

Het fenomeen vechtafspraken: vier jaar later

Onderzoek naar de profielen van de deelnemers, kenmerken van de vechtgroepen en – nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van – het fenomeen vechtafspraken

J. Wolsink, H. Ferwerda

Het fenomeen vechtafspraken: vier jaar later

Het fenomeen vechtafspraken: vier jaar later

Onderzoek naar de profielen van de deelnemers, kenmerken van de vechtgroepen en – nieuwe ontwikkelingen ten aanzien van – het fenomeen vechtafspraken

J. Wolsink & H. Ferwerda

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice
Postbus 20025
2500 EA Den Haag
tel.: (070) 378 98 80
website: www.sdu.nl

Omslagontwerp: Imago Mediabuilders, Amersfoort
Afbeelding omslag: Marcel Grotens
ISBN: 9789012408011
NUR: 600

© 2022 Sdu B.V., Den Haag; Politie & Wetenschap, Den Haag; Bureau Beke, Arnhem

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van art. 16h Auteurswet, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO, Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp www.cedar.nl/pro. Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de aanwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoudsopgave

Voorwoord / 7

1	Achtergrond, vraagstelling en onderzoeksmethodiek / 9
1.1	Kennis uit het verleden / 9
1.2	Vraagstelling / 13
1.3	Onderzoeksmethodiek / 14
1.4	Leeswijzer / 14
2	Het fenomeen vechtafspraken in 2021 opnieuw ontrafeld / 15
2.1	De individuele profielen van deelnemers aan vechtafspraken / 15
2.1.1	Leeftijd / 16
2.1.2	Woonplaats / 16
2.1.3	Dagelijkse bezigheid / 17
2.1.4	Middelengebruik / 18
2.1.5	Doelgroep / 19
2.1.6	Stadion- en/of gebiedsverbod / 20
2.1.7	Criminele verleden / 21
2.2	Kenmerken van vechtgroepen / 24
2.2.1	Samenstelling van de vechtgroepen / 24
2.2.2	Hiërarchie binnen de vechtgroepen / 26
2.2.3	Uitingsvormen en status / 31
2.2.4	Samenwerkingsverbanden / 31
2.2.5	Normen en waarden / 33
2.2.6	Groepsgedrag rondom het voetbal dat niet gerelateerd is aan vechtafspraken / 38
2.3	Het fenomeen vechtafspraken en de ontwikkeling hiervan / 40
2.3.1	Omvang van het fenomeen en de groepsgrootte / 40
2.3.2	Werkwijze voorafgaand aan een vechtafspraak, de spelregels en ranking / 40
2.3.3	De trainingslocaties / 43
2.3.4	De wijze van rekrutering / 43
2.3.5	Informatie over vechtafspraken en de strategie van de politie / 45
2.3.6	Ontwikkelingen in het fenomeen / 48

3	Conclusie / 57
3.1	Profielen van deelnemers aan vechtafspraken / 57
3.2	Kenmerken van vechtgroepen / 58
3.3	Het fenomeen vechtafspraken en de ontwikkeling hiervan / 59

Geraadpleegde bronnen / 63

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap / 67

Uitgaven in de reeks Politiekunde / 69

Voorwoord

Groepen mannen die in het bos, op een parkeerplaats of andere openbare locatie met elkaar afspreken om in teams met elkaar te vechten, is een verschijnsel waar we in heel Europa mee te maken hebben. Dit soort gevechten worden aangeduid als vechtafspraken, bosgevechten of *20-20 fights*.

Dit rapport schetst een beeld van het fenomeen vechtafspraken in ons land anno 2021. Het betreft een update nadat Bureau Beke in 2017 – ook in opdracht van het programma Politie & Wetenschap – het allereerste onderzoek in Europa heeft gedaan naar het fenomeen vechtafspraken, de reikwijdte daarvan en de implicaties voor de politieaanpak. In onderhavig onderzoek wordt uiteengezet wat tot dusverre in de wetenschappelijke literatuur bekend is over dit fenomeen, om deze kennis vervolgens te vergelijken met de kennis anno 2021. Hiermee is het mogelijk om ook ontwikkelingen in kaart te brengen.

De hiervoor van belang zijnde kennis hebben wij verzameld door in gesprek te gaan met 21 politiefunctionarissen die tot vijf voetbaleenheden behoren en binnen hun werkzaamheden te maken hebben met vechtgroepen. Daarnaast is aan deze politiefunctionarissen gevraagd of zij weten welke personen behoren tot de vechtgroepen en deelnemen aan vechtafspraken. Van deze personen is de politie-informatie (registraties en mutaties) waarin zij een rol spelen opgevraagd uit de Basisvoorziening Handhaving (BVH) voor de periode 2016-2021.

Wij willen de 21 politiefunctionarissen danken voor hun medewerking, want zonder hun inbreng was het niet mogelijk geweest dit onderzoek te volbrengen. Daarnaast gaat een woord van dank uit naar Joost Arentsen van de Landelijke Eenheid en teamleider van het Centraal Informatiepunt Voetbal. Hij heeft alle politie-informatie verzameld en met ons gedeeld.

Tot slot bedanken wij de leden van de leescommissie voor hun feedback op het manuscript. Het betreft: Joost Arentsen, Gerben van Assen, Pepijn Boom, Michael Kanavan, Michel van Mourik en Danny Nykamp van de Nationale Politie en Seran de Leede en Adriaan Rottenberg van het Programma Politie & Wetenschap.

Arnhem, februari 2022

Joey Wolsink en Henk Ferwerda

1 Achtergrond, vraagstelling en onderzoeksmethodiek

Dit hoofdstuk zet in paragraaf 1.1 eerst uiteen wat er vanuit eerder uitgevoerd wetenschappelijk onderzoek reeds bekend is over het fenomeen vechtafspraken. Hieruit volgt in paragraaf 1.2 de doelstelling van onderhavig onderzoek en de daarbij behorende vraagstelling, om in paragraaf 1.3 de methoden van onderzoek te beschrijven waarmee antwoord gegeven kan worden op de vraagstelling.

1.1 Kennis uit het verleden

Om de mate van geweld en overlast door supporters in en rondom de stadions te verminderen, is in 2011 een beleidskader Voetbal en Veiligheid geïntroduceerd. Het betreft een breed palet aan voetbalmaatregelen. Ferwerda, Van Ham, Appelman en Bremmers (2014) hebben onderzocht welke maatregel(en) als belangrijkste(n) word(en) gezien in het waarborgen van de openbare orde en veiligheid in en rondom de stadions door geweldsincidenten te voorkomen. De vier meest genoemde relevante voetbalmaatregelen zijn de combiregeling (omdat zodoende supportersstromen gescheiden kunnen blijven), cameratoezicht, de inzet van een supporterscoördinator en het opleggen van stadionverboden (Ferwerda, Van Ham, Appelman & Bremmers, 2014). In 2016 is vervolgens het landelijke project ‘Voetbal2020 – Toegankelijk, gastvrij en veilig voetbal’ van start gegaan. Reden hiertoe is dat het voetbal er in vergelijking met het verleden qua veiligheid op vooruit is gegaan, maar dat daarvoor wel veel (gast)vrijheid is ingeleverd. Om enkel de notoire ordeverstoorders aan te pakken en het overgrote deel van de supporters een gastvrije, veilige en toegankelijke ervaring te bieden, doen zeven gemeenten in pilots ervaring op met een persoonsgerichte aanpak. Daarbij werken zij samen met de betaaldvoetbalorganisaties (BVO's) in de desbetreffende gemeente, de KNVB, de politie, het Openbaar Ministerie (OM) en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Hiermee wordt beoogd dat veiligheidsmaatregelen die welwillende supporters hinderen, in de toekomst afgeschaft kunnen worden.¹

Het fenomeen vechtafspraken

Een ongewenst neveneffect van al deze maatregelen is dat supportersgroepen steeds vaker buiten het stadion en/of buiten de wedstrijddag de confrontatie met elkaar zoeken middels een georganiseerde vechtpartij (Ferwerda, Van Ham, Appelman & Brem-

1 KNVB Media, 10 mei 2016.

mers, 2014). In 2017 duiden Van Ham, Scholten en Ferwerda een dergelijke confrontatie aan als *20-20 fights*: een kort maar heftig gevecht tussen twee ongeveer even grote groepen op afgelegen locaties zoals in parken en bossen en op parkeerplaatsen en industrieterreinen.

Werkwijze voorafgaand aan een vechtafspraak, de spelregels en ranking

Volgens Kerr en De Kock (2002), Spaaij (2008) en Van Ham, Scholten, Lenders en Ferwerda (2017) hebben voorafgaand aan een *20-20 fight* slechts enkele personen onderling contact middels mobiele telefoons, waarin een aantal afspraken worden gemaakt. Zo wordt de omvang van de groepen bepaald, wordt overlegd in welke situaties iemand wel of niet mag worden aangevallen en wordt vastgesteld of en welke wapens gebruikt mogen worden. Tot slot worden de datum, de locatie en het tijdstip voor het gevecht vastgelegd (Kerr & De Kock, 2002; Spaaij, 2008). De deelnemers aan de vechtafspraak worden hiervan op het laatste moment op de hoogte gesteld (Van Ham, Scholten, Lenders & Ferwerda, 2017). Vandaar ook de benaming vechtafspraken of *arranged confrontations*. Voor de totstandkoming van een vechtafspraak is daadwerkelijke rivaliteit – in de zin van spanningen tussen supportersgroepen – in beperkte mate een motief. Er zijn immers ook tal van voorbeelden bekend waarin de deelnemers aan vechtafspraken elkaar na afloop vriendschappelijk bejegenen, bijvoorbeeld in de vorm van omhelzingen of schouderklopjes. Van Ham, Scholten, Lenders en Ferwerda (2017) tekenen in hun onderzoek ook op dat er op basis van de resultaten van deze *20-20 fights* sprake zou zijn van een competitie- of ranglijst. Echter, in 2017 is het onduidelijk hoe deze wordt opgesteld en wie deze waar bijhoudt (Van Ham, Scholten, Lenders & Ferwerda, 2017).

Samenstelling van en hiërarchie binnen de vechtgroepen, en wijze van rekrutering

Uit het onderzoek van Van Ham, Scholten, Lenders en Ferwerda (2017) blijkt dat supportersgroepen van in ieder geval 29 BVO's uit zowel de Eredivisie als Keuken Kampioen Divisie² in de periode 2012-2017 hebben deelgenomen aan vechtafspraken waarbij voorafgaand regelmatig middelen zoals alcohol en cocaïne worden gebruikt. De populariteit van dit soort gevechten is volgens Van Ham, Scholten, Lenders en Ferwerda (2017) dusdanig aan het toenemen dat het deelnemersveld meer divers wordt. Er doen immers leden van oudere harde kernen mee, evenals oud-ultra's en jonge nieuwe aanwas. Dit gaat ook gepaard met een bepaalde hiërarchie binnen de vechtgroep waarbij oudere leden veelal de leiding hebben, onder andere over het mobiliseren en rekruteren van nieuwe aanwas en het organiseren van de vechtafspraken. De motivatie voor het deelnemen aan dit soort gevechten komt enerzijds voort uit de binding met de BVO. De deelnemers zijn leden van de harde kern en zij vechten voor de eer van hun club en stad, en het hoog houden van de status van de vechtgroep. Anderzijds nemen vechters deel die niets of weinig met voetbal hebben maar het doen voor de behoefte aan spanning of het in de praktijk brengen van vechtvaardigheden. Dit kunnen ook

2 Destijds heette deze competitie de Jupiler League.

personen uit het buitenland zijn die tijdelijk in Nederland verblijven vanwege uit te voeren werkzaamheden, zoals mensen uit Oost- en Midden-Europa. Het rekruteren gebeurt onder andere in sportscholen en andere gelegenheden waar mensen zich bekwamen in vechtsporten. Door dergelijke vechters erbij te trekken, neemt de kans om de vechtafspraak te winnen toe. Een gedeelte van de vechters blijkt (in)direct banden te hebben met Outlaw Motorcycle Gangs (OMG). Ook blijkt dat vechtgroepen internationale vriendschapsbanden sluiten met buitenlandse supportersgroepen die ertoe leiden dat ze gezamenlijk de confrontatie aangaan met anderen (Van Ham, Scholten, Lenders & Ferwerda, 2017).

De profielen van deelnemers aan vechtafspraken

Er is in het onderzoek van Van Ham, Scholten, Lenders en Ferwerda (2017) ook gekeken naar de individuele profielen van 75 deelnemers aan vechtafspraken. Zo blijkt dat 42 van de 75 deelnemers (56%) op het moment van de vechtafspraak 25 jaar of ouder zijn. Daarnaast zijn 31 deelnemers (41%) als jongvolwassenen aan te merken en nemen slechts enkele minderjarigen deel aan de vechtafspraken. Verder blijkt uit twee informatiesystemen van de politie – namelijk het Herkenningsdienstsysteem (HKS)³ en de Basisvoorziening Handhaving (BVH) – dat de deelnemers vaak al bekend zijn bij de politie. Ten aanzien van het HKS geldt dat 64 van de 75 deelnemers minimaal één ander antecedent hebben. In totaal hebben de 64 deelnemers 661 antecedenten met een gemiddelde van bijna 9 antecedenten per persoon. De aard van de antecedenten omvat in meer dan de helft van de gevallen individueel of in vereniging gepleegde geweldsdelicten. Ten aanzien van de BVH komen tussen augustus 2011 en augustus 2016 51 van de 75 deelnemers 303 keer voor als verdachte. Dit komt neer op gemiddeld vier registraties per deelnemer. Kijkend naar de aard van de 303 BVH-registraties geldt dat het – overeenkomstig met de aard van de antecedenten uit het HKS – in 191 gevallen (groeps)geweldfeiten betreft. Het gaat dan met name om openlijke geweldpleging in vereniging, fysiek geweld tegen personen en verbaal geweld tegen personen. Nadere analyse leert dat veelal sprake is van agressie in andere settings dan het voetbal. In meerdere gevallen lijkt structureel sprake te zijn van geweldsincidenten in het uitgaansleven, wat mede blijkt uit opgelegde horeca- en omgevingsverboden. Naast geweld in het uitgaansleven is bij relatief veel personen (ook) sprake van huiselijk geweld (met name op de huidig of voormalig partner), geweld gericht op burens of medewijkbewoners, geweld bij amateursportverenigingen, geweld in het verkeer en geweld op het werk. Voor de 112 overige BVH-registraties geldt dat het vermogensdelicten, verkeersmisdrijven, drugsgelateerde misdrijven, overtredingen van de Wet wapens en munitie (WWM) en misdrijven in de categorie ‘overig’ beslaan. Tot slot is er bij een deel van de 75 deelnemers sprake van (multiple) psychosociale problematiek (Van Ham, Scholten, Lenders & Ferwerda, 2017; Van Ham, 2019).

3 De politie heeft tussen 1987 en 2016 gebruikgemaakt van het HKS om strafbare feiten waarvoor een persoon vervolgd is, te registreren. Hiermee kan een beeld worden verkregen van de totale criminele carrière van een persoon.

Informatie over vechtafspraken en de strategie van de politie

Van Ham, Scholten, Lenders en Ferwerda (2017) concluderen dat vechtafspraken steeds vaker gemaakt worden via moderne communicatiemiddelen en sociale media zoals WhatsApp en afgeschermd (game)platforms. Het monitoren van deze gesprekken is moeilijk. Door het middels mobiele telefoons afspreken op afgelegen locaties en het feit dat slechts een beperkt aantal personen gedetailleerde informatie heeft over wanneer, waar en hoe de vechtafspraak plaatsvindt, heeft het fenomeen vechtafspraken een verborgen karakter. Dit wordt versterkt doordat de deelnemers aan vechtafspraken zich voorafgaand aan een vechtafspraak onherkenbaar kleden door bijvoorbeeld een capuchon op te doen, een sjaal voor hun mond of neus te doen of een zonnebril op te zetten. Wanneer eenmaal het gevecht is gestart, kleden ze zich niet meer op een dergelijke manier en zijn ze te herkennen. Ook wordt de deelnemers soms gevraagd om hun mobiele telefoon thuis te laten of in te leveren, om zodoende te voorkomen dat telefoons op afstand uitgelezen worden of informatie alsnog uitlekt. Verder is het zo dat wanneer deelnemers aan vechtafspraken worden opgepakt vanwege hun betrokkenheid, zij vanwege een subcultuur waarin groepsidentiteit en saamhorigheid zeer belangrijk zijn nooit informatie zullen geven over andere deelnemers.

Van Ham, Scholten, Lenders en Ferwerda (2017) geven aan dat het verborgen karakter ervoor zorgt dat de kennis over vechtafspraken bij de politie beperkt is en daarmee de pakkans laag. Een genoemde predictor voor een vechtafspraak is dat er veel personen aanwezig zijn op verzamellocaties die daar normaal gesproken niet zijn. Indien de politie op voorhand wel beschikt over informatie, hanteert zij de strategie van verstoren en stukmaken. Vaak spreekt de politie dan met betrokken personen en laat het doorschemeren dat zij weet hebben van het gevecht. De politie hoopt hiermee dat door de vergrote pakkans het risico om het doorgang te laten vinden als te hoog wordt ervaren door de vechtgroepen. Het belang van deze strategie is dat zodoende enigszins wordt voorkomen dat er getrainde en georganiseerde vechtgroepen ontstaan die zich ook in andere settings gaan profileren, bijvoorbeeld in het uitgaansleven, waardoor er onbedoelde slachtoffers vallen. Echter, na het stukmaken blijven verdere opsporings- en analyseactiviteiten doorgaans achterwege waardoor de kennis op dit fenomeen bij de politie relatief beperkt blijft (Van Ham, Scholten, Lenders & Ferwerda, 2017). Tegenstanders van de strategie stukmaken, vinden deze strategie (vrijwel) nietnoodzakelijk omdat de *20-20 fights* juist op afgelegen locaties plaatsvinden en er daardoor geen kans is op onbedoelde slachtoffers. Echter, Van Ham, Scholten, Lenders en Ferwerda (2017) schetsen een ontwikkeling die ingaat tegen deze visie. Naast de *20-20 fights* zouden er namelijk ook steeds meer *Hit-and-Runs* acties voorkomen: aanvallen waarbij een groep doelbewust een aanval uitvoert op een andere groep op meer zichtbare plekken, zoals op een station of in een café.

Intermezzo – Supportersgroepen rellen tijdens het Europees Kampioenschap in 2016

Op 11 juni 2016 raken Britse en Russische hooligans slaags met elkaar tijdens de onderlinge confrontatie tussen de twee landenteams op het Europees Kampioenschap. Eerst vinden gevechten plaats in de binnenstad van Marseille, waarna er na de wedstrijd ongeregelde heden zijn in het stadion doordat de Russische supporters vlak voor het eindsignaal een vak met Engelse supporters binnendringen. In sommige gevallen gebruiken de Russische supporters net zolang geweld tot de Britse supporters niet meer bewegen. Door de rellen zijn 35 mensen gewond geraakt, waarvan het overgrote deel Engelsen betreft. De aanvoerder van een Russische hooligangroep zegt hierover: ‘We wilden graag met de Britten op de vuist, chaos creëren. Het waren 200 professionals tegen 2.000 amateurs.’ De manier waarop de Russen de Engelsen aanvallen, is tot dat moment ongekend in West-Europa. De Russen zijn namelijk nuchter, terwijl de Engelsen dronken zijn. VICE beschrijft het als volgt: ‘Afgetrainde, goed georganiseerde en nuchtere vechters uit de grote steden van Rusland die vaak ook aan vechtsporten zoals *mixed martial arts* of kickboksen doen, wilden hun superioriteit tonen ten opzichte van de Engelsen. De oudere, dikkere en dronken eilandbewoners konden alleen dankzij hun grotere aantallen enigszins weerstand bieden in de straten van de Zuid-Franse havenstad.’ Met betrekking tot de Russische fans geeft de Franse officier van justitie aan dat het 150 Russische vechtersbazen betreft: ‘Ze zijn zeer goed getraind in razendsnelle en zeer gewelddadige acties.’ De Rusland-correspondent van de NOS zegt hierover: ‘Bijna elke voetbalclub in Rusland heeft een goed georganiseerde harde kern die zich behalve met voetbal ook met criminele activiteiten bezighoudt. Als het Russische team voetbalt, verenigen ze zich. Ze gaan steeds vaker op de vuist als er niet gevoetbald wordt, op afgelegen terreinen of in bossen, omdat er in de stadions nog wel redelijk goed een oogje in het zeil wordt gehouden door de veiligheidsdiensten en de politie.’⁴ Deze casus illustreert een ontwikkeling waarin de ‘oude’ dronken hooligans steeds vaker tegenover de ‘nieuwe’ goed getrainde hooligans komen te staan.

In Oost-Europa lijkt het fenomeen *Hit-and-Runs* acties zich al verder doorontwikkeld te hebben, waarvoor gericht getraind wordt. In 2017 is het onbekend in hoeverre een dergelijke ontwikkeling zich ook naar Nederland heeft doorgezet of gaat doorzetten. Het is echter wel een ontwikkeling waarmee rekening gehouden moet worden (Van Ham, Scholten, Lenders & Ferwerda, 2017).

1.2 Vraagstelling

Aangezien de resultaten uit eerdere onderzoeken wijzen op de risico's voor de openbare orde en het ontstaan van steeds professionelere en gewelddadigere vechtgroepen, is het interessant om te bezien hoe het fenomeen zich heeft ontwikkeld. Daarvoor wordt

4 *Trouw*, 12 juni 2016; NOS, 13 juni 2016; VICE, 15 juni 2016; NOS, 17 februari 2017.

in dit onderzoek de kennis uit het verleden kritisch tegen het licht gehouden met de kennis anno 2021. Naast dat hiermee ontwikkelingen in kaart worden gebracht, kan ook invulling worden gegeven aan bepaalde kennislacunes. Al met al geeft onderhavig onderzoek antwoord op de volgende vraag:

‘Wat zijn de profielen van deelnemers aan vechtafspraken, wat zijn kenmerken van de vechtgroepen waarin zij zitten, en heeft het fenomeen vechtafspraken zich ontwikkeld en zo ja, op welke manier?’

1.3 Onderzoeksmethodiek

Voor het uitvoeren van dit onderzoek zijn een drietal onderzoeksactiviteiten verricht. De eerste onderzoeksactiviteit is het doen van een deskresearch waarin via *Google Scholar* is gezocht naar wetenschappelijk onderzoek over dit fenomeen. De resultaten hiervan zijn reeds in paragraaf 1.1 aan bod gekomen en de opbrengst is eigenlijk mager: er is nog steeds weinig literatuur over dit fenomeen. De input uit de deskresearch is gebruikt voor de tweede onderzoeksactiviteit: vijf groepsinterviews met in totaal 21 politiefunctionarissen van vijf verschillende voetbaleenheden. Het betreft ervaringsdeskundigen omdat zij ieder binnen hun werkzaamheden te maken krijgen met vechtgroepen. Zij duiden de acties van deze vechtgroepen als vechtafspraken, bosgevechten, *20-20 fights* en/of *arranged fights*. Voor vier van de vijf voetbaleenheden geldt dat zij hebben aangegeven voldoende beeld te hebben van de deelnemers aan vechtafspraken: uiteindelijk leverde dit een lijst met 97 personen op. De BVO's in wier naam zij vechten, liggen verspreid over het land – namelijk in het zuidwesten, zuiden, oosten en noordoosten van Nederland – en de eerste elftallen van deze BVO's spelen in het seizoen 2021-2022 allen in de Eredivisie. Als derde en laatste onderzoeksactiviteit is de Nationale Politie verzocht de politie-informatie (registraties en mutaties) van 2016 tot en met 2021 uit de Basisvoorziening Handhaving (BVH) te verzamelen waarin deze 97 personen een rol spelen. De informatie die hieruit is voortgekomen, biedt inzicht in: 1) bepaalde individuele kenmerken van de deelnemers aan vechtafspraken en 2) de vechtgroepen en het fenomeen vechtafspraken.

1.4 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk geeft met behulp van de zojuist beschreven onderzoeksactiviteiten antwoord op de onderzoeksvraag door de kennis over het fenomeen anno 2021 uitvoerig te beschrijven. Deze resultaten worden in hoofdstuk 3 samengepakt in een concluderend hoofdstuk, waarin ook explicieter de ontwikkelingen worden benoemd.

2 **Het fenomeen vechtafspraken in 2021 opnieuw ontrafeld**

Op basis van de informatie uit de vijf groepsinterviews en de geanalyseerde politieregistraties schetst dit hoofdstuk het fenomeen vechtafspraken anno 2021. In paragraaf 2.1 wordt met betrekking tot de 97 deelnemers aan vechtafspraken beschreven wanneer zij geboren zijn, waar ze wonen, wat hun dagelijkse bezigheden zijn, hun midde-
lengebruik, de doelgroepen waartoe ze door de politie worden gerekend, het aantal stadion- en/of gebiedsverboden die ze opgelegd hebben gekregen, en de omvang en aard van hun antecedenten. In paragraaf 2.2 worden de vechtgroepen nader onder de loep genomen door in te gaan op de samenstelling van de vechtgroepen (tijdens vechtafspraken), de hiërarchie binnen de vechtgroepen, de uitingsvormen en bijbehorende status, de samenwerkingsverbanden met andere binnen- en buitenlandse vechtgroepen, de normen en waarden binnen de vechtgroepen en het groepsgedrag rondom het voetbal dat niet gerelateerd is aan vechtafspraken. Tot slot beschrijft paragraaf 2.3 het fenomeen vechtafspraken en passeren onderwerpen zoals de omvang van het fenomeen vechtafspraken en de groepsgroottes, de werkwijze voorafgaand aan een vechtafspraak, de spelregels tijdens een vechtafspraak en ranking, de trainingslocaties, de wijze van rekrutering en de strategie van de politie ten aanzien van vechtafspraken de revue.

2.1 **De individuele profielen van deelnemers aan vechtafspraken**

Volgens de gesproken politiefunctionarissen bestaan vier van de vijf vechtgroepen uit 20 tot 35 mannen (de omvang van de vijfde vechtgroep wordt even verderop besproken). Een belangrijke bindende factor is dat vrijwel al deze mannen supporter zijn van de betaaldvoetbalorganisatie (BVO) in wiens naam zij ook vechten. Op basis van de politie-informatie kan dieper worden ingegaan op de precieze omvang van drie van deze vier vechtgroepen, omdat van deze vechtgroepen bekend is hoeveel personen structureel deelnemen aan vechtafspraken. De drie vechtgroepen omvatten 26, 23 en 32 deelnemers. Ten aanzien van de vierde vechtgroep is hierover onvoldoende informatie. De omvang van de vijfde vechtgroep is volgens gesproken politiefunctionarissen veel groter, want deze zou met gemak 200 mannen op de been kunnen brengen. Echter, uit de politie-informatie blijkt dat slechts 16 van deze mannen structureel deelnemen aan vechtafspraken. In het vervolg wordt ingegaan op de individuele profielen van de in totaal 97 structurele deelnemers. De profielkenmerken die de revue passeren, zijn:

leeftijd, woonplaats, dagelijkse bezigheid, middelengebruik, doelgroep, en omvang en aard van de antecedenten.

2.1.1 *Leeftijd*

De 97 deelnemers aan vechtafspraken zijn allemaal mannen. Er is gekeken in welk jaar zij zijn geboren. In tabel 2.1 staat per vechtgroep de range van de geboortejaren van de deelnemers evenals het gemiddelde.

Tabel 2.1 – De leeftijden van de deelnemers aan vechtafspraken

Deelnemers	Eerste geboortjaar	Laatste geboortjaar	Gemiddelde geboortjaar
Vechtgroep 1	1982	2000	1991
Vechtgroep 2	1978	2001	1989
Vechtgroep 3	1963	2004	1992
Vechtgroep 4	1972	1995	1989

Er bestaan grote verschillen tussen de geboortejaren van de 97 mannen. Zo is de oudste man geboren in 1963 waardoor hij in de periode waarin wij onderzoek doen (tussen 2016-2021) 53 tot en met 58 jaar oud is, terwijl de jongste man is geboren in 2004 en 12 tot en met 17 jaar oud is in de onderzochte periode. Hieruit blijkt dat de deelnemers aan vechtafspraken zowel adolescenten als volwassenen zijn. Kijkende naar de gemiddelde geboortejaren liggen deze dicht bij elkaar. De hieruit te trekken conclusie is dat het overgrote deel van de 97 deelnemers volwassen mannen van rond de 30 jaar zijn.

2.1.2 *Woonplaats*

Een andere bindende factor is – zo komt naar voren in de interviews – dat de leden van vechtgroepen veelal afkomstig zijn uit dezelfde woonplaats. Hieraan verwant is dat voor drie van de vijf vechtgroepen geldt dat (een deel van) de leden samen in een amateurvoetbalteam of amateurzaalvoetbalteam spelen. Vanuit deze bindende factor worden deze vechtgroepen ook weleens aangeduid als vriendengroepen. Met betrekking tot de woonplaats waaruit zij afkomstig zijn, gaat het vaak om de stad waar de BVO is gevestigd. Het kan ook iets breder getrokken worden, namelijk dat ze afkomstig zijn uit de regio rondom die stad. Voor de leden van één vechtgroep ligt de onderlinge binding nog dichterbij elkaar, aangezien ze voornamelijk uit dezelfde wijk afkomstig zijn. De politieregistraties bieden meer inzicht in hoeveel van de 97 deelnemers aan vechtafspraken in de periode 2016-2021 woonachtig zijn in dezelfde stad als waar de BVO is gelegen (hierna: de voetbalstad). Met betrekking tot degenen die niet in de voetbalstad wonen, wordt gekeken op hoeveel kilometer afstand zij dan woonachtig zijn. Het blijkt dat de meeste leden van vechtgroepen in of nabij de voetbalstad wonen. Van de 97 leden wonen er namelijk 51 in de voetbalstad (53%) en 27 binnen een straal van 15 kilo-

meter (28%). Van degenen die verder dan 15 kilometer van de voetbalstad af wonen, zijn relatief de meesten lid van vechtgroep 4. Een mogelijke reden hiervan is dat de BVO een landelijke supportersschare heeft, terwijl de andere drie vechtgroepen dit niet of in mindere mate hebben.

2.1.3 *Dagelijkse bezigheid*

Wanneer de politiefunctionarissen wordt gevraagd naar een beknopte samenvatting van de deelnemers aan vechtafspraken, zeggen zij dat het een gemêleerd gezelschap betreft bestaande uit personen met een laag IQ, studenten, werklozen, zelfstandigen (bijvoorbeeld een schilder) en personen met antecedenten. Volgens de politiefunctionarissen blijkt hier met name uit dat het opleidingsniveau een belangrijke determinant is voor deelname aan vechtafspraken. Zij zien in de oudere leeftijdscategorieën met name werkfuncties zoals havenarbeider en bouwvakker voorbijkomen. Met betrekking tot de jongere leeftijdscategorieën zien de politiefunctionarissen vooral kwetsbare en beïnvloedbare jongeren die zijn opgegroeid in een omgeving uit een lagere maatschappelijke klasse. Deze jongeren zijn vaak al in beeld bij de politie vanuit een zorgperspectief, bijvoorbeeld door documentatie vanuit Jeugdzorg of doordat er politiemeldingen zijn opgesteld waarin zorg wordt uitgesproken over de jongere en de omgeving waarin hij opgroeit. Een ander argument dat door politiefunctionarissen van twee voetbaleenheden wordt gegeven voor het belang van opleidingsniveau, is dat studenten heel soms lid zijn van een vechtgroep maar zij op den duur uit beeld verdwijnen. De politiefunctionarissen van de andere drie voetbaleenheden zeggen echter dat de studenten geen afstand doen van deelname. Dit betreft echter een kleine groep. Daarnaast zijn deze studenten te typeren als lager opgeleide studenten in plaats van universitaire studenten.

De kennis van de politiefunctionarissen wordt ondersteund door de informatie in politieregistraties. Van 23 van de 97 leden van vechtgroepen (24%) zijn hun dagelijkse bezigheden in kaart te brengen. Allereerst blijken drie van de 23 leden nog een opleiding te volgen, zoals een militaire opleiding en BBL-opleiding in de detailhandel. Ten tweede is van zeventien van de 23 leden bekend dat zij werken. Tien hiervan werken op een sociale werkplaats waar mindervaliden worden vervoerd, in een coffeeshop als baliemedewerker, als gastheer in een discotheek, als barman bij het supporterscafé, als zzp'er bij een schildersbedrijf, als eigenaar van een bedrijf dat woonruimtes verhuurt en verkoopt, in de catering bij Vitens, als stratenmaker, als iemand die ondergrondse containers plaatst en als beveiliging op onder andere festivals. Van de overige zeven leden is hun precieze functie niet bekend. Hetgeen wel bekend is, is dat zij werken bij een bedrijf dat actief is in de schuttingbouw, bij een spuitgieterij, bij een bouwbedrijf, bij de Koninklijke Marechaussee, in een discotheek, bij een voetbalschool, en bij een bedrijf dat hulp biedt aan mensen die vastlopen bij het vinden van een veilige woonplek, fijne dagbesteding, opleiding of werkplek en fijn netwerk. Tot slot geldt voor 3 van de 23 resterende leden van vechtgroepen dat zij werkloos zijn. Dit heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat de buurvrouw van één van de drie leden vraagtekens plaatst bij de bekosti-

ging van zijn dure levensstijl. Voor de andere twee leden geldt dat zij vaak samen optrekken. Zij zijn beiden lid van een *Outlaw Motorcycle Gang* (OMG), maar geven in 2017 aan dat zij hier wellicht uit gaan stappen. De reden hiervan is dat veel leden die behoren tot de oude garde zijn verdwenen en zij hebben niet echt een band met de nieuwe aanwas. Ze geven allebei aan dat wanneer zij uitstappen, zij hun leven willen gaan beteren. Op het moment dat zij dit benoemen, leeft één van de twee van een uitkering en zit de ander in de gevangenis. In 2018 vermoedt de politie dat ze beiden nog lid zijn van de OMG. Ze zijn beiden werkzaam achter de bar in een café en de politie denk dat dit café wordt gebruikt als ontmoetingsplaats.

De conclusie is dat voor het overgrote deel van de 23 leden van vechtgroepen waarvan informatie bekend is over hun dagelijkse bezigheden, hun werkfuncties worden gekenmerkt door een laag opleidingsniveau of door het feit dat zij werkzaam zijn bij ondernemingen die vallen onder zogenoemde kwetsbare branches.

2.1.4 *Middelengebruik*

De politie-informatie laat zien dat een deel van de 97 deelnemers aan vechtafspraken (door de inhoud van de politie-informatie is het ten aanzien van dit deelonderwerp onmogelijk gebleken om uitspraken te doen over het precieze aantal deelnemers) zowel voorafgaand aan en tijdens voetbalwedstrijden als buiten het voetbal om drugs gebruiken. Zo zien agenten voor aanvang van een voetbalwedstrijd een lid van een vechtgroep uit een dxi komen. Zijn houding en gedrag verraden dat hij harddrugs heeft gebruikt. Hij maakt zijn neus schoon, haalt meermaals stevig zijn neus op en heeft een wit papiertje in zijn handen. Een ander voorbeeld is dat bij een lid van een vechtgroep een gebruikershoeveelheid wiet en een verkruielaar zijn gevonden tijdens de foullering bij het stadion.

Het gebruik van drugs tijdens een wedstrijd blijkt uit een politieregistratie waarin staat dat de politie met een lid van een vechtgroep praat over hetgeen zich een wedstrijd eerder heeft voorgedaan. Tijdens die wedstrijd heeft de politie namelijk verschillende supporters een toiletruimte zien binnengaan waar zij er onderling voor zorgen dat de deur dicht blijft en er geen andere personen naar binnen kunnen. Wanneer ze dan van het toilet afkomen, zitten ze voortdurend aan hun neus. De politie heeft hierdoor het vermoeden dat er drugs worden gebruikt in de toiletruimte. Dit vermoeden wordt bevestigd doordat een anonieme supporter aangeeft meerdere personen te hebben zien snuiven op het toilet. Daarop is de politie de toiletruimte binnengegaan en daar hebben ze erg veel wikkels met cocaïne aangetroffen.

Ook zijn er voorbeelden te geven waarin het gebruik van drugs buiten het voetbal om naar voren komt. Zo zijn er meerdere leden van vechtgroepen die onder invloed van alcohol en/of drugs een voertuig besturen en daarvoor worden aangehouden. Daarnaast blijken veel deelnemers aan vechtafspraken cocaïne te hebben gebruikt wanneer zij met meerdere harde kernen samenwerken om de orde te verstoren tijdens de verboden demonstratie van Viruswaanin tegen de coronamaatregelen. Verder is er één lid van een vechtgroep waarbij eens twee enveloppen met vermoedelijk cocaïne zijn aan-

getroffen tijdens het uitgaan, en is van één deelnemer aan vechtafspraken bekend dat hij een intakegesprek heeft gehad bij Novadic-Kentron in verband met een cocaïneverslaving.

2.1.5 *Doelgroep*

De politie kan burgers op basis van gepleegde misdrijven en voorhanden zijnde informatie scharen onder verschillende doelgroepen. Wanneer hiertoe nog niet voldoende informatie beschikbaar is, kan de politie een aandachtsvestiging laten uitgaan. Aandachtsvestigingen zijn uitgegaan voor 11 van de 97 leden van vechtgroepen, waarbij in negen gevallen de redenen bekend zijn. In vijf van de negen gevallen is het namelijk zo dat de politie de informatiepositie wil verbeteren omdat de vijf leden van vechtgroepen niet alleen tijdens voetbalwedstrijden maar ook in het dagelijks leven en tijdens evenementen crimineel actief zijn. In twee andere gevallen is er een aandachtsvestiging uitgegaan omdat de leden van vechtgroepen in relatie staan tot of lid zijn van een OMG. Tot slot zijn er twee aandachtsvestigingen uitgegaan omdat uit informatie van de Mobbiele Eenheid (ME) blijkt dat de twee leden van vechtgroepen aandacht behoeven. Verder is van 11 van de 97 leden van vechtgroepen bekend dat zij door de politie tot één of meerdere doelgroepen worden gerekend. Voor een deel is er voor deze elf leden eerder een aandachtsvestiging uitgegaan. Twee van de elf leden van vechtgroepen behoren tot de 'Rode doelgroep' vanwege hun betrokkenheid bij vechtafspraken en tot de doelgroep 'Supporters Oranje'. Vijf anderen behoren tot de doelgroep 'OMG' omdat ze lid zijn van de Trailer Trash Travellers (twee keer) en MC Satudarah (drie keer).

Intermezzo – Tien Nederlandse deelnemers aan vechtafspraken voor de Belgische rechter

In april 2021 staan 66 hooligans in België voor de rechter omdat zij hebben deelgenomen aan illegale bosgevechten. Het Belgische Openbaar Ministerie wil deze verdachten veroordelen voor openlijke geweldpleging en deelname aan een criminele organisatie, mede omdat deelname aan illegale bosgevechten wordt gezien als kweekvijver voor de georganiseerde misdaad. Het blijkt dat het merendeel van de 66 verdachten vanwege andere strafbare feiten al in beeld is bij politie en justitie. Tot de 66 verdachten behoren ook tien leden van de harde kern van Willem II. Zij hebben de hooligans van Royal Antwerp FC geholpen tijdens deze bosgevechten vanwege een al jaren bestaande vriendschapsband. Eén van de tien wordt gezien als medeorganisator van de bosgevechten. Hij zou vaker hebben meegedaan aan bosgevechten met Royal Antwerp FC, onder andere tegen supporters van Club Brugge, AA Gent en Standard Luik. Ook blijken negen van de tien banden te hebben met de inmiddels verboden motorclub Satudarah. In januari 2021 stelden de gemeente Tilburg en de politie al dat zij zich zorgden maakten over de invloed die Satudarah had op jonge Willem II-supporters, omdat op de populaire KingSide jongeren geronseld zouden worden voor criminele activiteiten. De tien leden van de harde kern van Willem II zijn in mei 2021 veroordeeld door de

rechtbank in Antwerpen. Negen kregen een werkstraf en één een celstraf. Nadat dit vonnis bekend was, legde de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) de tien mannen een landelijk stadionverbod op voor de duur van twee jaar omdat zij het aanzien van het betaald voetbal hebben geschaad. De tien mannen hebben hier tegen een kort geding aangespannen, in de hoop dat de rechtbank de stadionverboden ongeldig zou verklaren. Echter, in november 2021 oordeelt de rechter in Utrecht dat de KNVB de illegale bosgevechten mag zien als 'voetbalgerelateerd geweld' en is het dus toegestaan om landelijke stadionverboden op te leggen.⁵

Eén van de twee leden van de Trailer Trash Travellers behoort tot de doelgroepen 'Huiselijk geweld' en 'Overlast hooligans'. Het andere lid van de Trailer Trash Travellers behoort tot de doelgroep 'Ondermijning'. Verder staat hij te boek als 'Vuurwapengevaarlijk', 'Verzetpleger' en 'Vluchtgevaarlijk'. Met betrekking tot een van de drie leden van vechtgroepen die ook lid zijn van MC Satudarah geldt dat hij een professioneel MMA-vechter blijkt te zijn. Hij heeft verschillende kampioensbanden, waarmee hij landelijk bekend is geworden. Verder geldt voor drie andere leden van vechtgroepen dat zij door de politie onder de doelgroepen 'Hooligan', 'Geweldpleger' en 'Verzetpleger' worden geschaad. Een van deze drie behoort ook tot de doelgroep 'Verborgen Ruimtes' waardoor hij regelmatig langs de kant van de weg wordt gezet zodat het voertuig waarin hij rijdt, gecontroleerd kan worden. Tot dusverre zijn tijdens deze controles geen directe indicatoren van verborgen ruimtes aangetroffen. Wel is er eenmaal een los paneel gevonden onder de stuurkolom. Tot slot geldt voor het elfde lid van een vechtgroep dat hij ter sprake komt tijdens een burgemeestersoverleg. Hij maakt namelijk deel uit van een groep jongeren die voor overlast zorgen in een park. Deze groep jongeren wordt integraal aangepakt en indien nodig geprioriteerd.

2.1.6 *Stadion- en/of gebiedsverbod*

In de politieregistraties staat ook vermeld of de leden van vechtgroepen een stadion- en/of gebiedsverbod hebben gekregen in de periode 2016-2021. Dit gaat op voor 34 van de 97 leden van vechtgroepen (35%), waarbij in vier gevallen een stadionverbod dan wel gebiedsverbod is verlengd. De opgelegde stadionverboden zijn niet enkel in Nederland opgelegd. Zo blijkt in januari 2017 dat Belgische agenten aan Nederlandse agenten vragen of zij naar België willen afreizen omdat zij verwachten dat Nederlandse supporters naar een Belgische voetbalwedstrijd afreizen vanwege onderlinge vriendschapsbanden. Ter plaatse ziet de Nederlandse politie een tweetal leden van vechtgroepen. Dat vinden ze opvallend omdat de twee leden in België een landelijk stadionverbod hebben.

In de door ons geraadpleegde bronnen staan geregeld de redenen voor het opleggen van stadionverboden. Zo breken er in 2016 ongeregelde heden uit op tribunes omdat supporters van de uitspelende ploeg op de thuishtribunes zitten. Tijdens de ongeregelde

5 Algemeen Dagblad, 12 april 2021; Brabants Dagblad, 19 november 2011.

heden blijken twee personen mishandeld te zijn waarvoor één lid van een vechtgroep een stadionverbod heeft gekregen voor de duur van vijf jaar. Een andere reden is dat vier leden van vechtgroepen met bier hebben zitten gooien op de tribune. Drie van hen blijken first offenders te zijn waardoor zij een taakstraf van vijftien uur opgelegd hebben gekregen en een voorwaardelijk stadionverbod van negen maanden, terwijl het vierde lid al eens eerder een stadionverbod heeft gehad en daarom een onvoorwaardelijk stadionverbod van negen maanden heeft gekregen. Een laatste reden die voorkomt in de politieregistraties is het slaan van een steward. Dit is gebeurd nadat stewards supporters willen controleren nadat er bij aanvang van de wedstrijd een vlag wordt opgetrokken en daaronder fakkels en rookpotten worden afgestoken. De controlepoging leidt tot een worsteling en uiteindelijk een mishandeling. Voor mishandeling staat een stadionverbod van achttien maanden maar omdat het een mishandeling van een steward betreft, is het aantal maanden verdubbeld. Daarnaast had dit lid van een vechtgroep nog een voorwaardelijk stadionverbod van achttien maanden openstaan, waardoor hij een stadionverbod van in totaal 54 maanden heeft gekregen.

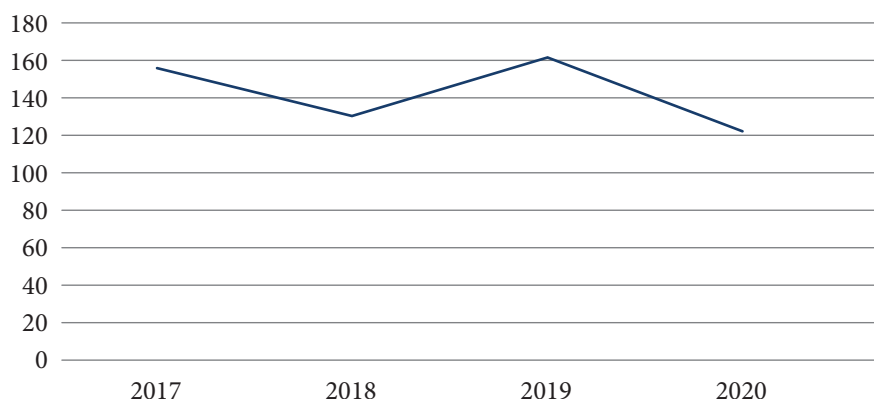
Waar de gevolgen van een stadionverbod voor zich spreken, zorgt een gebiedsverbod ervoor dat de leden van de vechtgroepen zich niet in de omgeving van het stadion en in sommige gevallen ook niet in de omgeving van het centrum c.q. uitgaansgebied mogen begeven. Een gebiedsverbod kan bijvoorbeeld gelden van 10.00 tot 24.00 uur op de dagen van competitie-, oefen-, benefiet- en KNVB bekerwedstrijden, evenals voor evenementen die worden georganiseerd door de BVO. Ook geldt het gebiedsverbod tijdens Europese wedstrijden maar dan geldt het niet alleen op de wedstrijd dag, maar ook op de dag daarvoor. Het kan worden afgegeven door de burgemeester van de voetbalstad, maar ook door burgemeesters van andere voetbalsteden. Een voorbeeld waardoor deelnemers aan vechtafspraken dergelijke gebiedsverboden hebben gekregen, doet zich voor in november 2019. In een hotel zitten in de avond supporters van de uitploeg waarna een groep supporters van de thuisploeg – onder wie een aantal leden van vechtgroepen – het hotel betreden en daar stoelen, tafels, menuborden en bloembakken naar de supporters van de uitploeg gooien. Het resulteert in een schadebedrag van ruim € 16.000. Ook is er binnen en buiten het café een vechtpartij geweest tussen beide supportersgroepen.

2.1.7 *Criminele verleden*

Tot slot zijn volgens de gesproken politiefunctionarissen de meeste leden van vechtgroepen bekend bij de politie vanwege het feit dat zij antecedenten hebben. In de interviews wordt benoemd dat het vooral opium- en geweldgerelateerde antecedenten betreft, maar ook zouden ze geregeld voorkomen vanwege bedreigingen en afpersingen. Om dit te staven, is bij de politie informatie opgevraagd over de omvang en aard van de antecedenten van de 97 leden van vechtgroepen gedurende de periode 2017-2020. Het blijkt dat 90 van de 97 leden (93%) een of meerdere registraties van misdrijven in de politiesystemen hebben staan. Gemiddeld staan zij geregistreerd voor 6,5 misdrijven per persoon. In totaal betreft het 582 registraties, waarvan de 90 leden in 384 regis-

traties voorkomen als betrokkene en in 198 registraties als verdachte. Per persoon gaat het gemiddeld om betrokkenheid bij 4,3 misdrijven en het zijn van verdachte van 2,2 misdrijven. De meeste misdrijven worden gepleegd in 2017 (zie figuur 2.1). In 2018 daalt het aantal misdrijven, om in 2019 weer te stijgen. De minste registraties worden genoteerd in 2020, maar vermoedelijk spelen de opgelegde maatregelen omtrent COVID-19 hierin een rol.

Figuur 2.1 – Registraties van misdrijven naar jaar (n=582)

Wanneer de personen betrokken zijn bij een misdrijf gaat het vooral om de misdrijf-categorieën 'Overige misdrijven' (40%) en 'Geweldsmisdrijven' (32%) (zie tabel 2.2). Met betrekking tot de rol verdachte gaat op dat er voornamelijk registraties zijn van vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde (35%) en geweldsmisdrijven (25%).

Tabel 2.2 – Registraties van misdrijven naar rol (n=582)

	Betrokkene		Verdachte		Totaal	
	n	%	n	%	n	%
Misdrijven						
Vermogensmisdrijven	0	0%	21	11%	21	4%
Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde	46	12%	69	35%	115	20%
Geweldsmisdrijven	122	32%	50	25%	172	30%
Verkeersmisdrijven	60	16%	28	14%	88	15%
Drugs misdrijven	2	1%	17	9%	19	3%
Wapenmisdrijven	0	0%	10	5%	10	2%
Overige misdrijven	154	40%	3	2%	157	27%
Totaal	384	100%	198	100%	582	100%

Het totaal aan BVH-registraties gaat voor bijna een derde (30%) over geweldsmisdrijven. Het gaat dan bijvoorbeeld om een ruzie of twist (n=102), zware mishandeling

(n=20), eenvoudige mishandeling (n=19) of een vechtpartij (n=17). Deze misdrijven vinden met name plaats in horecagelegenheden. Enkele leden van vechtgroepen komen hiermee dusdanig prominent naar voren dat zij te typeren zijn als (notoire) openbareordeverstoorders, en in sommige gevallen heeft het geleid tot een horecaverbod. De dynamiek waarvan sprake is tijdens dergelijke geweld gerelateerde incidenten, is wel anders dan tijdens *20-20 fights*. Incidenten in het uitgaansgebied hangen namelijk vaak samen met het hebben van een kort lontje door het individu, waarbij diegene al dan niet onder invloed is van verdovende middelen. Een voorbeeld is dat tijdens carnaval een groep mannen – die allen lid zijn van een vechtgroep – binnen komt lopen in een café. De mannen vallen de beveiligers bij binnenkomst al op vanwege hun houding en gedrag. Gaandeweg de avond breekt er binnen een vechtpartij uit waar zij bij betrokken zijn. De leden van vechtgroepen blijken een persoon dusdanig geraakt te hebben, dat hij een gebroken neus heeft overgehouden aan de vechtpartij. Een ander voorbeeld is een vechtpartij die 's nachts plaatsvindt tussen leden van de harde kern inclusief enkele leden van de vechtgroep en leden van de OMG Satudarah. De ruzie zou in een uitgaansgelegenheid zijn begonnen, waarna ze hebben afgesproken om de ruzie buiten uit te vechten. Na de vechtpartij zijn de betrokkenen weer de stad ingegaan om verder te gaan met uitgaan. Een laatste voorbeeld begint wanneer drie personen in een steeg aan het wildplassen zijn. Zij worden door vijftien tot twintig personen aangevallen, waarbij één van de drie personen met zijn belager c.q. lid van een vechtgroep door een winkelruit valt en de nodige fysieke ongemakken oploopt. Dergelijke incidenten doen zich niet enkel in het uitgaansleven voor, maar ook tijdens evenementen zoals festivals.

Hetgeen ook valt onder geweldsmisdrijven en wat voorkomt in de politieregistraties is dat leden van vechtgroepen politieagenten in het publieke domein beledigen, bijvoorbeeld terwijl zij aan het stappen zijn in het uitgaansgebied maar ook tijdens een bevrijdingsfestival. Op het moment dat leden van de harde kern inclusief leden van vechtgroepen politieagenten voorbijlopen, worden twee keer de beledigende woorden *All Cops Are Bastards* (ACAB) geschreeuwd. Op het moment dat de politieagenten zich omdraaien om te kijken wie het heeft gezegd, staat één lid van een vechtgroep met zijn gezicht naar de politieagenten en roept hij het nog twee keer. Hiervoor is hij aangehouden ter zake belediging.

Verder valt ruim een kwart (27%) van de registraties onder 'Overige misdrijven', zoals 'Afhandeling overige meldingen' (n=96) en 'Verdachte situatie' (n=50). Een verdere toespitsing van de registraties 'Overige misdrijven' is niet mogelijk, omdat hiervoor de benodigde informatie ontbreekt. Eén vijfde van de 582 registraties gaat om vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde. Het gaat daarbij vaak over overlastsituaties die zich voordoen in het uitgaansgebied. Zo zijn de leden van vechtgroepen er vaak bij betrokken wanneer 's nachts ergens in de stad onrust is, bijvoorbeeld bij een opstootje tussen burgers onderling maar ook tussen de eigenaar van een horecagelegenheid en leden van vechtgroepen. Verder komen verkeersmisdrijven voor in 15% van de registraties. Vermogens-, drugs- en wapenmisdrijven komen nauwelijks voor in de BVH-registraties. Een voorbeeld van een wapenmisdrijf gaat over een ruzie op een parkeer-

plaats die uitmondt in een schietpartij. Twee leden van vechtgroepen – die overigens broers van elkaar zijn – gaan op de parkeerplaats namelijk een gesprek aan met de nieuwe vriend van de ex van een van de broers. Het gesprek leidt echter tot een ruzie waarna één van broers een vuurwapen pakt en op het uiteindelijke slachtoffer richt. Er zijn in totaal drie schoten gelost. Op een filmpje dat is gemaakt door een getuige is een mannenstem te horen die zegt ‘Jij gaat dood, jij gaat dood’.

2.2 Kenmerken van vechtgroepen

In deze paragraaf wordt ingegaan op kenmerken van de vechtgroepen. Dit gebeurt door te spreken over de samenstelling van de vechtgroepen, de hiërarchie binnen de vechtgroepen, de uitingsvormen en bijbehorende status, de samenwerkingsverbanden met andere vechtgroepen, de normen en waarden binnen de vechtgroepen en het groepsgedrag rondom het voetbal dat niet gerelateerd is aan vechtafspraken.

2.2.1 Samenstelling van de vechtgroepen

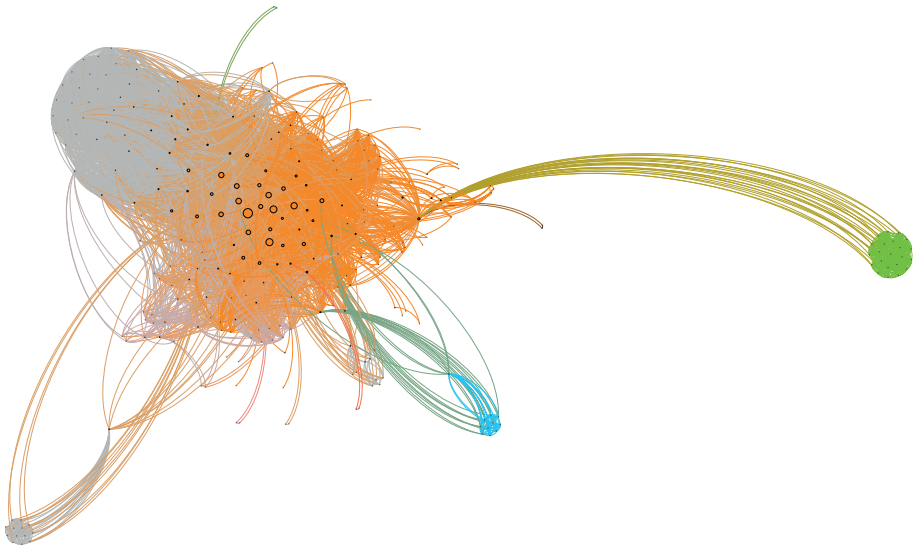
Hoewel de vechtgroepen zich naar buiten toe profileren als één groep, blijken ze te bestaan uit verschillende subgroepen. Het onderscheid tussen de subgroepen is gebaseerd op leeftijd. Uit gesprekken met de politiefunctionarissen blijkt dat over het algemeen wordt gesproken van een jongerengroepering met jongeren en jongvolwassenen van 16 tot 25 jaar, en een oudere harde kern met mannen ouder dan 25 jaar waarbij enkelen zelfs al de 50 jaar zijn gepasseerd. Het achterliggende idee is dat de jongerengroepering wordt opgeleid door de oudere harde kern, zodat zij in de toekomst een soortgelijke rol kunnen gaan vervullen. Om dit in goede banen te leiden, organiseert de oudere harde kern vaak specifieke confrontaties tussen jongerengroepen: Onder-21 of Onder-18 (O-21 en O-18) confrontaties. In het vervolg wordt op basis van de politie-informatie dieper ingegaan op de samenstelling van vier van de vijf vechtgroepen.

Vechtgroep 1

Een deel van de 26 deelnemers aan vechtafspraken behoort tot de jongerengroepering terwijl het andere deel de oudere harde kern betreft. Ondanks verscheidene pogingen om deze twee subgroepen te laten samensmelten, hebben zij meerdere jaren op gespannen voet naast elkaar bestaan. Zo beschrijft een politieregistratie uit 2017 een conflict waarbij de oude harde kern tegenover de jonge harde kern staat. Eenzelfde voorbeeld dateert uit 2018, aangezien er na een thuiswedstrijd een opstootje plaatsvindt tussen de oude en jonge harde kern. De oorzaak voor het opstootje is dat een bewoner in de binnenstad voorafgaand aan de wedstrijd buiten een vlag van de tegenpartij heeft hangen. Dit is voorafgaand aan de wedstrijd al opgemerkt door beide subgroepen. Na de wedstrijd zijn de oude en jonge harde kern gezamenlijk bij de woning aangekomen. De oude harde kern wil de vlag weghalen, omdat ze dit grappig vinden. De bewoner ziet dit echter gebeuren, biedt zijn excuses aan en haalt de vlag uit zichzelf weg. Voor de oude harde kern is het hiermee afgedaan, maar dit geldt niet voor de jonge harde

kern. Volgens hen moet de woning worden betreden, de vlag afgepakt worden en moeten de ruiten van de woning ingegooid worden. De verschillende opvattingen leiden tot een discussie en vechtpartij. Sinds 2019 is er langzaam een verandering zichtbaar en lijken beide subgroepen hechter te worden met elkaar. Ze komen samen bij horecagelegenheden, er zitten leden van de oude harde kern bij leden van de jonge harde kern in de supportersbussen naar uitwedstrijden en leden van beide subgroepen trainen samen. Dit blijkt ook uit een netwerkschema van deze vechtgroep. In het netwerkschema zijn alle sociale en criminele relaties uit de politieregistraties opgenomen. Op basis van 166 unieke politieregistraties is een netwerk samengesteld van 280 personen met in totaal 10.197 onderlinge relaties. Dit netwerk is middels een clusteranalyse zichtbaar gemaakt in figuur 2.2.

Figuur 2.2 – Netwerkschema met alle onderlinge relaties

Gezien de verschillende kleuren in figuur 2.2 worden in het totale netwerk vijf clusters onderscheiden. De 26 leden van de vechtgroep zijn onderdeel van het oranje cluster. Diverse leden blijken ook andersoortige relaties te hebben, gezien hun verwantschappen met een of meer van de vier andere clusters. De meeste relaties heeft het oranje cluster met het grijze cluster, waarin veel personen zitten die ook supporter zijn en aanwezig zijn in cafés voorafgaand aan wedstrijden en tijdens wedstrijden in het stadion zitten. Verder blijkt bijvoorbeeld het groene cluster een groep met personen te zijn die in politieregistraties voorkomen ter zake lidmaatschap van een OMG.

Vechtgroep 2

In 2016 staat in een politieregistratie dat de jonge subgroep uit veel jonge jongens bestaat waar de politie nog weinig zicht op heeft. De groep blijft echter wel groeien en de

politie krijgt steeds meer met hen te maken, met name tijdens uitwedstrijden. Voorafgaand aan wedstrijden zitten de jonge en oude groepen gezamenlijk in cafés en daar is de sfeer goed en gemoedelijk. In oktober 2017 is het ook druk in een café voorafgaand aan een wedstrijd, en het valt op dat er veel jonge aanwas van de jonge subgroep is. Voor de politie is het lastig om contact met hen te maken. Twee mogelijke verklaringen die hiervoor worden genoemd, zijn dat ze of niet durven of niet mogen van de oudere doelgroep. Het valt op dat de jonge subgroep veelvuldig naar de leiders van de oudere doelgroep gaat.

Vechtgroep 3

Met betrekking tot de derde vechtgroep staat er in de politieregistraties geen informatie waarmee een duidelijk onderscheid te maken valt tussen subgroepen op basis van leeftijd. Wel is het een opvallend gegeven dat verschillende leden van de vechtgroep niet alleen behoren tot de vechtgroep maar ook tot een OMG. Deze twee doelgroepen overlappen elkaar, doordat zij onder andere gebruikmaken van hetzelfde café om elkaar te ontmoeten.

Vechtgroep 4

Tot slot geldt voor de vierde vechtgroep die met gemak tweehonderd man op de been kan brengen, dat er niet twee maar drie subgroepen te onderscheiden zijn op basis van leeftijd: tot midden twintig, van midden twintig tot veertig en ouder dan veertig. De rol die deze leeftijdscategorieën innemen, verschilt niet met de voornoemde rollen. De mannen van veertig jaar en ouder behoren tot de oude harde kern en zij zijn bij uitzondering nog aanwezig bij vechtafspraken. De leeftijdsgroep van midden twintig tot veertig betreft de huidige harde kern die met name bezig zijn met het opleiden van de mannen tot midden twintig om op de lange termijn hoge ogen te gaan gooien in het buitenland. Daarvoor nemen zij – net zoals de jongsten van de andere groeperingen – ook deel aan de O-21 en O-18 gevechten. De drie subgroepen trekken regelmatig gezamenlijk op en zijn bijvoorbeeld gezamenlijk aanwezig bij de verboden demonstratie van Viruswaanin tegen de coronamaatregelen. In een interview met politiefunctionarissen wordt – ten slotte – benoemd dat de deelnemers aan vechtafspraken van deze vierde vechtgroep verschillen naargelang het hebben van een vechtafspraak in het binnen- of buitenland. Een confrontatie in het buitenland zorgt er namelijk voor dat de vechtgroep enkel bestaat uit mannen die supporter zijn van de club, terwijl de vechtgroep bij een confrontatie in het binnenland voor de helft bestaat uit mannen die geen binding hebben met de club. Het betreft vaak Poolse of andere Oost-Europese mannen.

2.2.2 Hiërarchie binnen de vechtgroepen

Voor alle vechtgroepen geldt dat er sprake is van een bepaalde hiërarchie. In een interview wordt benoemd dat het voor voetbalcoördinatoren aangenaam is wanneer zij weet hebben wie bovenaan deze hiërarchische ladder staan en wie dus de zogenaamde

kopstukken zijn. Indien er namelijk iets moet gebeuren, zoals het ervoor zorgen dat er geen publiek het veld opgaat na een laatste fluitsignaal, benaderen zij deze kopstukken. Door hun hiërarchische positie zijn zij in staat om de rest van de vechtgroep zich te doen laten houden aan de wens van de voetbalcoördinatoren. Indien de kopstukken niet bekend zijn of ze zijn in een bepaalde situatie niet aanwezig, kunnen de voetbalcoördinatoren wel anderen aanspreken maar op voorhand is dan al vaak bekend dat daar nooit opvolging aan gegeven gaat worden door de rest van de vechtgroep.

Vanuit de interviews kunnen twee hiërarchische structuren van elkaar onderscheiden worden. In de eerste hiërarchische structuur staat de oudere harde kern boven de jongeren. Zij bewaken het imago van de vechtgroep. Indien een jongere bijvoorbeeld beelden van een vechtafspraak online zet, kan het zijn dat diegene op het matje wordt geroepen wanneer de oudere harde kern hier niet van gediend is. Hetzelfde geldt wanneer een jongere op eigen initiatief een vechtafspraak wil organiseren buiten de leiders van de vechtgroep om. De tweede hiërarchische structuur is niet gebaseerd op leeftijd, maar op lidmaatschap van een OMG. Zij vervullen een soortgelijke corrigerende rol als de oudere leden in de eerste hiërarchische structuur. Zo worden personen aangesproken wanneer zij shirtjes laten drukken van hun vechtgroep zonder dat daar toestemming voor is gegeven. Ook corrigeren zij geregeld het gedrag van leden van de vechtgroep. In een interview wordt een voorbeeld genoemd van een situatie waarin de vechtgroep naar een uitvak wilde gaan. Zij werden echter tegengehouden door de politie. Desalniettemin probeerde één persoon zich door de politielinie heen te wurmen met als gevolg dat hij werd geslagen door een politieagent. Daarop verzamelde deze persoon direct een aantal leden en vertelde hij de politieagent dat hij met collega's naar de bossen moest komen. Toen een lid van de OMG dit zag gebeuren, heeft hij de leden weggehaald bij de politie en de-escaleerde de situatie. Dergelijke corrigerende handelingen komen enkel voor wanneer leden van de vechtgroep niet handelen conform hun status binnen de vechtgroep. Indien alle deelnemers dit wel doen, is de cohesie binnen een vechtgroep erg groot. Zo is er aldus geïnterviewden een voorbeeld van een persoon die in de privésfeer ruzie kreeg met een OMG-lid, waarna hij voor zijn eigen veiligheid door leden van de vechtgroep naar het buitenland is begeleid. Zijn kortstondige verblijf in het buitenland werd daarbij gezamenlijk betaald door de vechtgroep.

In de politieregistraties staat geregeld beschreven welke leden van vechtgroepen een leidersrol op zich nemen of toebedeeld krijgen. In het vervolg wordt per vechtgroep ingegaan op hetgeen bekend is over de hiërarchie inclusief voorbeelden ter illustratie. Hierin komen de twee benoemde hiërarchische structuren in de interviews duidelijk naar voren.

Vechtgroep 1

Vijftien van de 26 leden krijgen in een of meerdere van de achttien politieregistraties die ingaan op de hiërarchie binnen de vechtgroep een leidersrol toegeschreven. De namen van dertien van de vijftien leden komen één, twee of drie keer voor tegenover twee leden die in totaal zes en acht keer met een leidersrol in de achttien politieregistraties staan vermeld. Kijkende naar de geboortejaren van deze twee leden, is het lid dat

een rol speelt in acht politieregistraties geboren in het begin van de jaren tachtig (in het vervolg: lid x) terwijl het andere lid geboren is aan het eind van de jaren negentig (in het vervolg: lid y). Dit doet vermoeden dat deze twee leden de leiders zijn van respectievelijk de oude en jonge harde kern.

Voor lid x geldt ten eerste dat hij andere leden ervan weerhoudt met de politie te praten. Zo zijn een paar leden van de vechtgroep eens onaangekondigd aangevallen door een andere vechtgroep, waarna de politie ter plaatse is gekomen om hun kant van het verhaal op te tekenen. Het lid heeft de andere leden toen opgedragen daarmee te stoppen en hij heeft de politie laten weten dat ze het zelf wel gaan oplossen. Dat dit lid invloed heeft op het gedrag van andere leden blijkt ook uit een politieregistratie waarin staat dat een ander lid de politie informatie geeft over vechtafspraken. Wanneer het leidende lid aan komt lopen, stopt het andere lid direct met het doen van zijn verhaal. Verder blijkt het lid ook een opruiende rol te hebben wanneer hij samen met andere supporters uit is op een confrontatie en daarvoor supporters van de tegenpartij uitdaagt. De andere supporters nemen zijn gedrag over en beginnen ook met uitdagen. Verder blijkt uit de politieregistraties dat het lid bij sfeeracties – zoals het omhoog halen van een spandoek – een voortrekkersrol heeft en hij bepaalt voorafgaand aan een internationale wedstrijd of hij en andere supporters lopen of stilstaan gedurende een wandeling richting de supportersbussen en welke liederen daarbij worden gezongen. De politie is zich ook bewust van de invloed die dit lid heeft. Wanneer een groep supporters zich namelijk niet houdt aan de geldende regels in het stadion – ze staan terwijl het officieel geen staantribune is – wordt het lid hierop aangesproken door de politie. De politie is ervan overtuigd dat wanneer dit lid gaat zitten, de rest ook zal volgen omdat velen hem als voorbeeld zien. Het lid gaat echter niet zitten en dus volgt de rest ook niet.

Lid y komt ook tezamen met lid x voor in de politieregistraties. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer zij samen met andere supporters naar België afreizen om met een Belgische supportersgroep waarmee zij bevriend zijn naar een wedstrijd van die Belgische voetbalclub te gaan. Wat zij die dag echter niet verwachten, is dat er ook Nederlandse politieagenten aanwezig zijn. Het is reden voor de twee leden om samen met drie andere leden verhaal te gaan halen bij de politieagenten. De leidersrol van de twee leden blijkt ook uit een politieregistratie waarin zij samen met een ander lid andere supporters hebben aangespoord om tijdens een training van het eerste elftal over het hek te stappen en de spelersgroep toe te spreken.

Specifiek voor lid y staat in een politieregistratie dat hij voor aanvang van een wedstrijd de leider is van een groep jongeren. Zij lopen op een gegeven moment weg bij een horecagelegenheid onder aanvoering van het lid. Dit lid zorgt er ook voor dat supporters de anderhalve meter maatregel naleven wanneer zij de selectie uitzwaaien voorafgaand aan een uitwedstrijd. In een andere politieregistratie blijkt er bij het onthalen van de spelersbus frictie te ontstaan tussen de supporters, de blauwe politie en de ME. In een poging om dit in goede banen te leiden, doet de politie een beroep op dit lid en twee andere leden van de vechtgroep. Zij proberen ervoor te zorgen dat de supporters geen vuurwerk meer afsteken, maar dit heeft geen effect.

De redenen dat de overige dertien leden van de vechtgroep in een leidersrol naar voren zijn gekomen in de door ons geraadpleegde bronnen, zijn onder andere omdat zij bepalen welke supporters supportersbussen in mogen stappen, andere supporters aansporen een café binnen te gaan of een sportpark te verlaten, en vooraan lopen op weg naar een mogelijke confrontatie met andere supporters.

Vechtgroep 2

Voor deze vechtgroep geldt dat de oudere subgroep het hoogst in de hiërarchie staat. Binnen deze oudere subgroep is er één lid dat in de meeste politieregistraties naar voren komt als de leider, namelijk één van de twee leden die ook lid zijn van een OMG. Hij is halverwege de jaren tachtig geboren. Wanneer eind 2019 uit onvrede de spelersbus wordt opgewacht bij het stadion, wijst dit lid bijvoorbeeld aan welke andere supporters mee mogen naar het spelershome om het gesprek met de spelers en staf aan te gaan. Het is tevens voorgekomen dat dit lid samen met drie anderen voorkomt dat boze supporters de hoofdingang van het stadion betreden. Ook heeft dit lid een leidende rol tijdens een corteo door bijvoorbeeld aan te geven wanneer ze allemaal gaan lopen, en stuurt hij de groep aan die aanwezig is bij de demonstratie van de actiegroep Kick Out Zwarte Piet.

Intermezzo – Een corteo

Tijdens een *corteo* loopt een groep supporters al zingend in een mars naar het stadion waarbij de voorste rij veelal een groot spandoek meedraagt. Vaak start de corteo in de stad. Het is bedoeld om de spelers een extra stimulans te geven voor de aankomende wedstrijd. Het betreft een sfeeractie die is overgewaaid vanuit Italië.⁶

Hij geeft opdracht wanneer de groep zich moet verplaatsen, wanneer de groep zich moet terugtrekken en de groepsleden ondernemen niets zonder zijn goedkeuring. Het komt in de periode 2016-2021 echter geregeld voor dat dit lid zowel kort- als langdurig in de gevangenis zit vanwege gepleegde strafbare feiten. Op die momenten is zijn rol met name overgenomen door één ander lid die ook toebehoort aan de oudere subgroep, ook lid is van een OMG en waarmee hij gedurende een periode een eigen bedrijf wilde starten. Daarnaast worden in enkele politieregistraties nog twee leden van de oudere subgroep genoemd die de rol van de leider overnemen.

Hoewel de jongere subgroep lager op de hiërarchische ladder staat dan de oudere subgroep, heeft de jongere subgroep ook een lid die in politieregistraties als leider wordt bestempeld. Hij is begin twintig en praat bijvoorbeeld met de directie over wat de mogelijkheden van en voorwaarden voor een sfeeractie zijn voorafgaand aan een wedstrijd. Ook wordt dit lid aangesproken door de autoriteiten omdat hij het gedrag van andere leden moet corrigeren.

⁶ De Stentor, 19 mei 2019; Brabants Dagblad, 19 december 2019.

Vechtgroep 3

Met betrekking tot de derde vechtgroep komt in de politieregistraties één lid – al dan niet samen met andere leden – verreweg het vaakst voor in een leidende rol dan anderen, namelijk in tien politieregistraties. Zo zijn eind 2018 ongeveer vijftig supporters bij een café waar een pre-party wordt gehouden voor een wedstrijd die een dag later wordt gespeeld. Het lid neemt tijdens deze pre-party met een ander lid verscheidene keren het initiatief om met z'n allen van het terras naar binnen te gaan. De gehele groep volgt hun aanwijzingen. Ook rijdt hij eind 2018 met andere supporters in een partybus naar een uitwedstrijd en gedurende de reis houdt hij de supporters in het gareel als busbegeleider, regisseert hij begin 2019 een corteo en is hij – evenals in het stadion met betrekking tot het zingen van liederen – de gangmaker. Tevens wordt hij door politieagenten aangesproken om samen met een tweede ander lid in gesprek te gaan met andere supporters die zich misdragen en onbereikbaar zijn voor de politie en wordt hij aangesproken door de politie om naar andere supporters te communiceren wat de corona- en vuurwerkregels zijn wanneer zij de spelers gaan uitzwaaïen. Tot slot blijkt dat dit lid samen met een derde ander lid verschillende supporters aanspreekt na een wedstrijd, zodat zij gezamenlijk de confrontatie kunnen zoeken met supporters van de tegenpartij.

Verder worden in vijf politieregistraties vier andere leden van de vechtgroep genoemd die een leidende rol hebben. Ten eerste komen twee van deze vier leden voor vanwege het feit dat zij het gedrag van andere supporters corrigeren. Daarnaast organiseert één van deze twee leden een groot scherm in het stadion zodat supporters die geen kaart hebben weten te bemachtigen voor de belangrijke uitwedstrijd, deze uitwedstrijd in het stadion kunnen kijken. Voor de overige twee leden geldt dat zij ofwel een corteo leiden ofwel ervoor zorgen dat twee supporters die geen wedstrijdkaart hebben voor een uitwedstrijd alsnog mee mogen rijden met de supportersbussen.

Vechtgroep 4

Voor wat betreft de laatste vechtgroep wordt er in de door ons geraadpleegde bronnen niet op individueel niveau informatie vermeld over welke leden een rol als leider hebben, maar meer op het niveau van de verschillende subgroepen. Daaruit blijkt dat de oudste subgroep supporters aanspreekt – onder andere van andere subgroepen – die afwijkende gedragingen vertonen en andere normen en waarden hanteren. Wanneer het gaat over het organiseren van een corteo, (de regels bij) sfeeracties en het steunen van de spelers, staat in de door ons geraadpleegde bronnen dat dit met name wordt gedaan door de jongere subgroepen.

2.2.3 *Uitingsvormen en status*

De leden van vechtgroepen hebben verschillende manieren om aan anderen te laten zien dat zij onderdeel zijn van een vechtgroep, en waaraan zij status ontleenen. Binnen het stadion komt het bijvoorbeeld voor dat een lid tijdens het juichen een embleem laat zien aan de uitsupporters met daarop de naam van de vechtgroep. Het valt op dat

meerdere leden bivakmutsen of vissershoejdjes dragen in de kleuren van hun voetbalclub, dat leden tatoeages hebben met de naam van de vechtgroep en dat ze speldjes dragen die ze krijgen nadat ze hebben deelgenomen aan een vechtafspraak. Dergelijke tatoeages en speldjes zijn statussymbolen, waaruit bijvoorbeeld valt af te leiden of een lid gepromoveerd is op de hiërarchische ladder.

Ook buiten het stadion uiten de leden van vechtgroepen zich op deze manieren. Zo hebben verschillende leden bijvoorbeeld hun bivakmuts op gedurende een corteo van de kroeg naar het stadion, en dragen meerdere leden de bivakmutsen wanneer zij de spelersbus onthalen. Verder komt het voor dat de leden T-shirts dragen met daarop de naam van de vechtgroep. Zo'n T-shirt is net als een tatoeage een statussymbool. Deze T-shirts hebben ze als een soort wedstrijdshirt aan tijdens vechtafspraken, maar bijvoorbeeld ook op de avonden dat steden zijn vernield en geplunderd gedurende de coronarellen. Het is ook bekend dat enkele leden deze T-shirts dragen wanneer zij in de sportschool sporten. Tevens blijkt de vechtgroep zich publiekelijk kenbaar te maken door tijdens een internationale uitwedstrijd een vlag met daarop de naam van de vechtgroep op te hangen bij een café. Tot slot komt het voor dat leden stickers met daarop het logo en de naam van de vechtgroep in andere steden en stadions plakken om te laten zien dat zij daar zijn geweest.

Deze uitingsvormen en de status die gepaard gaat met het zijn van een vechtgroep heeft zijn weerslag op keuzes die burgers maken. Een voorbeeld betreft een slachtoffer van een openlijke geweldpleging c.q. mishandeling tijdens carnaval. Hij wil hier aangifte van doen totdat hij hoort dat de verdachten behoren tot de harde kern van de voetbalclub en onderdeel zijn van een vechtgroep. Uit angst voor represailles ziet hij af van het doen van aangifte.

2.2.4 *Samenwerkingsverbanden*

Het blijkt dat vier van de vijf vechtgroepen allianties hebben gesloten met drie verschillende vechtgroepen uit België, één vechtgroep uit Engeland en één vechtgroep uit Duitsland. Volgens politiefunctionarissen doen vechtgroepen dit vanwege capaciteitsproblemen. De onderlinge relaties zijn dermate goed dat zij met enige regelmaat bij elkaar op bezoek zijn tijdens belangrijke wedstrijden tegen topploegen of buitenlandse ploegen. Zij gaan dan van tevoren vaak gezamenlijk wat drinken in een café. Ook trainen de allianties samen en nemen ze gezamenlijk deel aan vechtafspraken. Zo staat in een politieregistratie dat een Belgische vechtgroep meedoet met het aangaan van een confrontatie met de vechtgroep van een andere Nederlandse voetbalclub, evenals dat één politieregistratie beschrijft dat enkele leden van een vechtgroep zich hebben aangesloten bij een Belgische vechtgroep voor een confrontatie met een andere Belgische vechtgroep. Een vechtgroep heeft hiervoor samen met de buitenlandse vechtgroep ook een gemeenschappelijke naam bedacht onder welke zij vechten. De Duitse supporters werken ook samen met de vechtgroep tijdens hun vechtafspraken.

Voor de vijfde vechtgroep geldt dat het geen allianties heeft, maar enkel vriendschapsverbanden met zowel binnen- als buitenlandse supportersgroepen. Het betreft de vecht-

groep die met gemak tweehonderd man op de been kan brengen, waardoor deze vechtgroep ook niet genoodzaakt is om vanuit capaciteitsgebrek allianties te sluiten. Wel geldt dat de politie in maart 2019 informatie ontvangt over een geplande confrontatie. Daarom zijn politieagenten ter plaatse gegaan en zien zij een auto rijden die op naam staat van een bekende hooligan. Hij was overduidelijk aan het zoeken. Even later wordt een groep van acht personen gezien. Zij zijn volgens politieagenten opvallend breed en gespierd. De politie besluit ze te controleren en daarmee uit de anonimiteit te halen. Het blijken acht Polen te zijn waarvan meerderen mondbeschermers dragen en één Pool heeft verstevigde vechthandschoenen aan. Verder liggen de portemonnees met de identiteitskaarten van de acht Polen in de dashboardkastjes van de voertuigen waarmee ze zijn gekomen. Hiermee lijkt alles gericht op een aankomende confrontatie. Zij zijn onder politiebegeleiding naar de snelweg begeleid. Even later is in diezelfde buurt nog een voertuig gecontroleerd en hier blijken vijf leden van de vechtgroep in te zitten. Naast het feit dat Nederlandse vechtgroepen vriendschaps- en samenwerkingsverbanden hebben met buitenlandse vechtgroepen, blijken meerdere Nederlandse vechtgroepen ook met elkaar op te trekken. Vaak is de achtergrond van een dergelijke alliantie het hebben van een gemeenschappelijke vijand. Ook sluiten leden van vechtgroepen regelmatig bij andere vechtgroepen aan wanneer de BVO waar de ontvangende vechtgroep supporters van zijn tegen een rivaliserende BVO moeten spelen of wanneer er tussen de bezoekende vechtgroep en de vechtgroep van de tegenstander van de ontvangende vechtgroep in het verleden al eens incidenten zijn geweest. Daarnaast wordt in één politieregistratie geschreven dat meerdere vechtgroepen het gezamenlijk willen opnemen tegen één grote Nederlandse vechtgroep. Verder is er sprake van een nieuwe ontwikkeling, namelijk dat acht Nederlandse vechtgroepen tijdens interlandwedstrijden van het Nederlands Elftal in het buitenland samen optrekken onder de naam *Dutch Hooligans Alliance* en met buitenlandse supporters willen vechten. Dit is een ontwikkeling die overeenkomsten vertoont met hetgeen in het intermezzo 'Supportersgroepen rellen tijdens het Europees Kampioenschap in 2016' staat beschreven, namelijk dat Russische vechtgroepen zich verenigingen wanneer het Russische nationale elftal speelt. Tot slot is het voorgekomen dat negen vechtgroepen onder de naam *Dutch Firms United* ook buiten het voetbal om gezamenlijk optreden, zo blijkt onder meer uit de rellen die zich in respectievelijk Den Haag en Wageningen in juni en juli 2020 hebben voorgedaan. Tijdens deze rellen waren de vechtgroepen uit op confrontaties met de politie.

Intermezzo – De rellen in Den Haag en Wageningen

Op 21 juni 2020 loopt een demonstratie tegen het coronabeleid uit de hand. Op voorhand zijn er al signalen dat supporters van verschillende BVO's elkaar hebben opgeroepen om die dag naar Den Haag te komen, wat aanleiding is voor de ME om paraat te staan. Volgens de politie betreft het zware hooligans die bekendstaan als *stelselmatige geweldsplegers uit de ergste categorie*: 'Gasten die een enorme kick krijgen van vechten met de politie. Zij willen maar één ding en dat is de maatschappij ontwrichten'. Uitein-

delijk worden meer dan vierhonderd personen aangehouden. Enkele dagen later maken de relschoppers bekend dat het niet bij één protest blijft, omdat zij in hun ogen worden beperkt in hun recht om te demonstreren. Op 4 juli 2020 wordt vervolgens een demonstratie in Utrecht verboden omdat de vrees voor rellen bestaat, waarna een grote groep demonstranten – die bestond uit een kern supporters van een groot aantal BVO's – naar Wageningen trekt. Hier leggen zij een spandoek neer met de tekst: 'Vrijheidsstrijders'. Ook hier leidt het tot confrontaties met de ME, met als gevolg dat 51 demonstranten worden aangehouden.⁷

2.2.5 *Normen en waarden*

Uit de door ons geraadpleegde bronnen blijkt dat de vechtgroepen hun eigen normen en waarden hebben. Binnen dit thema zijn verschillende deelthema's te onderscheiden en deze worden in het vervolg één voor één besproken.

Groepscohesie

De leden van vechtgroepen treffen elkaar niet alleen voorafgaand aan een wedstrijd in een café, in het stadion en/of tijdens vechtafspraken maar ook daarbuiten. Uit de door ons geraadpleegde bronnen is dan ook af te leiden dat de groepscohesie hoog is. Zo zit een groep supporters inclusief leden van een vechtgroep in een kroeg waar zij ruziemaakten met anderen. Er wordt een lid aangehouden en dat zorgt ervoor dat de andere supporters ook allemaal vertrekken. Daarbij lopen ze over straat richting hun voertuigen, gooien ze met glaswerk en scanderen ze voetballieren. Politieregistraties waaruit een dergelijke mate van groepscohesie ook blijkt, zijn registraties waarin staat vermeld dat een grote groep supporters – inclusief leden van een vechtgroep – samenkomen vanwege het feit dat een groepslid is overleden. Zij komen samen bij het voetbalstadion en nemen middels een eerbetoon afscheid van het groepslid. Verder laten de bronnen zien dat enkele leden bij elkaar op verjaardagen en bruiloften komen, dat ze in het binnen- en buitenland gezamenlijk naar jeugd- en oefenwedstrijden van de BVO gaan en dat ze gezamenlijk amateurvoetbalwedstrijden van een vereniging uit hun stad bezoeken. Veelal speelt de amateurvereniging dan tegen een amateurvereniging uit een rivaliserende stad of in de buurt van een stad waarvandaan rivaliserende groepen afkomstig zijn. Zo staat in een politieregistratie het voorbeeld dat een amateurvoetbalwedstrijd op het programma staat tussen twee elftallen waarvan bekend is dat er voetballers in spelen die lid zijn van twee harde kernen. Er zijn ook signalen dat beide elftallen aanhang meenemen om tot een vechtafspraak te komen. Dit is reden voor beide verenigingsbesturen om de wedstrijd als afgelast aan te bieden bij de KNVB, en zij zijn daarmee akkoord gegaan. De oorzaak van een ontmoeting zou dan het feit zijn dat leden van de harde kernen zelf voetballen, maar het komt ook voor dat amateurvoetbalwedstrijden in algemene zin worden aangewend om tot een confrontatie te ko-

⁷ *Algemeen Dagblad*, 21 juni 2020; *Algemeen Dagblad*, 23 juni 2020; *De Gelderlander*, 4 juli 2020; *RTL Nieuws*, 4 juli 2020; *De Gelderlander*, 5 juli 2020.

men. Een dergelijke confrontatie is in 2016 gestopt doordat de politie heeft opgetreden, waarbij één van de twee vechtgroepen is bewogen om het sportpark te verlaten. Later is gebleken dat de andere vechtgroep stokken met scherp geslepen punten en messen bij zich had. Ook gaan leden van vechtgroepen in hun stad gezamenlijk naar andere sporten kijken om daar de sfeer te verhogen, zoals tijdens een ijshockeywedstrijd. Verder gaan ze naar evenementen – zoals vechtsportgala's, het bevrijdingsfestival en andersoortige festivals – in Nederland en gaan ze samen uit in het uitgaanscentrum in hun stad.

Gedurende deze activiteiten zijn de leden van vechtgroepen niet altijd enkel samen met andere leden, maar zijn zij ook met personen die vanwege andersoortige redenen voorkomen in politieregistraties. Zo wordt bijvoorbeeld een vijfmansgroep gesignaleerd in het uitgaanscentrum, waarvan twee van de vijf personen deelnemen aan vechtafspraken. Voor twee van de drie andere personen geldt dat zij bij de politie bekend zijn omdat zij in het verleden de Opiumwet hebben overtreden, terwijl voor de derde persoon geldt dat er signalen zijn dat hij zich bezighoudt met hennepkwekerijen. Een ander voorbeeld is dat een lid van een vechtgroep in Duitsland in een klein appartementencomplex is gaan wonen. Op de eerste etage woont hij samen met twee anderen. De eerste heeft in Duitsland vastgezetten vanwege een overtreding van de Opiumwet, namelijk het in bezit hebben van een niet geringe hoeveelheid drugs. De tweede persoon blijkt lid te zijn van Satudarah.

Elkaar steunen tegenover de autoriteiten

Het valt in de door ons geraadpleegde bronnen op dat wanneer stewards of de politie willen dat leden van vechtgroepen hun gedrag veranderen, leden van vechtgroepen een stadion uitzetten of leden van vechtgroepen aanhouden, dat andere leden zich ermee gaan bemoeien en regelmatig agressief gedrag vertonen jegens de stewards en/of politie. Een illustratief voorbeeld heeft betrekking op een lid dat in een uitvak wordt aangehouden tijdens een derby. Hij probeert met de politieagent mee naar buiten te lopen, maar hierop reageren andere leden dat hij niet moet meegaan en ze pogen hem bij zijn jas vast te pakken zodat hij in het uitvak blijft. Ook zingen zij het ACAB-lied. De aanhouding en het gedrag van de andere leden zorgen voor een beladen sfeer, waardoor andere politieagenten genoodzaakt zijn hun wapenstok te trekken. Hiermee houden zij de andere leden op afstand. Dit lukt niet helemaal, aangezien een politieagent in haar buik wordt geslagen door een lid. Ook vliegt hij een andere agent meerdere malen aan. Dit lid is aangehouden ter zake mishandeling. Deze ontstane situatie maar ook soortgelijke situaties hebben vaak tot gevolg dat het lid waar de betreffende situatie in eerste aanleg door is begonnen, zich gesteund voelt en minder meewerkend wordt. Dat de leden van vechtgroepen elkaar niet alleen in het stadion tijdens voetbalwedstrijden steunen, blijkt uit de volgende twee voorbeelden. Ten eerste wordt vuurwerk afge-stoken op een viaduct. De politie komt ter plaatse en ziet ongeveer tien personen staan. Wanneer een agent dichtbij komt, wordt hij door een lid van een vechtgroep wegge-duwd en de agent wordt medegedeeld te vertrekken. De agent reageert hierop dat hij het identiteitsbewijs van de man vordert, maar hij werkt hier niet aan mee. De andere

personen – onder wie leden van de vechtgroep – proberen de man te ontzetten door de agent weg te duwen en de man weg te trekken. De agent pakt de man echter vast en laat niet los, waarna hij andere eenheden heeft gevraagd ook ter plaatse te komen. Daarop heeft de man zijn identiteitsbewijs gegeven en heeft hij de anderen gezegd weg te rennen. Dit hebben ze gedaan. Het tweede voorbeeld gaat over het feit dat agenten een straat met allerlei horecagelegenheden willen leegvegen. Echter, als reactie hierop gaan verschillende leden van de vechtgroep samen staan tegenover de politieagenten. Ook beledigen zij de politieagenten, waarvoor één lid is aangehouden. Deze aanhouding leidt tot reacties van andere leden. Zo staat iemand continu in gevechtshouding en daagt hij de politieagenten uit om te vechten. Hij beledigt politieagenten en hij hitst andere leden op om met hem mee te doen. Zo duwt hij bijvoorbeeld anderen naar voren om de confrontatie aan te gaan. Ook dit lid is aangehouden.

Snitchen

Een belangrijke regel binnen vechtgroepen is dat de deelnemers geen informatie delen met politieagenten, omdat ‘... je hen niet slimmer moet maken dan dat zij zijn’. Dit blijkt onder andere uit een politieregistratie waarin een supporter met de politie aan het praten is over vechtafspraken. Hij geeft bijvoorbeeld aan dat alle criminelen uit de stad zich zijn gaan bemoeien met vechtafspraken. Een lid van een vechtgroep merkt dat de supporter hierover praat en krijgt daarom een tik in zijn gezicht zodat hij zijn mond houdt. Een ander voorbeeld vindt plaats bij een drankverkoopspunt in een uitvak waar vier leden van een vechtgroep om één persoon heen staan. Deze persoon zou namelijk met de politie hebben gepraat en hebben aangekondigd dat er een 20 versus 20 gevecht op de agenda staat. De vier personen zouden hem hebben medegedeeld dat de politie er maar voor moet zorgen dat hij veilig thuis komt, omdat het hier niet bij zou blijven. Uiteindelijk is er na de wedstrijd niets gebeurd. Een laatste voorbeeld heeft betrekking op twee leden van een vechtgroep die tijdens een oefenwedstrijd met agenten praten. Zij geven aan aangehouden te zijn vanwege een openlijke geweldpleging in een café, maar dat zij tijdens het verhoor geen namen van anderen hebben genoemd. Volgens hen praat je daar niet over met de politie. Twee anderen zouden dit wel hebben gedaan, en daarom zijn zij geweerd van de tribunes en zijn ze ontvriend op Facebook.

Eigenrichting

Veel leden van vechtgroepen zijn er niet van gediend wanneer supporters van de tegenpartij op de thuistribune zitten. Zo vertelt een lid in februari 2020 aan politieagenten dat wanneer zij deze supporters niet uit het stadion verwijderen, zij dit zelf zullen doen. Uit de politieregistraties blijkt dat drie vechtgroepen dit ook regelmatig hebben geprobeerd, wat op de tribunes leidt tot confrontaties tussen zowel de supportersgroepen onderling als tussen supporters en stewards.

Dat leden van vechtgroepen een bepaalde mate van eigenrichting vertonen, blijkt ook uit een voorbeeld uit maart 2020. Er gaat dan een filmpje rond op sociale media waarbij de persoon die daarop staat, wordt beschuldigd van pedofilie. Het leidt ertoe dat er voor zijn woning 35 tot 40 personen staan, onder wie een aantal leden van een vecht-

groep. Wanneer zij doorkrijgen dat de man niet thuis is, gaan zij naar het huis van zijn vader en hebben ze daar naar binnen gekeken. Ook daar blijkt hij echter niet te zijn.

Een ander voorbeeld van eigenrichting is dat een lid van een vechtgroep een agent die behoort tot de voetbaleenheid benadert vanwege het feit dat een kind wordt vermist. Hij vraagt de agent of hij iets voor hem kan betekenen, want tot dusverre heeft de politie nog erg weinig gedaan terwijl er wel vermoedens zijn waar het kind zou zijn. Het lid geeft aan dat wanneer de politie niet zou gaan zoeken op die locatie, zij met meerdere leden langs de betreffende locatie zouden gaan.

Tot slot constateren we dat wanneer leden van vechtgroepen zowel bij het voetbal als buiten het voetbal om betrokken zijn bij geweldsincidenten, zij aangeven dat politiebemoeienis niet nodig is. Zij willen het namelijk zelf oplossen en doen geen aangifte.

Intermezzo – Geen aangifte doen na aangevallen te zijn

Op 12 januari 2022 doen ongeveer vijftien leden van de harde kern van FC Utrecht aan bokstraining in een parkeergarage onder de kantine van de Utrechtse voetbalvereniging UVV en het fitnessfiliaal Sportcity. Vanuit het niets komt een groep Feyenoord-aanhangers de parkeergarage binnen. Zij zijn in het zwart gekleed en dragen capuchons. Er wordt gevochten en er vallen rake klappen, maar het is onbekend of er iemand gewond is geraakt. Een getuige zegt hierover: *'Ik stak door vanaf de Alendorperweg toen ik de groep plots de kant van de parkeergarage op zag stuiven. Ik hoorde veel geschreeuw. Het incident was zo voorbij, maar een aantal mensen die het van dichtbij mee heeft gemaakt, moet zich kapot geschrokken zijn.'* De reactie uit de supporterswereld op dit voorval is dat het zou gaan om een wraakactie naar aanleiding van eerdere confrontaties tussen beide harde kernen. Als de politie later ter plaatse komt, zijn de Feyenoord-aanhangers al vertrokken. Ze hebben bokshandschoenen en sportkleding buitgemaakt, en dit tonen zij later online met trots. Ook de FC Utrecht-aanhangers gaan ervandoor wanneer de politie ter plaatse komt. Er zijn geen aanhoudingen verricht en er zal ook geen nader onderzoek worden gedaan door de politie, omdat er vanuit de FC Utrecht-aanhangers geen aangifte is gedaan.⁸

Concluderend lijkt het erop dat de vechtgroepen in een gesloten cultuur participeren met interne normen en waarden. Wanneer er zich binnen deze gesloten cultuur misstanden voordoen, nemen de vechtgroepen het liefst het heft zelf in handen en lossen ze de misstanden op. De politie houden ze hoe dan ook buiten de deur.

Trots zijn op en het verdedigen van hun voetbalclub en stad

Tijdens een jeugdwedstrijd tussen twee elftallen van BVO's scoort één van de twee in de verlenging waarna er op het veld een vechtpartij uitbreekt tussen spelers en staf van beide clubs. Tijdens de vechtpartij klimmen ook ongeveer tien supporters over de boarding en bemoeien zich met de vechtpartij. Leden van een vechtgroep maken zich

⁸ Algemeen Dagblad, 17 januari 2022.

hier erg boos om en bieden de politie hulp aan om ervoor te zorgen dat er niet nog meer supporters het veld op komen. Hiermee zorgen zij er mede voor dat de vechtpartij niet verder uit de hand loopt.

Verder accepteren leden van vechtgroepen het niet dat personen in hun stad uitdragen dat zij supporter zijn van een andere voetbalclub door voetbalshirts te dragen, vlaggen uit te hangen en/of andersoortige manieren. Een voorbeeld betreft een persoon die in de binnenstad op een terras zit en een voetbalshirt van een andere voetbalclub draagt. Voor enkele leden van een vechtgroep is dit aanleiding om de confrontatie aan te gaan en die persoon te mishandelen. Uit camerabeelden blijkt dat een lid het slachtoffer tweemaal in het gezicht heeft geduwd, een zwaaiende vuiststoot tegen het hoofd heeft gegeven, en nadat het slachtoffer op de grond lag nog vier vuistslagen tegen het gezicht en lichaam heeft gegeven.

Ook blijkt dat leden van vechtgroepen trots zijn op hun stad en dit ook uitdragen. Zo is er in het uitgaanscentrum een groep personen die zich stoer gedragen, terwijl deze personen niet in de betreffende stad wonen. Dit is reden voor een lid om de confrontatie aan te gaan, wat leidt tot een opstootje.

Tot slot willen leden van vechtgroepen hun stad ook verdedigen. In het voorjaar van 2021 vinden er door heel Nederland vernielingen en plunderingen plaats: de coronarellen. Op een van die avonden komen politieagenten deelnemers aan vechtafspraken tegen die aangeven dat zij normaal gesproken tegenover de politie staan, maar dat zij nu graag naast de politie staan zodat zij kunnen voorkomen dat de plunders 'hun' stad vernielen.

Mening uiten over maatschappelijke discussies

Uit onze bronnen blijkt verder dat leden van vechtgroepen regelmatig naar voren komen wanneer er zich in de samenleving maatschappelijke discussies voordoen. Zij uiten dan namelijk in groepsverband hun mening. Een voorbeeld is dat er in de eigen stad een raadsvergadering plaatsvindt omtrent de discussie over Zwarte Piet. De leden van de vechtgroep zijn voor Zwarte Piet en willen hun stem daarin laten horen, waardoor zij aanwezig zijn bij de raadsvergadering. Ook zijn leden van vechtgroepen aanwezig bij de intocht van Sinterklaas om de demonstratie van de actiegroep 'Kick Out Zwarte Piet' te verhinderen zodat het kinderfeest door kan gaan. Daarbij geven de leden aan dat zij – indien noodzakelijk – de demonstranten de stad uit slaan.

Ook vindt er in Utrecht een keer een demonstratie plaats die is georganiseerd door pedohunters. Naast dat hier motorclubs bij aanwezig zijn, zijn hier ook verschillende harde kernen van voetbalclubs bij aanwezig onder wie leden van vechtgroepen. Ditzelfde is het geval bij een verboden demonstratie van Viruswaanzin waar zij uit zijn op een confrontatie met de politie, en bij een demonstratie omtrent *Black Lives Matter*.

2.2.6 *Groepsgedrag rondom het voetbal dat niet gerelateerd is aan vechtafspraken*

Er staan in de door ons geraadpleegde bronnen verschillende gedragingen die de leden van vechtgroepen individueel of samen laten zien rondom het voetbal maar die niet te relateren zijn aan vechtafspraken. Zo schrijven enkele politieregistraties over ongepast gedrag. Een voorbeeld is dat leden apart worden genomen door buitenlandse autoriteiten omdat zij te luidruchtig het stadion hebben betreden. Zo slaan ze bijvoorbeeld op hekken et cetera. Ook komen er geregeld vuurwerkincidenten voor in de politieregistraties. Zo worden er in het stadion rookpotten en flikkervuurwerk afgestoken terwijl supporters onder een spandoek staan. Hierdoor kunnen stewards en politieagenten niet zien wie het heeft aangestoken.

Ook zijn er verschillende politieregistraties waarin staat beschreven dat supporters ofwel hun onvrede uiten richting de spelers en staf door bijvoorbeeld de spelersbus op te wachten, ofwel de spelers en staf onthalen en steunen. Een voorbeeld van een steunbetuiging is dat er gedurende de coronaperiode signalen zijn dat er een grote sfeeractie gaat plaatsvinden tijdens een training. Vanwege de coronamaatregelen is er toen door de politie een kleine fuik opgezet en meerdere supporters zijn gesommeerd om naar huis te gaan. Meerdere leden van de vechtgroep en andere supporters hebben zich hieraan weten te onttrekken en hebben zich langs de kant van het veld gepositioneerd. Hierbij hebben zij siervuurwerk en fakkels afgestoken. Ook zijn enkele leden en supporters het veld opgelopen om de spelers op een positieve manier toe te spreken.

Het valt verder op dat verschillende leden van vechtgroepen supporters van de tegenpartij en/of autoriteiten uitdagen en provoceren tijdens wedstrijden. Om de supporters van de tegenpartij uit te dagen, klimmen zij bijvoorbeeld vaak op de lexaanwanden of hebben zij provocerende kleding aan. Een ander voorbeeld is dat een groep met harde kern supporters – onder wie leden van de vechtgroep – naar de achterzijde van het uitvak rennen om vanaf daar vuurwerk, stenen, aanstekers en bier naar uitsupporters te gooien. Door tussenkomst van de ME is erger voorkomen. Een andere vorm van provocatie die in de politieregistraties voorbijkomt, is dat leden van vechtgroepen expres tegen politieagenten aanlopen in het voorbijgaan. Het betreft provocerend gedrag maar ze weten dat ze hiermee net niet over de schreef gaan.

Een aantal keer gaan ze echter wel over de schreef, onder andere door politieagenten te beledigen. Een voorbeeld betreft een wedstrijd waarin leden van een vechtgroep zien dat er op de thuistribune supporters zitten van de tegenpartij. Ze willen de confrontatie met hen aangaan. Daarvoor moeten zij onder een rolluik door die door twee leden omhoog wordt gehouden. Politieagenten proberen tegen te houden dat het anderen lukt om daar vervolgens onderdoor te gaan. Dit valt een lid op en daarom schreeuwt hij richting een politieagent: 'Wat moet je dan? Kom dan!' De politieagent geeft op zijn beurt aan dat het lid naar hem toe moet komen. Het lid stopt op vijf meter van de politieagent en roept met luide stem: 'Kankermongooitje.' Hiervoor is hij aangehouden ter zake belediging van een ambtenaar in functie. Het is niet het enige voorbeeld waaruit blijkt dat supporters voorafgaand, tijdens of na een wedstrijd in het stadion of op

het stadionterrein uit zijn op een confrontatie met supporters van de tegenpartij. Zo staan er na een wedstrijd bijvoorbeeld meerdere leden van een vechtgroep bij de ingang te wachten op supporters van de tegenpartij. Zij zijn door de politie verzocht om het stadionterrein te verlaten. Dit verzoek wordt niet ingewilligd en uiteindelijk is er een charge van de ME nodig om de groep in beweging te krijgen.

Een politieregistratie schrijft over een geweldsincident dat is voorkomen door een politieagent. Tijdens een wedstrijd wordt door een steward een duw uitgedeeld aan een supporter, waarna de supporter hierover verhaal is gaan halen bij de steward. Het blijkt om een misverstand te gaan, maar een lid van een vechtgroep vat dit niet zo op. Hij wordt opstandig en begint dreigend over te komen op de steward. De gemoederen lopen op een gegeven moment zo hoog op dat een politieagent de indruk krijgt dat het lid wil uithalen naar de steward. Op het moment dat hij zijn arm heft, pakt de politieagent deze vast en voorkomt zodoende dat de steward wordt geslagen. Er is echter ook een voorbeeld bekend waarin een geweldsincident niet wordt voorkomen. Na een wedstrijd worden de uitsupporters opgehouden in de ruimte tussen het uitvak en de trap naar beneden doordat de politie een linie heeft opgetrokken. Dit duurt erg lang en de supporters beginnen zich op een gegeven moment te irriteren. Eén van de supporters doet uiteindelijk een poging om door de linie heen te breken en trapt tijdens zijn poging een agent in de rug. Dit zorgt ervoor dat de situatie escaleert en er breekt een vechtpartij uit tussen de supporters en de politie. Een ander voorbeeld doet zich een dag voor een internationale clubwedstrijd voor. De Nederlandse politie wordt door de buitenlandse autoriteiten verzocht om naar een bar te gaan want daar zou een grote vechtpartij zijn geweest tussen buitenlandse en Nederlandse supporters waarbij ook meerdere leden van de vierde vechtgroep betrokken zijn. Ter plaatse blijken ook de ramen van de bar eruit te zijn gegoooid.

Tot slot wijzen onze bronnen op dubieuze drugsgerelateerde activiteiten. Zo zijn er twee leden van vechtgroepen waarvan uit de politieregistraties het vermoeden voortkomt dat zij in het stadion drugs dealen. Een van de twee leden wordt tijdens wedstrijden veel gebeld, waarna hij iedere keer naar het toilet gaat. Ook laat hij continu zien over veel geld te beschikken. Zo haalt hij vaak rondjes voor anderen en krijgen anderen geregeld zijn stadionpasjes omdat zij het harder nodig zouden hebben dan hijzelf. Het tweede lid heeft een skybox in het stadion en het vermoeden is dat hij mensen in meerdere skyboxen voorziet van verdovende middelen. Een ander voorbeeld van een politieregistratie waaruit een dubieus drugsgerelateerde activiteit naar voren komt, is dat erg veel leden van een vechtgroep tijdens een wedstrijd een zonnebril dragen met daarop een tekst waarvan ambtshalve bekend is dat die tekst staat voor een merk dat producten verkoopt ten behoeve van het kweken van hennepplanten. Tot slot valt het op dat een ander lid erg zenuwachtig is tijdens een fouillering bij het stadion. Binnen is hij nogmaals gefouilleerd en ook hier is hij uiterst zenuwachtig. De stewards hebben naar aanleiding hiervan geen politie erbij geroepen, maar het vermoeden bestaat wel dat hij drugs bij zich draagt. Tijdens diezelfde wedstrijd valt het ook op dat twee andere supporters, van wie één lid is van een vechtgroep, de tribune op komen lopen en niet rui- ken naar joints maar naar verse toppen hennep.

2.3 **Het fenomeen vechtafspraken en de ontwikkeling hiervan**

We eindigen dit hoofdstuk door specifiek in te gaan op het fenomeen vechtafspraken. Deze paragraaf omvat informatie over de omvang van het fenomeen vechtafspraken en de groepsgroottes, de werkwijze voorafgaand aan een vechtafspraak, de spelregels tijdens een vechtafspraak en ranking, de trainingslocaties, de wijze van rekrutering, en de strategie van de politie ten aanzien van vechtafspraken, en ontwikkelingen in het fenomeen.

2.3.1 ***Omvang van het fenomeen en de groepsgrootte***

In één politieregistratie staat iets vermeld over de hoeveelheid vechtafspraken die de tweede vechtgroep heeft gevoerd. Dit blijken er volgens een lid van de vechtgroep negen te zijn, waarvan hij er aan zeven heeft meegedaan. Het gevolg van zijn deelnames is dat hij naar eigen zeggen is gestegen in de hiërarchie.

In een zevental politieregistraties wordt specifiek ingegaan op de omvang van de vechtgroepen die deelnemen aan de vechtafspraken. De twee kleinste vechtafspraken hebben plaatsgevonden tussen twee Nederlandse vechtgroepen die ieder uit acht personen hebben bestaan, waarbij één vechtafspraak enkel met personen jonger dan 23 jaar is geweest. Er hebben – voor zover hiervan informatie bekend is – nog twee vechtafspraken plaatsgevonden tussen twee Nederlandse vechtgroepen, maar de omvang van deze vechtgroepen is groter geweest. Het betreft namelijk een 10 versus 10 en 30 versus 30 gevecht. Verder hebben er 15 versus 15, 25 versus 25 en 50 versus 50 vechtafspraken plaatsgevonden tegen respectievelijk een Duitse, Belgische en Franse vechtgroep. Op basis van deze informatie bestaat een vechtgroep tijdens een vechtafspraak gemiddeld uit 20 deelnemers.

2.3.2 ***Werkwijze voorafgaand aan een vechtafspraak, de spelregels en ranking***

Uit de politieregistraties blijkt voor drie van de vier vechtgroepen dat zij onderling via de mobiele telefoon communiceren, maar de manier is verschillend. Ten aanzien van de eerste vechtgroep is de aanhouding van een lid een belangrijke bron geweest om hier iets over te kunnen zeggen. De reden van aanhouding is de betrokkenheid bij een vechtpartij tussen twee vechtgroepen op een festival, waarbij onder andere gebruik is gemaakt van riemen. Na dit gevecht hebben de leden van de eerste vechtgroep zich elders op het festivalterrein verzameld, om even later de andere vechtgroep opnieuw op te zoeken en te bevechten. De aanhouding van het lid heeft ertoe geleid dat zijn mobiele telefoon in beslag is genomen. Daaruit is ten eerste gebleken dat hij de app Telegram heeft geïnstalleerd. Ten tweede blijken meerdere leden van de vechtgroep in drie verschillende whatsappgroepen te zitten. De drie whatsappgroepen zijn niet allemaal aangemaakt door het lid waarvan de mobiele telefoon in beslag is genomen, maar ook door andere leden van de vechtgroep. In principe worden alle potentiële deelnemers aan de vechtafspraken toegevoegd aan (één van) deze chatgroepen. In de chatgroepen wordt informatie over afgelopen vechtafspraken gedeeld, zoals foto's en film-

pjes. De foto's en filmpjes worden zodanig gemaakt dat het geen tot minimale referentiepunten bevat, zodat het voor de politie vaak onmogelijk is om de locatie te achterhalen. Ten derde zijn in de contactenlijst meerdere namen en telefoonnummers gevonden wat vermoedelijk de contactgegevens zijn van personen die onderdeel uitmaken van andere vechtgroepen uit andere steden en waarmee afspraken worden gemaakt, waarvoor WhatsApp een veelgebruikt medium is. De onderlinge communicatie vindt veelal plaats middels versluierd taalgebruik. Zo wordt in een interview een voorbeeld genoemd dat het woord 'barbecue' staat voor het woord 'vechtafspraak'. Op de organisatoren na weet verder bijna niemand uit de vechtgroepen waar er gevochten gaat worden, om zodoende de kans op uitlekken te beperken. De locatie wordt overigens bepaald nadat leden van vechtgroepen de locatie door middel van een voorverkenning goedkeuren. Veelal betreft het een neutraal terrein – zoals een bos of viaduct – waar geen van beide groepen mee bekend zijn en waar geen cameratoezicht is.

Ook van een lid uit de tweede vechtgroep is een mobiele telefoon in beslag genomen, nadat meerdere leden zijn aangehouden tijdens een vechtafspraak. In de eerste paar uren daarna vragen meerdere leden van die vechtgroep in WhatsApp chatgroepen wat de fysieke toestand van enkele deelnemers aan de vechtafspraak is, wat de uitslag is geworden en of het filmen is gelukt. Er is namelijk ook een film gemaakt van de vechtafspraak en deze heeft de politie ook gezien. Uit het filmpje valt af te leiden dat deelnemers aan een vechtafspraak ondertussen ook andere deelnemers coachen. Zo is bijvoorbeeld te horen: 'Compact blijven, dicht bij elkaar blijven. Kom op [naam deelnemer], slopen hè. Directe, directe, directe, recht vooruit'.

Informatie uit onze bronnen met betrekking tot de derde vechtgroep wijst uit dat begin 2019 een lid in het uitvak zit en daarbij op de app Instagram aan het chatten is met een account van een andere vechtgroep. Dit wordt opgemerkt door een politieagent die over de schouder van het lid meeleest. Volgens de politieagent valt uit de tekst op te maken dat het tot een mogelijk treffen komt, maar deze is er uiteindelijk niet gekomen. Hetzelfde lid vertelt eind 2020 dat hij en andere leden geen gebruikmaken van WhatsApp. Daarentegen maken zij gebruik van een BlackBerry omdat zij dan kunnen *pingen*. Volgens politieagenten is dit opmerkelijke informatie, omdat bijna geen enkele burger nog een BlackBerry heeft tenzij je belang hebt bij een PGP-telefoon. Een PGP-telefoon is een telefoon die mogelijkheden biedt om veilig met elkaar te communiceren zonder dat een derde partij hier inzicht in kan krijgen.

Ook de vierde vechtgroep maakt gebruik van een telefoon. Zij nemen namelijk telefonisch contact op met een andere vechtgroep en vertellen dat zij in hun horecagelegenheid zitten en dat ze op hun wachten. Echter, in tegenstelling tot het voorgaande blijkt uit de politieregistraties dat de vierde vechtgroep ook een andere wijze van communicatie gebruikt. In plaats van dat zij gebruikmaken van een mobiele telefoon maken zij gebruik van ouderwetse brieven. Op die manier kan de politie er niet achter komen wanneer een vechtafspraak plaats gaat vinden en wie daaraan mee gaan doen.

De vechtafspraken worden georganiseerd door de leiders van vechtgroepen. Vanwege het feit dat het fenomeen al enkele jaren bestaat in Nederland, is ondertussen binnen de vechtgroepen ook voor iedereen bekend wie de contactpersonen daarvoor zijn.

Voor sommige clubs geldt dat slechts één persoon hiervoor de aangewezen persoon is, terwijl voor andere vechtgroepen geldt dat wanneer die ene persoon niet in de mogelijkheid is om het te organiseren het ook wordt toevertrouwd aan één of twee anderen die ook tot de top van de organisatie behoren. Het organiseren van een vechtafspraak heeft vaak niets te maken heeft met enige onderlinge vijandigheid tussen vechtgroepen. Er is namelijk sprake van een *clean competition* waarbij het niet noodzakelijk is dat de gemoederen online dusdanig hoog oplopen dat een vechtafspraak moet dienen als uitbarsting van deze emoties. Onderling tussen de vechtgroepen heerst respect.

Voorafgaand aan een vechtafspraak komt de vechtgroep bij elkaar. Dit betreft een vooraf afgesproken locatie, zoals een café, vanwaaruit zij uiteindelijk gezamenlijk richting de locatie van de vechtafspraak rijden. In de voorbereiding op zo'n gevecht worden er vaak veel verdovende middelen (zoals speed en amfetamine) gebruikt. Het drinken van alcohol gebeurt daarentegen niet, omdat ze daar minder scherp door worden. Eenmaal ter plaatse is het aantal deelnemers aan het gevecht altijd verschillend. Zelden zijn er nog vechtafspraken waarin beide vechtploegen precies uit twintig deelnemers bestaan. Tegenwoordig komen dan ook gevechten voor van vier versus vier tot vijftig versus vijftig. Deze gevechten lopen op een uitzondering na niet parallel aan het competitieschema van de Eredivisie en Keuken Kampioen Divisie.

Voor de vechtgroepen is het belangrijk dat zij betrouwbaarheid creëren naar andere vechtgroepen. Dit wordt opgebouwd door op te komen dagen op de momenten dat er een vechtafspraak staat gepland. Er zijn twee geoorloofde redenen om niet op te komen dagen: 1) de tegenpartij blijkt met meer man te zijn dan vooraf afgesproken en 2) op voorhand weet je al dat je niet de afgesproken hoeveelheid deelnemers mee kunt nemen waardoor je van tevoren afzegt. Indien je niets laat weten en niet op komt dagen, gaat dit ten koste van je betrouwbaarheid. Ook door het handelen tijdens de vechtafspraken kan de betrouwbaarheid worden vergroot. Dergelijke gevechten zijn namelijk gebonden aan strenge spelregels: je komt met de afgesproken hoeveelheid mensen, er worden geen wapens gebruikt, er wordt niet doorgevochten wanneer iemand op de grond ligt, er is een scheidsrechter die dit controleert en stop is stop wanneer de niet meevechtende aanvoerder dit signaal geeft. Indien deze spelregels worden verbroken, gaat dit ten koste van de betrouwbaarheid en daarmee ook van de plaats op de ranking⁹. De ranking gaat namelijk meer uit van het naleven van de normen en waarden dan van winst of verlies.

Intermezzo – De documentaire ‘Bosvechters: Utrecht Hooligans Forever’

Op 3 september 2021 is op betaalzender Videoland de documentaire ‘Bosvechters: Utrecht Hooligans Forever’ te zien. Vier leden van de vechtgroep van FC Utrecht geven een inkijkje in het fenomeen en hun leven. Ook worden onder andere onthullende

⁹ De ranking was een aantal jaren geleden eenvoudig op het internet te vinden. Nu blijkt dit niet meer het geval te zijn, zo blijkt uit navraag bij politiefunctionarissen binnen voetbaleenheden. Hierdoor is het niet mogelijk de ranking in onderhavig rapport te vermelden.

beelden getoond van vechtende mannen in de bossen niet ver van Utrecht. De documentaire heeft – al voordat hij te zien was – voor opschudding gezorgd. Andere vechtgroepen verwijten de vechtgroep van FC Utrecht dat zij de code van het ondergrondse karakter hebben doorbroken. Er zou namelijk onnodig aandacht zijn gevestigd op iets dat tot op heden nog niet echt bekend was bij het grote publiek en dit had eigenlijk zo moeten blijven. Onder meer in de stadions van MVV en Vitesse hingen spandoeken met boze teksten waarop Utrecht Hooligans Forever wordt verweten de scene te hebben verraden.¹⁰

De ranking wordt gebaseerd op informatie die beschikbaar is in open bronnen, waardoor de ranking een mogelijk vertekend beeld geeft. Vechtgroepen die zich namelijk minder profileren in de open bronnen maar wel vaker deelnemen aan vechtafspraken, krijgen een lagere positie op de ranking.

2.3.3 *De trainingslocaties*

Uit zowel de interviews als politieregistraties blijkt dat leden van vechtgroepen vaak bij sportscholen trainen om fit te zijn voor vechtafspraken. Zo blijkt uit een ANPR-controle dat de eigenaren van de auto's die bij een sportschool staan, ook deelnemen aan vechtafspraken. In de sportscholen worden de leden van de vechtgroepen getraind door sporters die actief zijn in vechtsporten, waarbij het van één vechtgroep bekend is dat zij daar twee keer per week trainen. Naast dat de leden van vechtgroepen samen trainen, gebeurt het ook dat leden met personen trainen die niet behoren tot een vechtgroep. Vaak is het dan wel zo dat deze personen veel antecedenten hebben. Gedurende de coronaperiode waarin de sportscholen dicht hebben gezeten, blijkt uit één politieregistratie dat een vechtgroep getraind heeft op een bedrijventerrein. De lesgever is een man die ook lesgeeft op de sportschool waar veel leden voor de coronaperiode kwamen om te trainen.

2.3.4 *De wijze van rekrutering*

Twee van de vijf voetbaleenheden krijgen moeilijk zicht op de wijze van rekruteren. Daarom zijn zij de (potentiële) nieuwe aanwas gaan volgen. Daaruit is gebleken dat zij altijd in het stadion zijn tijdens wedstrijden, waardoor dit een eerste bron voor rekruteren is. Dit is voor leden van de vechtgroep ook reden om in hun vechtshirts op de tribune te lopen, om zodoende interesse te wekken. Een tweede bron van rekruteren is in de sportschool, aldus de politiefunctionarissen van twee voetbaleenheden. Veel leden van de vechtgroepen trainen hier namelijk, waardoor zij daar ook actief kunnen scouten naar potentiële deelnemers aan vechtafspraken. Verder wordt door een voetbaleenheid benoemd dat buitenlanders die in Nederland werkzaam zijn, worden ge-

10 *Algemeen Dagblad*, 2 september 2021; *In De Hekken*, 7 september 2021.

scout en gevraagd om deel te nemen aan vechtafspraken. Het betreft veelal handarbeiders die goed getrainde vechters zijn.

Over de wijze van rekrutering staat niet veel beschreven in de politieregistraties; slechts drie politieregistraties gaan hier op in. Eén daarvan beslaat het werven van een kickbokser. Dit gebeurt echter niet in de sportschool zoals zojuist beschreven, maar in de binnenstad. Er is namelijk sprake van een opmerkelijke combinatie van drie personen. Twee van de drie personen zijn deelnemers aan vechtafspraken. Van de derde persoon is bekend dat hij antipolitie is en aan kickboksen doet. Hij heeft een strafblad met onder andere geweldsdelicten voor poging tot doodslag en wapenbezit. Hij is nog niet eerder gekoppeld aan voetbalgerelateerde registraties en komt niet eerder voor in combinatie met supporters die behoren tot de harde kern. Dit is reden voor politieagenten om zich af te vragen of deze persoon wordt benaderd om ook deel te gaan nemen aan de vechtafspraken.

Verder wordt er actief gescout naar kwetsbare jongeren met gedragsproblemen, omdat zij een eenvoudig doelwit zijn om in te zetten voor klusjes. Het scouten naar deze jongeren gebeurt bijvoorbeeld op momenten dat de harde kern een andere supportersgroep of de politie aan het uitdagen is. Daaromheen hangt immers altijd een fanatieke groep jongeren die het interessant vindt om hierbij aanwezig te zijn. Dat is voor de harde kern een vijver waaruit gevist kan worden. Dat dit ook op deze manier gebeurt, is aangetoond. Zo zijn er problematische jongeren in beeld gekomen die later in een sportschool zijn gezien, waarvan het bekend is dat deze wordt gebruikt door leden van de vechtgroep om te trainen.

De tweede van drie politieregistraties die ingaan op de wijze van rekrutering behelst het mogelijk werven van een kwetsbare jongere. Het valt politieagenten tijdens een thuiswedstrijd namelijk op dat één persoon veel heen en weer loopt tussen twee vakken. Het betreft een autistische jongen die erg beïnvloedbaar is. De leden van de vechtgroep die in deze twee vakken zitten, vinden het leuk dat hij erbij is omdat hij stemming maakt. Politieagenten merken hierbij op dat het wachten is op het moment dat de leden doorhebben dat ze de jongen alles kunnen laten doen voor hen. Hij luistert immers niet naar stewards en heeft al regels overtreden in het stadion waardoor hem een stadionverbod boven het hoofd hangt.

De derde politieregistratie beschrijft een situatie waarin twee jongeren in het vak staan waar ook leden van de oudere subgroep staan. Een van de twee jongeren maakt veel contact met hen. Met betrekking tot de andere jongere is het de politie bekend dat het niet geheel naar wens gaat met hem. Hij is een trouwe voetbalsupporter en gaat ook regelmatig mee naar uitwedstrijden. Hij is niet al te slim en heeft al eens aangegeven in de toekomst graag een stadionverbod te willen. Hem is geprobeerd duidelijk te maken dat dit niet verstandig is. Ook heeft hij al eens laten weten graag een keer geboeid te worden. Volgens de politie zijn dit opmerkelijke en zorgwekkende signalen vanwege de connectie die deze jongere heeft tot de oudere subgroep.

Nadat jongeren zijn geworven, wil dat nog niet zeggen dat ze worden toegelaten aldus geïnterviewde politiefunctionarissen. Daarvoor dienen ze eerst bepaalde activiteiten te ondernemen, waarmee zij hun strepen verdienen. Dat kan volgens geïnterviewden op

verschillende manieren, zoals deelnemen aan een vechtafspraak of het afsteken van een fakkel in het stadion. Waar echter nog steeds niet de vinger op kan worden gelegd, is hoe het kan dat een vrijwel onbekende jongvolwassene in een zeer korte tijd enorm veel status kan werven zonder dat hij in die periode is opgevangen door de politie.

2.3.5 *Informatie over vechtafspraken en de strategie van de politie*

De informatiepositie van de politie ten aanzien van vechtafspraken is beperkt. De politie focust zich in en rondom het stadion dan ook op signalen die kunnen duiden op een geplande vechtafspraak. Een voorbeeld van een signaal is dat supporters handschoenen dragen met harde stukken op de knokkels. Wanneer de politie dit ziet, kan het echter ook betekenen dat een vechtafspraak al is geweest.

Wanneer de politie informatie ontvangt over een geplande vechtafspraak, krijgt de politie deze informatie vaak pas vlak voordat de vechtafspraak daadwerkelijk plaatsvindt. Zo komt er bijvoorbeeld in de ochtend voor een avondwedstrijd informatie binnen dat er een confrontatie gaat plaatsvinden. Op die dag blijft het voor en tijdens de wedstrijd rustig. Echter, na de wedstrijd komt informatie binnen dat supporters van de andere voetbalclub zich hebben verzameld op een locatie waar ze normaal gesproken nooit verzamelen. Ook zien spotters van de politie later in de avond auto's rijden met daarin leden van een vechtgroep. Dit doet vermoeden dat er een confrontatie gepland staat, waardoor de politie snel moet handelen. Andersoortige informatie die de politie soms bereikt, is dat zij horen dat een vechtgroep buiten de combiregeling reist, dat leden van een harde kern zich buiten een sportpark aan het verzamelen zijn of dat er een confrontatie gepland staat bij evenementen.

Wanneer dergelijke informatie bekend is, blijkt uit de interviews dat de strategie verschillend is tussen de verschillende politieteam. Over het algemeen zijn er twee strategieën van elkaar te onderscheiden. Allereerst kan er voor worden gekozen om een vechtafspraak stuk te maken indien bekend is dat deze plaats gaat vinden. Hiervoor probeert de politie aanwezig te zijn op de betreffende locatie, bijvoorbeeld door te posten op verscheidende stations in de stad wanneer informatie bekend is dat supporters buiten de combiregeling reizen. Ook gaan zij langs bij bekende verzamellocaties, wat vaak horecagelegenheden zijn. Hier kunnen leden van vechtgroepen worden aangetroffen. Indien dit het geval is, is het vaak zo dat er onder de aanwezigen ook erg veel personen zijn met stadionverboden of personen die normaal gesproken nooit aanwezig zijn. De aanwezigen scannen voortdurend hun omgeving en zijn alert op alle auto's en personen die voorbijkomen. In de omgeving van deze verzamellocaties worden op regelmatige basis ook bekende en onbekende personen aangetroffen die op dat moment dienen als spotter.

Halverwege 2017 komt de politie bijvoorbeeld om 19.45 uur aan bij een café omdat er informatie is dat een confrontatie gepland staat tussen hooligans. Leden van de vechtgroep zouden bij het café verzamelen om vervolgens een uur te rijden om de confrontatie aan te gaan. Bij het café ziet de politie een grote groep supporters staan bestaande uit zowel bekende als onbekende mannen. De onbekende getrainde mannen zijn aan-

wezig om te helpen tijdens de confrontatie, zo is het vermoeden van de politie. Verder valt het op dat de aanwezigen bekende T-shirts dragen die ook worden gedragen tijdens vechtafspraken. De politie gaat het gesprek met de aanwezigen aan, maar niemand laat iets los. Wanneer de leden van de vechtgroepen eenmaal op de hoogte zijn van de aanwezigheid van de politie en het feit dat zij weet hebben van een vechtafspraak, ontstaat een kat-en-muisspel waarin de leden van de vechtgroepen aan de aandacht van de politie proberen te ontsnappen. Dit doen zij bijvoorbeeld door als groep versplinterd uit elkaar te gaan en elkaar elders weer te treffen. Tot slot gaan politieagenten soms ook langs bij bekende leden die deel uitmaken van de vechtgroepen of bellen zij hen op met de mededeling dat ze weet hebben van de vechtafspraak. Door dit aan hen mede te delen, is de hoop dat het een afschrikwekkend effect heeft en de vechtgroepen gezien de verhoogde pakkans een streep zetten door het gevecht. Voor de politie is het nadeel van deze verstorende strategie dat het lastig is om een goede informatiepositie op te bouwen. De leden van de vechtgroepen weten dan immers dat iemand zijn of haar mond voorbij heeft gepraat, waardoor de politie opnieuw aan het onderling vertrouwen moet gaan werken.

De tweede strategie betreft het inzichtelijk maken welke personen participeren in de vechtafspraken en hen op heterdaad aanhouden. Er wordt dan gekozen om de vechtafspraak door te laten gaan om vervolgens herkenningen te doen op basis van observaties, foto's en films. Het belang van deze strategie is dat de politie een signaal afgeeft naar de vechtgroepen dat zij niet helemaal vrij zijn in hun doen en laten. Door deze werkwijze zijn er al een aantal mannen veroordeeld voor strafbare feiten wat zijn weerslag heeft op anderen.

Intermezzo – Celstraffen voor georganiseerde vechtpartij

In mei 2018 vindt in Laag Zuthem een georganiseerde vechtpartij plaats tussen een Nederlandse en Duitse groep. Het zou enerzijds gaan om de vechtgroep Zwolse Hooligans (ZWH) - gesteund door mensen van de Duitse club Alemannia Aachen - en anderzijds om Duitsers van VfL Bochum en Preussen Münster. Het gebeurde op een verlaten landweg. Doordat een passant het zag gebeuren, is de politie ingelicht. Later bleek dat het gevecht is gefilmd, doordat het filmpje online kwam en duizenden keren werd gedeeld. Door de politie werden vier mannen herkend als leden van de harde kern van PEC Zwolle en zij werden aangehouden als verdachten van openlijk geweld op de openbare weg. De officier van justitie heeft tegen één van de vier verdachten een onvoorwaardelijke gevangenisstraf geëist, en tegen twee anderen werkstraffen van 120 uur. Voor deze drie verdachten geldt dat ze een strafblad hebben van vele pagina's waar ook geweldsdelicten op voorkomen. De vierde verdachte heeft een vrijwel blanco strafblad en tegen hem werd één week voorwaardelijke gevangenisstraf en een werkstraf van 120 uur onvoorwaardelijk geëist. In mei 2019 heeft de rechter de vier verdachten van op dat moment 24, 36, 38 en 40 jaar uit Zwolle echter veroordeeld tot gevangenisstraffen van twee tot vijf maanden wegens openlijke geweldpleging. De reden dat de straffen fors hoger zijn uitgevallen dan werd geëist, is volgens het OM: *'Zogenaamde*

20-20 gevechten – georganiseerde gevechten tussen voetbalsupporters – zijn maatschappelijk niet aanvaardbaar. Dergelijke confrontaties brengen een onverantwoord risico met zich mee op een onbeheersbare escalatie van geweld en daaruit voortvloeiend letsel. Toevallige passanten krijgen een gevoel van angst en onveiligheid. Het OM tilt zwaar aan dit soort feiten’. Naast een rechtszaak uit 2012 waarin acht supporters van PSV en Roda JC voor de rechter moesten verschijnen vanwege een vechtafspraak bij het Outlet Center in Roermond, is dit tot nog toe (lees oktober 2021) de tweede rechtszaak die in Nederland is gevoerd over bosgevechten c.q. 20-20 fights.¹¹

In een interview wordt benoemd dat de afweging voor de eerste of tweede strategie afhankelijk is van de (recherche)capaciteit. Mocht de politie beschikken over voldoende capaciteit gaat de voorkeur uit naar de tweede strategie. Daarbij wordt benoemd dat in een ideale situatie de organisatoren binnen worden gehaald, omdat daardoor ook het laaghangende fruit wegvalt. Qua vervolging biedt het bestuursrecht meer mogelijkheden dan het strafrecht, omdat je via het bestuursrecht gebruik kunt maken van de overlastwet en enkel het aantonen van aanwezigheid al voldoende is.

Intermezzo – Een voorstander van vechtafspraken

Volgens een hoogleraar klinische psychologie van de Nijmeegse Radboud Universiteit moet de politie op geen enkele manier proberen te interveniëren bij vechtafspraken: ‘Bij vechtafspraken heb je mannen die er behoefte aan hebben om hun primaire natuur een kans te geven. In onze cultuur zitten ze te strak in het pak en op een gegeven moment knappen ze daaruit. Zo’n weiland waar ze niemand lastigvallen of niks kapot kunnen maken, is eigenlijk een heel goede oplossing.’ Volgens de hoogleraar is het wel van belang dat er aan de voorkant duidelijke afspraken worden gemaakt. Volgens hem moet er een leeftijdsgrens gelden van achttien jaar, mogen er geen wapens gebruikt worden en moeten de gewonden zelf opdraaien voor de kosten van de dokter en het ziekenhuis.¹²

2.3.6 Ontwikkelingen in het fenomeen

Op basis van het onderzoek hebben wij het sterke vermoeden dat Nederland in 2016 kennis heeft gemaakt met het fenomeen 20-20 fights, toen op het internet beelden zijn verschenen van een confrontatie tussen de vechtgroepen van Feyenoord Rotterdam en de Franse club AS Nancy. Sindsdien is er sprake van een achttal ontwikkelingen die in het vervolg van deze paragraaf worden besproken.

11 Omroep Brabant, 9 oktober 2012; Algemeen Dagblad, 3 mei 2019; De Rechtspraak, 3 mei 2019; De Stentor, 2 mei 2019; Openbaar Ministerie, 3 mei 2019.

12 RTV Rijnmond, 9 oktober 2016.

Het gegroeide fenomeen

Ten eerste heeft het fenomeen vechtafspraken zich verspreid onder vrijwel alle Nederlandse BVO's. Hoewel er een aantal jaar geleden al sprake was van het feit dat Nederlandse vechtgroepen allianties sloten met buitenlandse – vooral Belgische – vechtgroepen, is er anno 2021 ook sprake van binnenlandse allianties en allianties met vechtgroepen uit andere landen zoals Duitsland en Engeland. Ten aanzien van de binnenlandse allianties omvat het ten eerste allianties vanwege het hebben van een gemeenschappelijke vijand en ten tweede het met acht vechtgroepen samen optrekken in het buitenland onder de naam *Dutch Hooligans Alliance* tijdens wedstrijden van het Nederlands Elftal. Door al deze allianties zal het fenomeen naar verwachting van geïnterviewde politiefunctionarissen alleen maar blijven groeien.

Verjonging van de deelnemers

Hoewel er met betrekking tot veel persoonlijke kenmerken van de deelnemers aan vechtafspraken – zoals de motivatie om deel te nemen en de omvang en aard van de antecedenten – geen veranderingen hebben plaatsgevonden, is de gemiddelde leeftijd van de deelnemers aan vechtafspraken – als tweede ontwikkeling – wel gedaald. Uit het onderzoek van Van Ham, Scholten, Lenders en Ferwerda uit 2017 blijkt namelijk dat meer dan de helft van de deelnemers 25 jaar of ouder zijn en dat slechts enkele minderjarige deelnemers aan vechtafspraken, terwijl uit onderhavig onderzoek is gebleken dat een aanzienlijk deel van de deelnemers jonger dan 25 jaar is. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat anno 2021 ook zogenoemde Onder-21 en/of Onder-18 vechtgroepen bestaan.

De veranderde wijze van rekrutering

De verjonging van de deelnemers heeft ook zijn weerslag – de derde ontwikkeling – op de wijze waarop nieuwe leden worden geworven. Waar voorheen met name volwassen goede vechtsporters werden gescout in sportscholen en andere gelegenheden waar mensen zich bekwamen in vechtsporten (iets wat anno 2021 ook nog steeds gebeurt), uiten de leden van vechtgroepen zich tegenwoordig op tribunes ook publiekelijk als vechtgroep om zodoende de interesse van jongeren te wekken. Dit doen zij door T-shirts te dragen, bivakmutsen of vissershoeftjes op te zetten en/of speldjes te dragen. De leden van vechtgroepen zoeken daarbij vooral naar kwetsbare jongeren. Ook wordt naar deze kwetsbare jongeren uitgekeken wanneer een bepaalde supportersgroep bijvoorbeeld de politie aan het uitdagen is. Er hangt immers altijd een fanatieke groep jongeren omheen die dit interessant vindt. Het zich publiekelijk kenbaar maken als lid van de vechtgroep is iets wat voorheen niet gebeurde. Wat dat betreft hebben de vechtgroepen zich ontwikkeld van een (relatieve) anonieme groep vechters tot een groep vechters die openlijk laten zien dat zij deelnemen aan vechtafspraken. Dit gebeurt niet alleen op de tribunes, maar ook in bijvoorbeeld het uitgaansleven. In die zin ontnemen zij status aan hun lidmaatschap en bijbehorende uitingsvormen. Het maakt ook dat de leden van vechtgroepen onvoorzichtiger zijn geworden, met als gevolg dat politie-eenheden sneller achter de identiteit van de leden kunnen komen.

Slimmer worden in het omzeilen van de politie

In tegenstelling tot de hiervoor beschreven ontwikkeling, wordt in de interviews – als vierde ontwikkeling – ook benoemd dat de vechtgroepen in de afgelopen jaren slimmer en professioneler zijn geworden waardoor de politie juist minder zicht heeft gekregen op de vechtgroepen. Zo is een vechtgroep, toen zij een halfuur moesten rijden om op de plaats van bestemming te komen, geen enkele keer gespot door een ANPR-camera. Ook de manier van communiceren hebben zij aangepast. Dit geldt zowel voor het communiceren onderling als voor het communiceren naar de buitenwereld. Onderling wordt bijvoorbeeld nog steeds WhatsApp gebruikt. Wanneer degene die een bericht heeft gestuurd echter ziet dat de ontvanger het heeft gelezen, wordt het bericht direct verwijderd. Zodoende denken zij te voorkomen dat de politie de berichten kan meelezen. Een andere methode die zij hiervoor hebben aangewend, is het doorgeven van briefjes. Wat ook voorkomt, is dat ze een simkaart kopen die slechts tien minuten in de lucht is en waar maar één bericht mee wordt verstuurd. Met betrekking tot de communicatie naar buiten toe is de conclusie dat er tot 2019 over het algemeen zeer open foto's en films worden gedeeld op het internet omtrent vechtafspraken, maar sindsdien is dit minder geworden.

Op zoek naar confrontaties met vechtgroepen in het buitenland

Leden van de tweede vechtgroep vertellen de politie in 2016 dat zij sinds kort – als vijfde ontwikkeling – een nieuwe uitdaging gevonden hebben. Zij reizen namelijk af naar Duitsland om naar een wedstrijd uit de 5e Bundesliga te gaan. Tevens gaan zij daar op de vuist met supporters. Reden hiertoe is dat de Duitse politie wel hardhandig optreedt en alles uit elkaar slaat maar er worden geen aanhoudingen verricht, en deze manier van politieoptreden spreekt de leden wel aan. In overeenstemming met wat geconcludeerd is in het begin van deze subparagraaf, overleggen de leden van de vechtgroep via een mobiele telefoon met Duitse hooligans over de vechtafspraken en spreken zij spelregels af.

Meedoen aan andersoortige vechtcompetities in het buitenland

De leider van de tweede vechtgroep omschrijft in oktober 2020 – als zesde ontwikkeling – een nieuw fenomeen genaamd *King Of The Streets* (K.O.T.S) *Underground Fight Club*. De leider laat een filmpje zien waarop te zien is dat er in een soort ring wordt gevochten door twee personen, waarbij één persoon vrij snel een klap krijgt en knock-out gaat. Dergelijke gevechten worden georganiseerd en gehouden in Zweden. Deze leider heeft ook gevraagd hieraan mee te mogen doen. Hij moet wegens een blessure echter altijd vechten met ingebonden handen en dat is tijdens deze gevechten niet toegestaan, waardoor hij hier niet aan mee heeft mogen doen.

Intermezzo – King Of The Streets

Op de website www.kotsfights.com is informatie te achterhalen over dit op het oog nieuwe fenomeen. De eerste *King Of The Streets* (K.O.T.S)-gevechten vonden plaats in

tunnels en parkeerterreinen en op open velden en industriegebieden. Hieraan zijn de zogenoemde kooigevechten toegevoegd, waaromheen toeschouwers staan. De gebruikte omschrijving van K.O.T.S gevechten op de website is als volgt: ‘De meest beruchte vechtklub – de enige plek voor ongewenste personen – biedt de meest gestreste en verknijpte omgeving die je kunt vinden. Dertien gevechten, dertien knock-outs. 400 hooligans. Geen beslissingen, geen regels, geen rondes. We zijn ongeëvenaard.’

Om je als vechter aan te melden voor een gevecht, moet de organisatie aangeschreven worden via de app Telegram. De gebruikersnaam van de organisatie op Telegram is KOTS-Fightapplication. Vervolgens gaat de organisatie de kwaliteiten en ervaring van de vechter na. Een criterium voor een gevecht is namelijk dat de twee vechters redelijk overeenkomen qua kwaliteiten en ervaring. Een ander criterium is dat de gewichten van de vechters niet meer dan vijf kilogram van elkaar mogen verschillen. Deze criteria gelden overigens niet wanneer de twee vechters aangeven een geschil met elkaar te willen uitvechten. Een vechter wint een gevecht wanneer hij de ander knock-out slaat of wanneer de scheidsrechter de wedstrijd onderbreekt. De winnaar wint prijzengeld, waarbij de hoogte afhankelijk is van het niveau van de vechter.

Op het moment van schrijven, in juli 2021, wordt op de website een volgend evenement aangekondigd. Daarbij staat vermeld dat de datum en tijdstip niet publiekelijk bekend worden gemaakt in verband met veiligheidsmaatregelen. Toeschouwers die de gevechten willen zien, moeten een ticket kopen. Na het ticket betaald te hebben, krijgen zij geregeld berichten gestuurd waarin gerefereerd wordt naar de datum en het tijdstip zodat zij de gevechten niet missen. Met het ticket krijgen toeschouwers toegang tot een livestream. De prijs van een reguliere kaart is € 25. Er zijn echter ook een drietal typen *Early bird tickets*. Het als eerst beschikbare type ticket kost € 12,99 en daarmee krijgt de koper toegang tot twee evenementen voor de prijs van één. Dit type ticket is op het moment van schrijven uitverkocht voor het komende evenement. Het als tweede beschikbare type ticket – deze gaat namelijk op een later moment in de verkoop – kost € 15,00 maar ook hiermee krijgt de koper toegang tot twee evenementen voor de prijs van één. Ook dit type ticket is op het moment van schrijven uitverkocht. Het derde type *Early bird ticket* is in juli 2021 in de verkoop en kost € 19,99. Hiermee krijgt de koper alleen toegang tot het komende evenement. Om de tickets te betalen, heeft een koper twee betaalmogelijkheden: via cryptocurrency of via PayPal.

Tot slot wordt op de website een overzicht gegeven van de dertien wedstrijden en 26 vechters die deelnemen aan het volgende evenement. Daaruit blijkt dat er een onderscheid wordt gemaakt in de wedstrijden, aangezien er sprake is van een *undercard*, *maincard* en *main event/super fight*. Verder laat de aangekondigde informatie over de vechters zien dat het een internationaal evenement is. De vechters zijn namelijk afkomstig uit Duitsland, Denemarken, Servië, Italië, Hongarije, Kroatië, Frankrijk, Zwitserland, Polen, Zweden, Spanje, Litouwen, Noorwegen, Engeland, Brazilië, Nederland en Baskenland. Ze zijn ook allen actief in verschillende disciplines, aangezien de discipli-

nes Muay Thai, kickboksen, boksen, MMA en karate worden vermeld. Ook staat bij de vechters het gewicht vermeld, evenals het aantal gewonnen en verloren K.O.T.S.-gevechten indien de vechter al eerder heeft meegedaan. Dit gaat op voor zes van de dertien vechters. De laatste informatie ten aanzien van de vechters, is dat er qua aanduiding een tweedeling te maken is. Zo wordt een deel van de vechters aangeduid als *streetfighters*, terwijl het andere deel van de vechters wordt aangeduid als hooligan van een voetbalclub. Zo staat er bijvoorbeeld *LOSC Army Hooligan*, *'Estebanez' Deportivo Alaves Hooligan*, *'Lister' Rayo Vallecano Hooligan* en *Brøndby FRI Sport Hooligan*. De aanduiding van de twee Nederlandse vechters is *'Roddy' Ajax Hooligan* en *'053' Jongeren Front Twente Firm*.

Steeds meer Hit-and-Run acties

Verder heeft een landelijke inventarisatie in kaart gebracht hoeveel vechtafspraken er in de afgelopen jaren zijn geweest. Deze inventarisatie maakt duidelijk dat er – als zevende ontwikkeling – tegenwoordig een verschil is tussen enerzijds 20-20 fights/vechtafspraken/bosgevechten/arranged fights en anderzijds Hit-and-Run acties. Het verschil is dat voor de afgesproken vechtafspraken bepaalde normen en waarden zijn opgesteld zoals reeds beschreven. De zorg die in de interviews wordt uitgesproken, is dat de regels momenteel regelmatig worden overtreden en dat het wachten is op het moment dat iemand overlijdt. De politie-eenheden ervaren echter de meeste last van de Hit-and-Run acties. Deze komen in toenemende mate voor. Het betreft aanvallen op andere vechtgroepen die van tevoren niet zijn afgesproken en waar geen spelregels gelden, waardoor er dus ook wapens gebruikt worden. Deze vinden plaats in de openbare ruimte waar de vechtgroepen niet zijn afgezonderd van onschuldige burgers en ondernemers die er zodoende bij betrokken raken en slachtoffer worden van het geweld dat zich voordoet. Sinds de start van het seizoen 2020-2021 vinden Hit-and-Run acties ook veelvuldig plaats in en om stadions. Veelal worden voor deze Hit-and-Run acties de jongeren gebruikt, zodat zij zichzelf kunnen bewijzen. Een voorbeeld uit de politieregistraties betreft de situatie waar leden van een vechtgroep een voetbaltraining afwerken bij een amateurvoetbalvereniging. Op een gegeven moment komen dertig tot veertig supporters van een andere voetbalclub het veld op rennen. Zij zetten hun bivakmutsen en capuchons op en roepen luidkeels hun clublieders. Ze hebben riemen en kettingen in hun handen. De leden van de vechtgroep zijn de wijk in gevlucht. Een ander voorbeeld betreft een situatie waarin een wijkagent in 2020 op de hoogte wordt gebracht van het feit dat er een touringcar onderweg is naar een café met daarin ongeveer zestig supporters die behoren tot de harde kern van een voetbalclub, waarvan een groot deel stadionverboden heeft. Zij hebben online ruzie gezocht met supporters van een andere voetbalclub, waardoor deze supporters naar hun toe willen om te vechten bij het café. Er is hierover contact geweest met de eigenaar van het café maar hij geeft gedurende de middag aan dat het gezellig en rustig is. Op een gegeven moment is de touringcar weer vertrokken en blijven er ongeveer vijftien supporters achter in het café. Zij zouden in het café rustig naar de wedstrijd van hun voetbalclub kijken. Echter, in de avond wordt bekend dat er toch nog vijftien supporters van de andere voetbalclub

naar het café afreizen om de confrontatie aan te gaan. Omstreeks 20.30 uur komen meerdere voertuigen aan en stappen de inzittenden uit. Meerdere inzittenden dragen bivakmutsen. Ze gaan het gevecht aan met de supporters die binnen zitten. Op dat moment belt de eigenaar van het café weer naar de wijkagent, waarbij op de achtergrond veel onrust en herrie hoorbaar is. Al met al is de maatschappelijke impact van dit soort acties zeer groot. Deze ontwikkeling geeft een bevestigend antwoord op de vraag die Van Ham, Scholten, Lenders en Ferwerda in 2017 stelden, namelijk of er een ontwikkeling zou plaatsvinden waarin het aantal Hit-and-Run acties vaker voor zouden gaan komen.

De geprofessionaliseerde werkwijze van vechtgroepen en bijkomende gevaren

Een zesde ontwikkeling die zorgen baart en verwant is aan het voorgaande, is dat er naast een ranking op basis van de betrouwbaarheid en resultaten van vechtafspraken ook een ranglijst is gevonden met meerdere variabelen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het afsteken van vuurwerk en het tonen van ludieke spandoeken in stadions, maar ook het aangaan van gevechten met bijvoorbeeld de ME buiten stadions en tijdens evenementen in publieke ruimtes. Hiervan is bijvoorbeeld sprake geweest tijdens de eerder benoemde coronarellen en tijdens demonstraties in Den Haag en Wageningen. Daarbij geldt dat het regelmatig voorkomt dat vechtgroepen zich verenigen en gezamenlijk optrekken. Zo bestaat de Dutch Firms United uit negen Nederlandse vechtgroepen. Dit is iets waarover in alle interviews zorgen worden uitgesproken. De leden van de vechtgroepen worden door middel van trainingen en het opdoen van ervaringen tijdens eerdere vechtafspraken namelijk ware vechtmachines die in staat zijn om te incasseren en uit te delen, terwijl de politie hiervoor slechts vier keer per jaar traint. Hierdoor staat de politie straks tegen betere vechters dan dat zij zelf zijn. Naast dat de vechters vechtmachines worden, worden deze vechtgroepen ook professioneler in hun werkwijzen. Zo weten zij inmiddels technieken te hanteren waardoor zij politieagenten van hun paarden kunnen krijgen en vallen zij in formatie de ME aan, terwijl ze vroeger wegreunden wanneer de politie en ME hun wapenstokken pakten. Daarbij geldt dat een gevecht inmiddels niet meer slechts vijf minuten duurt, want tegenwoordig zijn ze in staat om een halfuur lang onafgebroken te vechten. Waar het in de samenleving voorheen de tendens was dat vechtafspraken in bossen een goede oplossing was omdat de mensen in het publieke domein er daardoor geen last van hadden, zorgt deze ontwikkeling ervoor dat de tendens aan het veranderen is omdat het een gevaar begint te vormen voor de politie en burgers in het publieke domein. Naast het feit dat de veiligheid van politiemensen in het geding is, zijn er ook zorgen over de aanzuigende werking van deze vechtgroepen voor met name jongeren. Deze jongeren worden veelal voor de verkeerde dingen ingezet en dus is het zaak om hen preventief te weren uit deze groepen. Dit is extra van belang gezien de huidige trend waarin deelnemende jongeren steeds jonger worden. De angst heerst dat er op termijn dertien- en veertien-jarigen worden ingezet.

Intermezzo – Wanordelijkheden in en om stadions in het seizoen 2021-2022

Op 5 november 2021 komt de KNVB met cijfers waaruit blijkt dat er sprake is van een toename in het aantal wanordelijkheden in en om de stadions. Sinds de start van het seizoen 2021-2022 zijn er namelijk al 354 stadionverboden opgelegd, terwijl er in de seizoenen daarvoor gemiddeld 600 stadionverboden in een heel seizoen werden opgelegd. Na een derde van het seizoen is het aantal dus al uitgekomen boven de helft van het gemiddelde. Van de 354 stadionverboden gaat het in 301 gevallen om incidenten in en om het stadion, terwijl 53 stadionverboden zijn opgelegd vanwege voetbalgerelateerde incidenten die buiten wedstrijddagen om of niet in de buurt van het stadion hebben plaatsgevonden. De meeste stadionverboden worden opgelegd vanwege het gooien van voorwerpen en/of vloeistoffen (63 keer), maar ook openlijke geweldpleging is een veelvoorkomende reden (61 keer). Daarnaast zijn veel stadionverboden opgelegd vanwege het betreden van het speelveld (30 keer), belediging (24 keer) en het afsteken van vuurwerk (21 keer). Uit navraag bij politiefunctionarissen binnen voetbalverenigingen blijkt dat leden van vechtgroepen vaak betrokken zijn bij dergelijke wanordelijkheden.

In mediaberichten staan verschillende wanordelijkheden beschreven, waarvan het overgrote deel heeft plaatsgevonden in de maand oktober 2021. Zo speelt Vitesse op 17 oktober in Nijmegen de derby tegen NEC. Tijdens de wedstrijd gooien de supporters van NEC bier en stokken van uitgedeelde vlaggen naar spelers van Vitesse. Na de wedstrijd heeft zich voor het stadion een grote schare NEC-supporters verzameld, waarvan een deel uit is op rellen. Hiertoe voert de politie charges uit. Door de rellen komen stenen en stokken op de helmen en schilden van politieagenten terecht, raken paarden gewond en worden politiebussen gesloopt. Tegelijkertijd trekt een groep Vitesse-supporters met bivakmutsen op het hekwerk uit de grond waarachter zij moeten wachten totdat de omgeving rondom het stadion veilig genoeg is om te vertrekken. Zij breken echter los en zijn uit op een confrontatie met NEC-supporters en de politie.

Drie dagen later vallen 20 Feyenoord-supporters een horecagelegenheid binnen waar op dat moment aanhangers en bestuursleden van het Duitse 1. FC Union Berlin aanwezig zijn. Er wordt onder andere met stoelen en andere voorwerpen gegooid, met als gevolg dat één supporter met verwondingen naar het ziekenhuis gebracht moet worden.

Ruim een week hierna wordt veelvuldig bier naar spelers gegooid tijdens MVV Maastricht-Roda JC, en gooien supporters onderling vuurwerk naar elkaar en op het veld. Het vuurwerk hebben zij naar binnen gesmokkeld door het in hun ondergoed en schoeisel te stoppen. Het is de aanleiding voor de scheidsrechter om de wedstrijd te staken, waarna de ME eraan te pas moet komen om supporters van het veld te halen die uit zijn op een onderlinge confrontatie.

Op 30 oktober zoeken supporters van Heracles Almelo en Ajax op de thuistribunes de confrontatie met elkaar op. De Ajax-supporters hebben een spandoek van Heracles Almelo losgemaakt en op de kop gehangen. Hierbij schrijft een ongeschreven regel dat de groep van wie het spandoek is, zichzelf moet opheffen. De supporters van Heracles Almelo willen dit voorkomen en gaan het gevecht aan met de Ajax-supporters.

Een week later, op 6 november, zoeken supporters van PEC Zwolle de confrontatie met de ME.

Het laatste voorbeeld vindt plaats op 5 december tijdens Vitesse-FC Utrecht. In de tweede helft gooien supporters van FC Utrecht vuurwerk op het veld, waardoor Vitesse-supporters hun willen aanvallen. De ME weet dit te voorkomen, maar na de wedstrijd proberen de Vitesse-supporters nogmaals de confrontatie aan te gaan met de supporters van FC Utrecht. Opnieuw slaagt de ME erin dit te voorkomen.

Een politiebron zegt het volgende over deze ontwikkeling: ‘Die jonge gastjes in al die zwarte kleding zijn soms nog gekker dan vroeger. Onder invloed van drugs en alcohol denken die totaal niet aan een stadionverbod. Ze laten zich meeslepen in de sensatie. Helaas hebben wij onze eigen aanpak, de persoonsgerichte aanpak van hooligans losgelaten.’ Het betreft de methode ‘Hooligans in Beeld’, waarin per club de top van de notoire relschoppers in beeld worden gebracht door de politie die door middel van een persoonsgerichte aanpak uit de anonimiteit gehaald worden. De politiebron zegt: ‘Buiten het voetbal zochten we hooligans op, spraken hen aan of maakten ze het leven zuur. Dat werkte hartstikke goed en preventief. Ze bleven weg of hielden zich gedeisd. Maar dan moet je wel precies weten welke gasten je moet hebben. Vanwege de coronacrisis werd iedereen op andere taken gezet. Ik wil daar niemand de schuld van geven, maar we zitten nu met de gebakken peren.’ Daarbij komt dat de lockdowns ervoor hebben gezorgd dat het voor BVO's en andere instanties lastiger was om de eigen achterban te monitoren. Zowel stadions als kroegen, waar de groepen zich doorgaans verzamelen, zaten immers lange tijd dicht.¹³

Verontrustende ontwikkelingen en behoefte aan een verbeterde aanpak

Al met al hebben het fenomeen vechtafspraken en de steeds vaker voorkomende *Hit-and-Run* acties niet meer zo'n gesloten en anoniem karakter als voorheen. De goed getrainde vechters zijn steeds vaker ook ‘buiten de afgeschermden bossen’ actief, met als resultaat dat steeds meer burgers, ondernemers en organisaties hiervan de negatieve gevolgen ondervinden. Zo durven deze goed getrainde vechters bijvoorbeeld steeds vaker het gevecht aan te gaan met de ME, waarbij het niet opmerkelijk is wanneer de ME een keer het onderspit delft. Het is dan ook van belang dat de aanpak van de vecht-

13 De Gelderlander, 18 oktober 2021; Voetbalzone, 21 oktober 2021; De Gelderlander, 29 oktober 2021; KNVB, 5 november 2021; FC Update, 7 november 2021; VI, 11 november 2021; De Gelderlander, 14 november 2021; De Stentor, 17 november 2021.

groepen niet meer enkel wordt belegd bij agenten die behoren tot de voetbaleenheden, omdat het ondertussen meerdere levensdomeinen en bijbehorende portefeuilles raakt. Het is dan ook de bedoeling om de resultaten uit onderhavig onderzoek op meerdere plekken in de politieorganisatie te doen laten landen, zodat de kennis over dit fenomeen breder wordt gedeeld en de repressieve en preventieve aanpak verbeterd.

3 Conclusie

Groepen mannen die in het bos, op een parkeerplaats of andere openbare locatie met elkaar afspreken om in teams met elkaar te vechten, is een verschijnsel waar we in heel Europa mee te maken hebben. Dit soort gevechten worden aangeduid als vechtafspraken, bosgevechten, *arranged fights* of *20-20 fights*. In opdracht van het programma Politie & Wetenschap is in dit onderzoek nagegaan hoe dit fenomeen zich sinds 2017 heeft ontwikkeld, nadat Bureau Beke in 2017 voor het eerst in Europa wetenschappelijk onderzoek heeft gedaan naar dit fenomeen. Hiervoor zijn drie onderzoeksactiviteiten verricht: 1) een deskresearch, 2) vijf groepsinterviews met in totaal 21 politiefunctionarissen van vijf verschillende voetbaleenheden en 3) een analyse van politie-informatie (registraties en mutaties) die gedurende de periode 2016-2021 in de Basisvoorziening Handhaving zijn gezet en betrekking hebben op 97 deelnemers aan vechtafspraken. Naast dat hiermee ontwikkelingen in kaart zijn gebracht, is ook invulling gegeven aan bepaalde kennislacunes. De onderzoeksvraag die is beantwoord, is:

‘Wat zijn de profielen van deelnemers aan vechtafspraken, wat zijn kenmerken van de vechtgroepen waarin zij zitten, en heeft het fenomeen vechtafspraken zich ontwikkeld en zo ja, op welke manier?’

3.1 Profielen van deelnemers aan vechtafspraken

Van de vijf vechtgroepen die we hebben onderzocht, geldt voor vier vechtgroepen dat twintig tot 35 mannen structureel deelnemen aan vechtafspraken. De vijfde vechtgroep kan met gemak tweehonderd man op de been brengen, maar daarvan nemen slechts zestien personen structureel deel aan vechtafspraken. Een belangrijke bindende factor is dat vrijwel alle deelnemers aan vechtafspraken supporter zijn van de betaaldvoetbalorganisatie (BVO) in wiens naam zij ook vechten. Het overgrote deel van deze mannen zijn volwassenen van rond de dertig jaar en wonen in de stad of binnen een straal van vijftien kilometer van de stad waar de BVO is gevestigd. Het betreft een gemêleerd gezelschap bestaande uit personen met een laag IQ, studenten, werklozen, zelfstandigen (bijvoorbeeld een schilder) en criminelen. Veelal hebben deze personen een laag opleidingsniveau genoten en/of werken zij bij ondernemingen die vallen onder zogenoemde kwetsbare branches. Verder blijkt een deel van de deelnemers aan vechtafspraken zowel voorafgaand aan en tijdens voetbalwedstrijden als buiten het voetbal om drugs te gebruiken, is voor een aantal deelnemers aandachtsvestigingen uitgegaan en behoren zij tot verschillende doelgroepen die door de politie in de gaten

worden gehouden, en heeft meer dan een derde in de periode 2016-2021 een stadion- en/of gebiedsverbod opgelegd gekregen. Tot slot zijn de meeste leden van vechtgroepen bekend bij de politie omdat zij antecedenten hebben. Het gaat met name om opium- en geweldgerelateerde antecedenten, maar ook om bedreigingen en afpersingen.

3.2 Kenmerken van vechtgroepen

Hoewel de vechtgroepen zich naar buiten toe profileren als één groep, blijken ze te bestaan uit verschillende subgroepen op basis van leeftijd. Over het algemeen wordt gesproken van een jongerengroepering met jongeren en volwassenen tot 25 jaar en een oudere harde kern met mannen ouder dan 25 jaar. De jongerengroepering wordt opgeleid om uiteindelijk de rol van de oudere harde kern over te nemen, waarvoor onder andere specifieke confrontaties tussen jongerengroeperingen (Onder-21 en Onder-18) worden geregeld. Hieruit blijkt dat de oudere harde kern in de hiërarchie boven de jongerengroepering staat en het imago van de vechtgroep bewaakt door bijvoorbeeld het gedrag van jongeren te corrigeren. De andere hiërarchische structuur is niet gebaseerd op leeftijd. Het blijkt namelijk dat er regelmatig verbanden zijn tussen lidmaatschap van een vechtgroep en lidmaatschap van een OMG, waarbij de leden van OMG's een soortgelijke corrigerende rol vervullen als de oudere leden in de eerste hiërarchische structuur. De leden van vechtgroepen laten zowel binnen als buiten het stadion op verschillende manieren zien dat zij lid zijn van de vechtgroep. Zo dragen ze bivakmutsen en vissershoeftjes in de clubkleuren van de BVO, plakken ze stickers met het logo en de naam van de vechtgroep in stadions en in steden, hebben ze T-shirts en tatoeages met daarop de naam van de vechtgroep, en dragen ze speldjes die ze hebben verdiend door deelname aan vechtafspraken. Verder geldt voor vier van de vijf vechtgroepen dat zij, onder andere vanwege capaciteitsgebrek, allianties hebben gesloten met buitenlandse vechtgroepen uit België, Duitsland en/of Engeland. De vijfde vechtgroep is groot genoeg waardoor het niet nodig is om allianties met andere vechtgroepen te sluiten, maar enkel vriendschapsbanden. De vechtgroepen hebben niet enkel buitenlandse allianties, want ook trekken Nederlandse vechtgroepen onderling met elkaar op. Vaak is de achtergrond van een dergelijke binnenlandse alliantie het hebben van een gemeenschappelijke vijand. Een nieuwe ontwikkeling is dat acht Nederlandse vechtgroepen tijdens interlandwedstrijden van het Nederlands Elftal in het buitenland samen optrekken onder de naam *Dutch Hooligans Alliance* en met buitenlandse supporters willen vechten. Met betrekking tot de normen en waarden binnen vechtgroepen is het zo dat er een hoge mate van groepscohesie is waarbij zij elkaar niet enkel treffen tijdens vechtafspraken en in het stadion maar ook in horecagelegenheden en in andere settings, steunen de leden elkaar onderling tegenover de autoriteiten wanneer ze het stadion worden uitgezet of worden aangehouden, bestaat de afspraak elkaar niet te snitchen door informatie te delen met de politie, vertonen de leden van vechtgroepen regelmatig gedrag dat gekenmerkt wordt door eigenrichting (wanneer er misstanden plaatsvinden binnen de gesloten vechtgroepcultuur willen de vechtgroepen geen politiebemoeienis en andersoortige bemoeienis maar nemen ze het heft zelf in handen

en lossen ze de problemen onderling op), zijn ze trots op hun voetbalclub en stad en verdedigen ze deze wanneer het nodig wordt geacht, en – tot slot – uiten ze hun mening ten aanzien van maatschappelijke discussies en vraagstukken zoals bijvoorbeeld de discussie omtrent Zwarte Piet en de coronamaatregelen.

3.3 Het fenomeen vechtafspraken en de ontwikkeling hiervan

Het organiseren van vechtafspraken gebeurt via de leiders van vechtgroepen die daarvoor veelal communiceren via mobiele telefoons. De mediums die worden gebruikt, zijn WhatsApp, Instagram en het pingen via de BlackBerry. Vaak worden alle potentiële deelnemers in een groepsapp gegooid om ze op de hoogte te stellen van een naderende vechtafspraak. De onderlinge communicatie vindt veelal plaats middels versluierd taalgebruik. Een nieuwe trend is dat er ook gebruik wordt gemaakt van ouderwetse brieven, zodat het voor de politie vrijwel onmogelijk is om informatie over de vechtafspraak te achterhalen. Het organiseren van een vechtafspraak heeft vaak niets te maken met enige onderlinge vijandigheid tussen vechtgroepen. Er is namelijk sprake van een *clean competition* waarbij het niet noodzakelijk is dat de gemoederen online dusdanig hoog oplopen dat een vechtafspraak moet dienen als uitbarsting van deze emoties. Onderling tussen de vechtgroepen heerst veelal respect. De locatie en het tijdstip van de vechtafspraak blijven zo lang mogelijk geheim, om zodoende de kans op uitlekken te beperken. De locatie wordt bepaald nadat leden van vechtgroepen de locatie door middel van een voorverkenning goedkeuren. Veelal betreft het een neutraal terrein – zoals een bos of viaduct – waar geen van beide groepen mee bekend zijn en waar geen cameratoezicht is. Voorafgaand aan een vechtafspraak komt de vechtgroep bij elkaar. Dit betreft een vooraf afgesproken locatie, zoals een café, vanwaaruit zij uiteindelijk gezamenlijk richting de locatie van de vechtafspraak rijden. In de voorbereiding op zo'n gevecht worden er vaak veel verdovende middelen (zoals speed en amfetamine) gebruikt. Het drinken van alcohol gebeurt daarentegen niet, omdat dit de scherpthe vermindert. Eenmaal ter plaatse is het aantal deelnemers aan het gevecht altijd verschillend. Na afloop van een vechtafspraak worden in de groepsapps foto's en filmpjes geplaatst van de vechtafspraak. Deze worden zodanig gemaakt dat het geen tot minimale referentiepunten bevat, zodat het voor de politie vaak onmogelijk is om de locatie te achterhalen. Voor de vechtgroepen is het belangrijk dat zij betrouwbaarheid creëren naar andere vechtgroepen. Dit wordt opgebouwd door op te komen dagen op de momenten dat er een vechtafspraak staat gepland en door zich tijdens de vechtafspraken aan de afgesproken strenge spelregels te houden: je komt met de afgesproken hoeveelheid mensen, er worden geen wapens gebruikt, er wordt niet doorgevochten wanneer iemand op de grond ligt, er is een scheidsrechter die dit controleert en stop is stop wanneer de niet meevechtende aanvoerder dit signaal geeft. Indien deze spelregels worden verbroken, gaat dit ten koste van de betrouwbaarheid en daarmee ook van de plaats op de ranking. De ranking gaat namelijk meer uit van het naleven van de ongeschreven wet- en regelgeving dan van winst of verlies.

De leden van vechtgroepen trainen vaak in sportscholen om fit te worden voor vechtafspraken. Dit doen zij niet alleen met elkaar, maar ook met personen die geen lid zijn van de vechtgroep maar wel veelal antecedenten hebben en bekend zijn bij politie en justitie. Om nieuwe leden toe te voegen aan de vechtgroepen, wordt er op vier manieren gerekruteerd: 1) de leden van de vechtgroep dragen in de stadions T-shirts met daarop de naam van de vechtgroep om zodoende de interesse te wekken van jonge aanwas, 2) in sportscholen worden goede vechters gescout, 3) buitenlanders die in Nederland werkzaam zijn, worden gescout en 4) er wordt gescout op kwetsbare jongeren met gedragsproblemen hetgeen bijvoorbeeld gebeurt op momenten dat de harde kern een andere supportersgroep of de politie aan het uitdagen is, omdat daaromheen altijd een fanatieke groep jongeren hangt die het interessant vindt om hierbij aanwezig te zijn. Nadat jongeren zijn geworven, wil dat nog niet zeggen dat ze worden toegelaten. Daarvoor dienen ze eerst bepaalde activiteiten te ondernemen waarmee zij hun strepen verdienen, zoals het afsteken van een fakkel.

De informatiepositie van de politie ten aanzien van vechtafspraken is beperkt. De politie focust zich in en rondom het stadion dan ook op signalen die kunnen duiden op een geplande vechtafspraak. Wanneer de politie informatie ontvangt over een geplande vechtafspraak, krijgt de politie deze informatie vaak pas vlak voordat de vechtafspraak daadwerkelijk plaatsvindt. Wanneer dergelijke informatie bij de politie bekend is, zijn er twee strategieën van elkaar te onderscheiden. Allereerst kan ervoor worden gekozen om een vechtafspraak stuk te maken indien bekend is dat deze plaats gaat vinden. Hiervoor probeert de politie aanwezig te zijn op de betreffende locatie, gaan zij langs bekende verzamellocaties of bezoeken zij leden van vechtgroepen thuis. Hiermee hoopt de politie dat het een afschrikwekkend effect heeft en de vechtgroepen gezien de verhoogde pakkans een streep zetten door het gevecht. Voor de politie is het nadeel van deze versturende strategie dat het lastig is om een goede informatiepositie op te bouwen. De tweede strategie betreft het inzichtelijk maken van de personen die hebben geparticipeerd in een vechtafspraak die al heeft plaatsgevonden om hen vervolgens buiten heterdaad aan te houden. Die herkenningen worden gedaan op basis van filmpjes en foto's. Het belang van deze strategie is dat de politie een signaal afgeeft naar de vechtgroepen dat zij niet helemaal vrij zijn in hun doen en laten. De afweging voor de eerste of tweede strategie is afhankelijk van de capaciteit.

Tot slot is er sprake van een aantal zorgelijke ontwikkelingen doordat de vechtgroepen slimmer, professioneler en meer georganiseerd zijn geworden:

- waar voorheen allianties werden gesloten met vooral Belgische vechtgroepen, zijn er anno 2021 ook binnenlandse allianties en allianties met vechtgroepen uit andere buitenlandse landen zoals Duitsland en Engeland. Ten aanzien van de binnenlandse allianties is er sinds kort sprake van de *Dutch Hooligans Alliance* waarin acht vechtgroepen tijdens wedstrijden van het Nederlands Elftal in het buitenland gezamenlijk optrekken om met buitenlandse vechtgroepen te vechten;
- terwijl er zich met betrekking tot de motivatie om deel te nemen aan vechtafspraken en de omvang en aard van de antecedenten geen veranderingen hebben voorgedaan in de afgelopen jaren, is de gemiddelde leeftijd van de leden van vechtgroe-

pen wel jonger geworden. Dit heeft onder andere te maken met de komst van zogenoemde Onder-21 en/of Onder-18 vechtgroepen. Dit heeft ook effect op de wijze waarop nieuwe leden worden geworven. Er wordt in en rondom het stadion namelijk steeds meer uitgekeken naar kwetsbare jongeren;

- de vechtgroepen doen aan doorselecteren, waardoor de vechtgroepen steeds sterker en gevaarlijker worden. De leden van vechtgroepen die minder goed kunnen vechten, vallen immers af en worden vervangen door leden die wel een significante bijdrage kunnen leveren aan gevechten;
- de wijze van communiceren is aangepast, zowel onderling binnen de vechtgroepen als naar buiten toe. Hierdoor is het een fenomeen waar de politie (steeds) moeilijker(er) grip op krijgt;
- er is sprake van een relatief nieuw fenomeen waaraan leden van de vechtgroepen deelnemen: *King Of The Streets* (K.O.T.S) *Underground Fight Club*. De eerste *King Of The Streets* (K.O.T.S)-gevechten vonden plaats in tunnels en parkeerterreinen en op open velden en industriegebieden. Hieraan zijn de zogenoemde kooigevechten toegevoegd, waaromheen toeschouwers staan. De gebruikte omschrijving van K.O.T.S-gevechten op de website is als volgt: 'De meest beruchte vechtklub – de enige plek voor ongewenste personen – biedt de meest gestreste en verknijpte omgeving die je kunt vinden. Dertien gevechten, dertien knock-outs. 400 hooligans. Geen beslissingen, geen regels, geen rondes. We zijn ongeëvenaard.' De gevechten vinden plaats in Zweden. Om je als vechter aan te melden voor een gevecht, moet de organisatie aangeschreven worden via de app Telegram. De gebruikersnaam van de organisatie op Telegram is KOTS-Fightapplication. Vervolgens gaat de organisatie de kwaliteiten en ervaring van de vechter na. Een vechter wint een gevecht wanneer hij de ander knock-out slaat of wanneer de scheidsrechter de wedstrijd onderbreekt. De winnaar wint prijzengeld, waarbij de hoogte afhankelijk is van het niveau van de vechter;
- naast een ranking op basis van betrouwbaarheid is er ook een ranking met andere indicatoren, zoals de mate waarin vechtgroepen het gevecht aangaan met bijvoorbeeld de ME. Door de mate van georganiseerdheid en professionaliteit heerst er veel angst dat de politie er binnenkort niet meer in slaagt om dergelijke groepen tegen te houden en de veiligheid van politieagenten hiermee in het geding komt. De eerste tekenen hiervan waren zichtbaar tijdens de coronarellen en demonstraties tegen de coronamaatregelen waar negen Nederlandse vechtgroepen zich hadden verzameld en samen optrokken onder de naam *Dutch Firms United*. Waar in de samenleving voorheen de tendens was dat vechtafspraken in bossen een goede oplossing was omdat de mensen in het publieke domein er daardoor geen last van hadden, zorgt deze ontwikkeling ervoor dat de tendens aan het veranderen is omdat het een gevaar begint te vormen voor de politie;
- tot slot dient een onderscheid gemaakt te worden tussen vechtafspraken en *Hit-and-Run* acties. Met betrekking tot de vechtafspraken lijkt het erop dat de regels momenteel regelmatig worden overtreden en dat het wachten is op het moment dat iemand overlijdt. Voor wat betreft de *Hit-and-Run* acties lijkt het aanvallen te be-

treffen op andere vechtgroepen die van tevoren niet zijn afgesproken en waar geen spelregels gelden, waardoor er dus ook wapens gebruikt worden. Deze vinden plaats in de openbare ruimte – zoals in woonwijken en uitgaanscentra – waar de vechtgroepen niet zijn afgezonderd van onschuldige burgers en ondernemers die er zodoende bij betrokken kunnen raken en slachtoffer worden van het geweld. Ook dit is een ontwikkeling die ervoor zorgt dat de tendens in de samenleving omtrent het bestaan van vechtgroepen aan het veranderen is. De maatschappelijke impact van *Hit-and-Run* acties is dermate groot dat de politie-eenheden hiervan tegenwoordig de meeste last ervaren, ook omdat dergelijke acties in toenemende mate voorkomen terwijl het aantal vechtafspraken juist iets lijkt af te nemen. In die zin is er – ook met het oog op de K.O.T.S.-gevechten waar leden van vechtgroepen aan mee doen – sprake van een dynamisch fenomeen met een open einde; we weten immers niet hoe het zich de komende jaren gaat ontwikkelen. Wel verdient het aanbeveling om in vervolgonderzoek de *Hit-and-Run* acties nader onder de loep te nemen. Het is dan onder andere interessant om te bezien 1) wie hieraan deelnemen en of dit andere deelnemers zijn dan de deelnemers aan vechtafspraken, 2) of er net zoals bij vechtafspraken spelregels gelden en zo ja, wat de naleving hiervan is en 3) in hoeverre er onschuldige slachtoffers vallen en wat de bijkomende schade is.

Al met al hebben het fenomeen vechtafspraken en de steeds vaker voorkomende *Hit-and-Run* acties niet meer zo'n gesloten en anoniem karakter als voorheen. De goed getrainde vechters zijn steeds vaker ook 'buiten de afgeschermden bossen' actief, met als resultaat dat steeds meer burgers, ondernemers en organisaties hiervan de negatieve gevolgen ondervinden. Zo durven deze goed getrainde vechters bijvoorbeeld steeds vaker het gevecht aan te gaan met de ME, waarbij het zou kunnen dat de ME een keer het onderspit delft. Het is dan ook van belang dat de aanpak van de vechtgroepen niet meer enkel wordt belegd bij agenten die behoren tot de voetbaleenheden, omdat het ondertussen meerdere levensdomeinen en bijbehorende portefeuilles raakt. Het is dan ook de bedoeling om de resultaten uit onderhavig onderzoek op meerdere plekken in de politieorganisatie te doen laten landen, zodat de kennis over dit fenomeen breder wordt gedeeld en de repressieve en preventieve aanpak verbeterd.

Geraadpleegde bronnen

Geraadpleegde wetenschappelijke literatuur

H. Ferwerda, T. van Ham, T. Appelman & B. Bremmers, *Raak geschoten? Een onderzoek naar de werking van maatregelen tegen geweld en overlast rondom het betaald voetbal*, Arnhem: Bureau Beke 2014.

T. van Ham, *Voorbij het heetst van de strijd; groepsdynamica of individuele kenmerken bij groepsgeweld?* Nederlandse vereniging voor groepsdynamica en groepspsychotherapie 2019, 3, 41-45.

T. van Ham, L. Scholten, A. Lenders & H. Ferwerda *Vechten op afspraak. Inzicht in het fenomeen en input voor de ontwikkeling van een politiestrategie*, Apeldoorn: Politie & Wetenschap; Arnhem: Bureau Beke 2017.

J.H. Kerr & H. de Kock, Aggression, violence, and the death of a Dutch soccer hooligan: A reversal theory explanation. *Aggressive Behavior, Official Journal of the International Society for Research on Aggression* 2002, 28(1), 1-10.

R. Spaaij, *Hooligans, fans en fanatisme. Een internationale vergelijking van club- en supportersculturen*, Amsterdam: Amsterdam University Press 2008.

Geraadpleegde mediaberichten

Algemeen Dagblad (2019, 3 mei). Voetbalhooligans Zwolle veroordeeld voor georganiseerde vechtpartij.

Algemeen Dagblad (2020, 21 juni). Hooligans uit heel het land maakten plannen voor Haagse rellen: 'Ze wilden vechten met politie'.

Algemeen Dagblad (2020, 23 juni). Hooligans waarschuwen overheid voor vervolgacties tegen coronabeleid: 'Het eindigt hier niet'.

Algemeen Dagblad (2021, 12 april). Willem II-hooligans knokten mee in bosgevechten, nu staan ze voor de rechter.

Algemeen Dagblad (2021, 2 september). Zo tuigen hooligans elkaar af in de bossen rond Utrecht: 'Kopstoten, ellebogen, trappen: alles mag'.

Algemeen Dagblad (2022, 17 januari). Rake klappen en grote paniek: sportende jeugd getuige van clash tussen harde kern Feyenoord en FC Utrecht.

Brabants Dagblad (2019, 19 december). Corteo voor laatste thuiswedstrijd Willem II in 2019.

Brabants Dagblad (2021, 19 november). Willem II-hooligans verliezen kort geding over hun stadionverbod.

De Gelderlander (2020, 4 juli). ME houdt tientallen voetbalsupporters aan na demonstratie in Wageningen; enorme politie-inzet.

De Gelderlander (2020, 5 juli). Burgemeester Wageningen geschokt na demonstratie: 'Dit zijn we niet gewend hier'.

De Gelderlander (2021, 18 oktober). Van uitbrekende uitsupporters met bivakmutsen tot 'Arnhem dood': hoe de Gelderse derby totaal ontspoorde.

De Gelderlander (2021, 29 oktober). ME grijpt in bij Limburgs onderonsje: MVV – Roda definitief gestaakt.

De Gelderlander (2021, 14 november). Geweld rond het veld: heeft corona het betaalde voetbal in slaap gesust of speelt er iets anders? 'Lockdowns kunnen rol spelen'.

De Rechtspraak (2019, 3 mei). Celstraffen voor georganiseerde vechtpartij.

De Stentor (2019, 2 mei). Vier verdachten uit knokfilmpje Zwolse hooligans moeten zich verantwoorden voor rechter.

De Stentor (2019, 19 mei). Corteo moet spelers GA Eagles hart onder de riem steken voor thuiswedstrijd tegen FC Den Bosch

De Stentor (2021, 17 november). Relschoppers Heracles – Ajax horen drie weken na vechtpartij straf: 'Wat ik zie, is gewoon een stelletje hufters'.

FC Update (2021, 7 november). ME moet ingrijpen bij ongeregelde heden buiten Gelre-Dome.

In De Hekken (2021, 7 september). UHF documentaire over bosvechters stuit op kritiek.

KNVB Media (2016, 10 mei). Toegankelijk, gastvrij en veilig voetbal in 2020? Lef gezocht!

KNVB Media (2021, 5 november). Veel meer straffen uitgedeeld in het betaald voetbal.

NOS (2016, 13 juni). Russische reischoppers Marseille waren goed getrainde

NOS (2017, 17 februari). Zelfs de Engelsen hadden dit geweld nog nooit gezien.

Omroep Brabant (2012, 9 oktober). Fans van PSV en Roda JC voor rechter na afgesproken vechtpartij.

Openbaar Ministerie (2019, 3 mei). Celstraffen voor vechtende supporters.

RTL Nieuws (2020, 4 juli). Tientallen aanhoudingen bij demonstratie in Wageningen.

RTV Rijnmond (2016, 9 oktober). Hooligans Feyenoord maken vechtafspraken in de bossen.

Trouw (2016, 12 juni). Uefa klaagt Rusland aan voor rellen Marseille.

VICE (2016, 15 juni). Het alcoholverbod tijdens het EK treft iedereen behalve de getrainde Russische knokploegen.

VI (2021, 11 november). PEC komt met maatregelen na ongeregelheden met fans.

Voetbalzone (2021, 21 oktober). Feyenoord reageert vol afschuw op aanval van Union Berlin-leiding.

Leden Redactieraad Programma Politie & Wetenschap

Voorzitter	prof. em. dr. ir. J.B. Terpstra Radboud Universiteit Nijmegen
Leden	mr. drs. C. Bangma Politie, Eenheid Midden-Nederland
	mw. mr. W.M. de Jongste Projectbegeleider Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum Ministerie van Justitie en Veiligheid
	dr. P.P.H.M. Klerks Raadadviseur Parket-Generaal, Openbaar Ministerie
	mr. drs. C. Loef Adviseur Gemeente Amsterdam
	mw. J. Overeem Politie, Eenheid Midden-Nederland
	prof. em. dr. P. van Reenen Van Reenen-Russel Consultancy b.v. Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten (SIM) Universiteit Utrecht
	mw. drs. M.H.M. van Tankeren Operational auditor/onderzoeker, Politie, Eenheid Den Haag
Secretariaat	Programmabureau Politie & Wetenschap Politieonderwijsraad Koninginnegracht 62 2514 AG Den Haag Postbus 25842 2502 HV Den Haag www.politienwetenschap.nl

Uitgaven in de reeks Politiekunde

1. ***Criminaliteit in de virtuele ruimte***
P. van Amersfoort, L. Smit & M. Rietveld, DSP-groep, Amsterdam/TNO-FEL, Den Haag, 2002
2. ***Cameratoezicht. Goed bekeken?***
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2002
3. ***De 10 stappen van Publiek-Private Samenwerking (PPS)***
J.C. Wever, A.A. van Pel & L. Smit, DSP-groep, Amsterdam/TNO-FEL, Den Haag, 2002
4. ***De opbrengst van projecten. Een verkennend onderzoek naar de bijdrage van projecten aan diefstalbestrijding***
C.J.E. In 't Velt, e.a., NPA-Onderzoeksgroep, LSOP, Apeldoorn, 2003
5. ***Cameratoezicht. De menselijke factor***
A. Weitenberg, E. Jansen, I. van Leiden, J. Kerstholt & H.B. Ferwerda, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem/TNO, Soesterberg, 2003
6. ***Jeugdgroepen in beeld. Stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlist-methodiek***
H.B. Ferwerda & A. Kloosterman, Advies- en Onderzoeksgroep Beke & Politie-regio Gelderland-Midden, Arnhem, 2004 (vierde druk 2006)
7. ***Hooligans in beeld. Van informatie naar aanpak***
H.B. Ferwerda & O. Adang, Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem/ Onderzoeksgroep Politieacademie Apeldoorn, 2005
8. ***Richtlijnen auditieve confrontatie***
J.H. Kerstholt, A.G. van Amelsvoort, E.J.M. Jansen & A.P.A. Broeders, TNO Defensie en Veiligheid, Soesterberg/Politieacademie, Apeldoorn/NFI, Den Haag, 2005
9. ***Niet verschenen***
10. ***De opsporingsfunctie binnen de gebiedsgebonden politiezorg***
O. Zoomer, IPIT, Instituut voor maatschappelijke veiligheidsvraagstukken, Universiteit Twente, 2006
11. ***Inzoomen en uitzoomen op Zaandam***
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem 2006

12. ***Aansprakelijkheidsmanagement politie. Beschrijving, analyse en handreiking***
E.R. Muller, J.E.M. Polak, C.J.J.M. Stoker m.m.v. M.L. Diepenhorst & S.H.E. Janssen, COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag/Faculteit der Rechtsgeleerdheid Universiteit Leiden, 2006
13. ***Cold cases – een hot issue***
I. van Leiden & H.B. Ferwerda, Advies- en onderzoeksgroep Beke, Arnhem, 2006
14. ***Adrenaline en reflectie. Hoe leren politiemensen op de werkplek?***
A. Beerepoot & G. Walraven e.a., DSP-groep BV, Amsterdam/Walraven onderzoek en advies, 2007
15. ***Tussen aangifte en zaak. Een referentiekader voor het aangifteproces***
W. Landman, L.A.J. Schoenmakers & F. van der Laan, Twynstra Gudde, adviseurs en managers, Amersfoort, 2007
16. ***Baat bij de politie. Een onderzoek naar de opbrengsten voor burgers van het optreden van de politie***
M. Goderie & B. Tierolf, m.m.v. H. Boutellier & F. Dekker, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2008
17. ***Hoeveel wordt het vandaag? Een studie naar de kans op voetbalgeweld en het veiligheidsbeleid bij voetbalwedstrijden***
E.J. van der Torre, R.F.J. Spaaij & E.D. Cachet, COT, Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2008
18. ***Overbelast? De administratieve belasting van politiemensen bij de afhandeling van jeugdzaken***
G. Brummelkamp & M. Linssen, EIM, Zoetermeer, 2008
19. ***Geografische daderprofilering. Een inventarisatie van randvoorwaarden en succesfactoren***
G. te Brake & A. Eikelboom, TNO Defensie en Veiligheid, Soesterberg, 2008
20. ***Solosurveillance. Kosten en baten***
S.H. Esselink, J. Broekhuizen & F.M.H.M. Driessen, Bureau Driessen, 2009
21. ***Onderzoek naar de mogelijke meerwaarde van AWARE voor de politie. Ervaringen met een nieuwe aanpak van belaging door ex-partners***
M.Y. Bruinsma, J. van Haaf, R. Römkens & L. Balogh, IVA Beleidsonderzoek en Advies, i.s.m. INTERVICT/Universiteit van Tilburg, 2008
22. ***Gebiedsscan criminaliteit en overlast. Een methodiekb beschrijving***
B. Beke, E. Klein Hofmeijer & P. Versteegh, Bureau Beke, Arnhem, 2008
23. ***Informatiemanagement binnen de politie. Van praktijk tot normatief kader***
V. Bekkers, M. Thaens, G. van Straten & P. Siep; m.m.v. A. Dijkshoorn, Center for Public Innovation, Erasmus Universiteit Rotterdam, 2009
24. ***Nodale praktijken. Empirisch onderzoek naar het nodale politieconcept***
H.B. Ferwerda, E.J. van der Torre & V. van Bolhuis, Bureau Beke, Arnhem/ COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2009

-
25. ***Rellen om te rellen. Een studie naar grootschalige openbare-ordeverstoringen en notoire ordeverstoorers***
I. van Leiden, N. Arts & H.B. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2009
- 26a. ***Verbinden van politie- en veiligheidszorg. Politie en partners over signaleren & adviseren***
W. Landman, P. van Beers & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2009
- 26b. ***Politiepolitiek. Een empirisch onderzoek naar politieke signalering & advisering***
E.J.A. Bervoets, E.J. van der Torre & J. Dobbelaar m.m.v. N. Koeman, COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement, Den Haag, 2009
27. ***De politie aan zet: de aanpak van veelplegers in Deventer***
I. Bakker & M. Krommendijk, IPIT, Enschede, 2009
28. ***Boven de pet? Een onderzoek naar grootschalige ordehandhaving in Nederland***
O.M.J. Adang (redactie), S.E. Bierman, K. Jagernath-Vermeulen, A. Melsen, M.C.J. Nogarede & W.A.J. van Oorschoot, Politieacademie, Apeldoorn, 2009
29. ***Rellen in Ondiep. Ontstaan en afhandeling van grootschalige ordeverstoring in een Utrechtse achterstandswijk***
G.J.M. van den Brink, M.Y. Bruinsma (redactie), L.J. de Graaf, M.J. van Hulst, M.P.C.M. Jochims, M. van de Klomp, S.R.F. Mali, H. Quint, M. Siesling, G.H. Vogel, Politieacademie, Apeldoorn, 2010
30. ***Burgerparticipatie in de opsporing. Een onderzoek naar aard, werkwijzen en opbrengsten***
A. Cornelissens & H. Ferwerda (redactie), met medewerking van I. van Leiden, N. Arts & T. van Ham, Bureau Beke, Arnhem, 2010
31. ***Poortwachters van de politie. Meldkamers in dagelijks perspectief***
J. Kuppens, E.J.A. Bervoets & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem & COT, Den Haag, 2010
32. ***Het integriteitsbeleid van de Nederlandse politie: wat er is en wat ertoe doet***
M.H.M. van Tankeren, Onderzoeksgroep Integriteit van Bestuur, Vrije Universiteit Amsterdam, 2010
33. ***Civiele politie op vredesmissie. Uitzendervaringen van Nederlandse politiefunctionarissen***
H. Solle, Universiteit Twente, Enschede, 2010
34. ***Ten strijde tegen overlast. Jongerenoverlast op straat: is de Engelse aanpak geschikt voor Nederland?***
M.L. Koemans, Universiteit Leiden, 2010
35. ***Het districtelijk opsporingsproces; de black box geopend***
R.M. Kouwenhoven, R.J. Morée & P. van Beers, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2010

36. ***Balanceren tussen alert maken en onrust voorkomen. Publiekscommunicatie over seriële schokkende incidenten (casestudy Lelystad)***
A.J.E. van Hoek, m.m.v. P.F. van Soomeren, M.D. Abraham & J. de Kleuver, DSP-groep, Amsterdam, 2011
37. ***Sturing van blauw. Een onderzoek naar operationele sturing in de basispolitiezorg***
W. Landman, m.m.v. M. Malipaard, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2011
38. ***Onder het oppervlak. Een onderzoek naar ontwikkelingen en (a)select optreden rond preventief fouilleren***
J. Kuppens, B. Bremmers, E. van den Brink, K. Ammerlaan & H.B. Ferwerda, m.m.v. E.J. van der Torre, Bureau Beke, Arnhem/COT, Den Haag, 2011
39. ***Naar eigen inzicht? Een onderzoek naar beoordelingsruimte van en grenzen aan de identiteitscontrole***
J. Kuppens, B. Bremmers, K. Ammerlaan & E. van den Brink, Bureau Beke, Arnhem/COT, Den Haag, 2011
40. ***Toezicht op zedendelinquenten door de politie in samenwerking met de reclasering***
H.G. van de Bunt, N.L. Holvast & J. Plaisier, Erasmus Universiteit, Rotterdam/Impact R&D, Amsterdam, 2012
41. ***Daders over cameratoezicht***
H.G.A. van Schijndel, A. Schreijenberg, G.H.J. Homburg & S. Dekkers, Regio-plan Beleidsonderzoek, Amsterdam, 2012
42. ***Aanspreken op straat. Het werk van de straatcoach in al zijn verschijningsvormen***
L. Loef, K. Schaafsma & N. Hilhorst, DSP-groep, Amsterdam, 2012
43. ***De organisatie van de opsporing van cybercrime door de Nederlandse politie***
N. Struiksmā, C.N.J. de Vey Mestdagh & H.B. Winter, Pro Facto, Groningen/Kees de Vey Mestdagh, Groningen, 2012
44. ***Politie in de netwerksamenleving. De opbrengst van de politieële netwerkfunctie voor de kerntaken opsporing en handhaving openbare orde en de sturing hierop in de gebiedsgebonden politiezorg***
I. Helsloot, J. Groenendaal & E.C. Warners, Crisislab, Renswoude, 2012
45. ***Tegenspraak in de opsporing. Verslag van een onderzoek***
R. Salet & J.B. Terpstra, Radboud Universiteit Nijmegen, 2012
46. ***Tunnelvisie op tunnelvisie? Een verkennend en experimenteel onderzoek naar de besluitvorming door VKL-teams met betrekking tot het onderkennen van tunnelvisie en andere procesaspecten***
I. Helsloot, J. Groenendaal & B. van 't Padje, Crisislab, Renswoude, 2012
47. ***M.-waarde. Een onderzoek naar de bijdrage van Meld Misdaad Anoniem aan de politionele opsporing***
M.C. van Kuik, S. Boes, N. Kop, M. den Hengst-Bruggeling, T. van Ham & H. Ferwerda, Politieacademie, Apeldoorn/Bureau Beke, Arnhem, 2012

-
48. ***Seriebrandstichters. Een verkennend onderzoek naar daderkenmerken en delictpatronen***
Y. Schoenmakers, A. van Wijk & T. van Ham, Bureau Beke, Arnhem, 2012
49. ***Van wie is de straat? Methodiek en lessen voor de politie om ongrijpbare veiligheidsfenomenen grijpbaar te maken – op basis van vijf praktijkcasus***
H. Ferwerda, T. van Ham, B. Bremmers, K. Tijhof & M. Grotens, Bureau Beke, Arnhem, 2013
50. ***Recherchesamenwerking in de Euregio Maas-Rijn. Knooppunten, knelpunten en kansen***
H. Nelen, M. Peters & M. Vanderhallen, Politieacademie, Apeldoorn/ Universiteit Maastricht, 2013
51. ***De operationele politiebriefing onderzocht. Een onderzoek naar de effectiviteit van de operationele politiebriefing***
A. Scholtens, J. Groenendaal & I. Helsloot, Crisislab, Renswoude 2013
- 51a. ***De operationele politiebriefing onderzocht (2). Een actie(vervolg)onderzoek om tot een effectievere politiebriefing te komen***
A. Scholtens, Crisislab, Renswoude 2015
52. ***Sociale media: factor van invloed op onrustsituaties?***
R.H. Johannink, I. Gorissen & N.K. van As, Politieacademie Apeldoorn/ VDMMP, Houten, 2013
53. ***De terugkeer van zedendelinquenten in de wijk***
C.E. Huls & J.G. Brouwer, Politieacademie, Apeldoorn/Rijksuniversiteit Groningen/Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid, Groningen, 2013
54. ***Van meld- naar aantoonplicht. Een onderzoek naar een systeem van digitale surveillance***
C. Veen & J.G. Brouwer, Politieacademie, Apeldoorn/Rijksuniversiteit Groningen, 2013
55. ***Heterdaadkracht in twee Haagse pilotgebieden***
B. van Dijk, J.B. Terpstra & P. Hulshof, Politieacademie, Apeldoorn/DSPgroep, Amsterdam, 2013
56. ***Inzet op Maat. Onderzoek naar kenmerken en mogelijkheden van duurzame inzetbaarheid van oudere medewerkers***
H. de Blouw, I.R. Kolkhuis Tanke & C.C. Sprenger, Politieacademie, Apeldoorn, 2013
57. ***Interventies in de opsporing. Impulsen in kwaliteit en effectiviteit van het opsporingsproces***
R.M. Kouwenhoven, R.J. Morée & P. van Beers, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2013
58. ***De plaats delict in beeld. Fotografie in de dagelijkse en gesimuleerde praktijk***
G. Vanderveen & J. Roosma, Instituut voor Strafrecht & Criminologie, Universiteit Leiden, 2013

59. ***Jeugdgroepen van toen. Een casusonderzoek naar de leden van drie criminele jeugdgroepen uit het einde van de vorige eeuw***
H. Ferwerda, B. Beke & E. Bervoets, Bureau Beke, Arnhem/Beke Advies, Arnhem/LokaleZaken, Rotterdam, 2013
60. ***Tussen hei en hoofdbureau. Leiderschapsontwikkeling bij de politie***
W. Landman, M. Brussen & F. van der Laan, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2013
61. ***Gemeentelijk blauw. Het dagelijks werk van gemeentelijke handhavers in beeld***
E. Bervoets, J. Bik & M. de Groot, LokaleZaken, Rotterdam, 2013
62. ***Excessief geweld op en om de voetbalvelden. Praktijkonderzoek naar omvang, ernst en aanpak van 'voetbalgeweld'***
P. Duijvestijn, B. van Dijk, P. van Egmond, M. de Groot, D. van Sommeren & A. Verwest, DSP-groep, Amsterdam, 2013
63. ***Beeld van gezag bij de politie. Maatschappelijke verbeelding en de impact van gezagsbeelden op burgers***
H. de Mare, B. Mali, M. Bleecke & G. van den Brink, m.m.v. Motivaction, Tilburg University, Stichting IVMV, Leiden, 2014
64. ***Informatiegestuurde dienders. Informatiesturing tussen theorie en praktijk***
A. van Sluis, P. Siep, V. Bekkers, m.m.v. M. Thaens & G. Straten, Center for Public Innovation, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2014
65. ***Hard op weg. Onderzoek aanpak verkeersveelplegers***
B. Bieleman, M. Boendermaker, R. Mennes & J. Snippe, Intraval, Groningen/Rotterdam, 2014
66. ***Tussen hulp en hype. De inzet van opsporingsberichtgeving in ontvoeringszaken***
Y.M.M. Schoenmakers, J.V.O.R. Doekhie & J.C. Knotter, Yvette Schoenmakers Onderzoek en advies, Weesp, 2014
67. ***Nachtdienst bij de politie en verkeersveiligheid. Onderzoek naar ervaringen van politieagenten met verkeersonveiligheid in woon-werkverkeer na de nachtdienst***
P. Boekhoorn, BBSO, Nijmegen, 2014
68. ***Buit van woninginbraak. Onderzoek onder inbrekers en helers***
J. Snippe, M. Sijtsma, R. Mennes & B. Bieleman, Intraval, Groningen/Rotterdam, 2014
69. ***Privaat blauw. Portiers, evenementbeveiligers en voetbalstewards op risicovolle locaties en tijdens risicovolle momenten***
E. Bervoets & S. Eijgenraam, LokaleZaken, Rotterdam, 2014
70. ***Met grof geschut. Reconstructie van een moordonderzoek binnen de criminele woonwagenwereld***
I. van Leiden, B. Bremmers & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2014

-
71. ***Met fluwelen handschoenen? Politie en de omgang met verwarde personen in Amsterdam***
J. Kuppens, T. Appelman, T. van Ham & A. van Wijk, Bureau Beke, Arnhem, 2015
- 72a. ***Vermisten op de kaart. Aard en omvang van langdurige vermissingen***
I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem, 2015
73. ***Van intel tot operatie. De impact van veiligheidsanalisten bij de aanpak van misdaad***
M. den Hengst, M. Bruinsma, Y. Schoenmakers, W. Niepce, Bureau Bruinsma, Tilburg, 2015
74. ***De bestuurlijke rapportage. Gezamenlijke inspanning in de aanpak van (georganiseerde) criminaliteit en overlast***
I. Gorissen, m.m.v. R.H. Johannink, PBLQ, Den Haag, 2015
75. ***De aangifte van delicten bij de multichannelstrategie van de politie***
P. Boekhoorn & J. Tolsma, Bureau Boekhoorn/Radboud Universiteit, Nijmegen, 2016
76. ***Die pakken we toch niet op? Afstemming tussen politie en Openbaar Ministerie in zaken van veelvoorkomende aangiftecriminaliteit***
R. Kouwenhoven & L. Kleijer-Kool, Twynstra Gudde, Amersfoort, 2016
77. ***Het real-time informeren van noodhulpeenheden. Een onderzoek naar de RTI-functie om frontlijnpolitiefunctionarissen snel te voorzien van relevante informatie***
A. Scholtens, M. den Hengst & R. Waterreus, Crisislab, Renswoude/ Politie-academie, Apeldoorn, 2016
78. ***Hoe lang kun je 'schijt hebben'? Dertien desisters uit criminele jeugdgroepen aan het woord***
C.E. Hoogeveen, A.E. van Burik & B.J. de Jong, m.m.v. E.M. Klooster, Bureau Alpha, 's-Hertogenbosch/VanMontfoort, Woerden, 2016
79. ***Onbenutte kansen. Een onderzoek naar het gebruik van restinformatie in de opsporing***
A. van Wijk & L. Scholten, m.m.v. B. Bremmers, Bureau Beke, Arnhem, 2016
80. ***Verbale leugendetectie-wizards***
G. Bogaard & E.H. Meijer, Maastricht University, Maastricht, 2016
81. ***Mensenhandel in de prostitutie opsporen zonder aangifte? Een vervolgonderzoek om de doorzettingsmacht van de politie te verduidelijken***
M. Goderie, m.m.v. R. Kool, Goderie Onderzoek, Klarenbeek, 2016
82. ***De onvindbaren. Op zoek naar voortvluchtige veroordeelden in Nederland***
Y. Schoenmakers, I. de Groot, J. van Zanten, A. van Rooyen & J. Baars, Yvette Schoenmakers onderzoek & advies, Amsterdam, 2017
83. ***Elke dump is een plaats delict. Dumping en lozing van synthetisch drugsafval: verschijningsvormen en politieaanpak***
Y. Schoenmakers, S. Mehlbaum, M. Everartz & C. Poelarends, Yvette Schoenmakers onderzoek & advies, Amsterdam, 2016

- 83A. *De Intelligence Paradox. Lessen uit de integrale pilot Analyse Synthetische Drugs in Oost-Nederland*
Y. Schoenmakers, S. Mehlbaum, Yvette Schoenmakers onderzoek & advies, Amsterdam, 2019
84. *Naar handhaafbare noodbevelen en noodverordeningen. Een analyse van het gemeentelijke noodrecht*
A.J. Wierenga, C. Post & J. Koornstra, Rijksuniversiteit Groningen, Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid, 2016
85. *Vermisten op het spoor. Rechercheren naar langdurige vermissingen*
I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem, 2017
86. *De aard van het beestje. Kenmerken en achtergronden van dierenmishandelaars*
A. van Wijk & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem, 2017
87. *Modus operandi van de recherche. De recherchepraktijk in moord- en verkrachtingszaken*
A. van Wijk, I. van Leiden & M. Hardeman, Bureau Beke, Arnhem, 2017
88. *Over grenzen in de sport. De rol van de politie in de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de sport in samenwerking met relevante partners*
A. van Wijk, M. Hardeman, L. Scholten & M. Olfers, Vrije Universiteit Amsterdam, Bureau Beke, Arnhem, 2017
89. *Defensiehulp. Legergroene bijstand aan de politie bij handhaving van de rechtsorde*
E. Bervoets, m.m.v. S. Eijgenraam, T. Dijkhuizen & J. van de Werken, Bureau Bervoets, Amersfoort, 2017
90. *Tussen onder en boven. Productie en distributie van softdrugs in Noord-Nederland*
J. Snippe, R. Mennes, M. Sijstra & B. Bieleman, Intraval, Groningen/Rotterdam, 2017
91. *Vechten op afspraak. Inzicht in het fenomeen en input voor de ontwikkeling van een politiestrategie*
T. van Ham, L. Scholten, A. Lenders & H. Ferwerda, Bureau Beke, Arnhem, 2018
92. *Notoire straten. Over de lokale inbedding van georganiseerde criminaliteit*
S. Mehlbaum, Y. Schoenmakers & J. van Zanten, Mehlbaum Onderzoek, Amsterdam, 2018
- 92A. *De wortel en de stok. Praktijklessen uit een gebiedsgerichte probleemaanpak van ondermijning*
S. Mehlbaum, Y. Schoenmakers, Mehlbaum Onderzoek, Amsterdam, 2019
93. *Ondermijning door criminele 'weldoeners'*
M. Bruinsma, R. Ceulen & T. Spapens, m.m.v. C. Deij, Tilburg University, Tilburg/Bureau Bruinsma, Tilburg, 2018

-
94. ***Kiezen voor politie. Een onderzoek onder mbo-studenten met een migratie-achtergrond in het veiligheidsdomein***
S. de Winter-Koçak, E. Klooster & M. Day, m.m.v. S. Mehlbaum, M. van Vugt & K. Leschonski, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2018
95. ***Doe-het-zelf-surveillance. Een onderzoek naar de werking en effecten van WhatsApp-buurtgroepen***
S. Mehlbaum & R. van Steden, m.m.v. M. van Dijk, Vrije Universiteit Amsterdam, Mehlbaum Onderzoek, Amsterdam, 2018
96. ***Een klacht is een gratis advies***
G. Jacobs, T. Hak, G. Vanderveen, M. Flory, T. Thuis, S. Valkeman & M. Franken, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2018
97. ***Voortgezet crimineel handelen tijdens detentie: je gaat het pas zien als je het doorhebt***
A. Verwest, W. Buysse, P. van Egmond, D. Hofstra, DSP-groep, Amsterdam, 2019
98. ***Zorg voor kinderen bij aanhouding van ouders; Best practices uit binnen- en buitenland***
J. Reef, N. Ormskerk, Universiteit Leiden, 2019
99. ***Aankoopfraude uit het buitenland***
J. Jansen, S. Westers, S. Twickler, W. Stol, NHL Stenden Hogeschool / Politie-academie
100. ***Grijs vakmanschap? Taakgerelateerd ongeoorloofd handelen binnen de politie***
R. Chr. van Halderen (diss. Avans Hogeschool), 2019
101. ***Niet meer doen! Een onderzoek naar de INDIGO-afdoening***
A. van Wijk, S. Dickie, J. van Esseveldt, Bureau Beke, Arnhem, 2019
102. ***De aanpak van cybercrime door regionale eenheden van de politie. Van intake van cybercrime naar opsporing en vervolging***
P. Boekhoorn, BBSO, Nijmegen, 2020
103. ***In- en doorstroom van nieuwkomers in beeld. Opgetekende lessen uit acht casussen rond de opvang van asielzoekers in Nederland.***
J. Kuppens, Bureau Beke, Arnhem 2020
104. ***De lading van vuurwapens. Een onderzoek naar de impact van illegale vuurwapens in Nederland.***
H. Ferwerda, J. Wolsink en I. van Leiden, Bureau Beke, Arnhem 2020
105. ***Q-teams. De politie onderweg naar toekomstbestendige opsporing en vervolging?***
P. van Egmond, A. Swami-Persaud, A. Verwest, DSP-groep, Amsterdam 2020
106. ***Onderwereld boven water? Zoektocht naar georganiseerde criminaliteit in de Noordelijke zeehavens***
N. Struiksmā, C. Boxum, S.J. Hollenberg, N.O.M. Woestenburg, Pro Facto, Groningen 2020

- 107 ***Benutten van digitale sporen***
R. Zuurveen, W. Ph. Stol, Onderzoeksgroep Cybersafety. NHL Stenden en CyberScienceCenter 2020
- 108 ***Kansen en knelpunten binnen de financiële opsporing***
L.N. de Swart, G.P.J.M op 't Hoog, B.M.J Slot, A. Winkel. Ecorys 2021
- 109 ***Black box van gemeentelijke online monitoring. Een wankel fundament onder een stevige praktijk***
W. Bantema, S. Westers, M. Hoekstra, R. Herregodts, S. Munneke. NHL Stenden Hogeschool / Rijksuniversiteit Groningen, 2021
- 110 ***Ondermijning langs zijpaden. Een verkennend onderzoek naar de aard, omvang en aanpak van ondermijnende criminaliteit in relatie tot kleine havens en luchthavens, railtransport en binnenvaart in Noord-Brabant en Zeeland.***
S. van Nimwegen, T. Spapens, R. Ceulen, Tilburg University/Nationale Politie, 2021
- 111 ***Meer dan een ruzie. Politie in de netwerkaanpak huiselijk geweld.***
K.D. Lünemann, S. ter Woerds, Verwey-Jonker Instituut 2021
- 112 ***Van verhalen naar verbalen. Een verkennende studie naar de aanpak van ondermijnende drugscriminaliteit in het Noordzeekanaalgebied en de haven van Amsterdam***
Y. Eski, M. Boelens, A. Mesic, H. Boutellier, Vrije Universiteit Amsterdam/Verwey-Jonker Instituut 2021
- 113 ***Weten, doen en leren. Een proeftuinonderzoek naar gebiedsgerichte opsporing***
E. Bervoets, J. Broekhuizen, K. van den Akker, J. Landsman, Bureau Bervoets, Amersfoort 2021
- 114 ***Zuiver op de graat? Over de betrokkenheid van de visserij bij maritieme drugsmokkel***
S. Mehlbaum, K. van den Akker, A. Verweij, A. Wester m.m.v. R. van der Borden en M. Dekker, Mehlbaum Onderzoek, Halfweg 2021
- 115 ***Kinderen als slachtoffer, getuige of dader van huiselijk geweld. Aard en afhandeling van door de politie bij ZSM aangebrachte zaken van huiselijk geweld waarbij minderjarigen zijn betrokken.***
V. van Koppen, M. Bruggeman, R. Houston, J. Harte, VU Amsterdam 2022
- 116 ***Wachters aan het woord. Dilemma's van accountants, advocaten, belastingadviseurs en notarissen in hun rol als poortwachter.***
K. van Wingerde, C. Hofman, Erasmus Universiteit Rotterdam, Erasmus school of law
- 117 ***Ooggetuigenidentificaties: het verband tussen subjectieve zekerheid en accuraatheid. Een experimentele studie en her-analyse van bestaand onderzoek volgens Nederlandse confrontatieprotocollen***
M. Sauerland, N. Tupper, A.G. van Amelsvoort, Maastricht University 2022